

TOMIS

Anul VIII, nr. 15 (101), 10 august 1973

16 pagini, 1,50 lei

DE LA DUNĂRE LA MARE...

I-a fost dat acestui pământ din-
tre Dunăre și Mare să fie bi-
ciuit de vânturi tehui și de lim-
bile fierbinți ale arșițelor, să se
perpelească sub soarele verii
lipsit de binefacerele apelor
curgătoare, i-a fost dat să aș-
tepte prin volbura vremii până
ce munții săi se tociră, îmbă-
trânind ca niște câmile. I-a fost
dat acestui pământ să fie hotăr-
nit de ape, un fluviu să-l
străjuie, lacuri scinteițoase
să-i fie salbă, Marea să-i min-
gie gleznele și să-l cutureiere în
adâncuri torente fără de nume.
Apele care oarbe de dor să-l
caute și să-i ogoaie setea, ace-
le ape curseră mereu odată cu
primăverile și încă odată cu
toamnele în fluviul despletit
din creștetul său, ca un nimb,
ca o promisiune, atât de aproa-
pe. Arcașii lui Mircea veniră
aici, pe acest pământ al strămo-
șilor lor, îl străbătură călări pi-
nă la Marea cea Mare. Năierii
lui Ștefan veniră aici, cu un
chiot de bucurie pe apele mă-
rii, punind zimbrii să vegheze
pe pînzarele lor. Acești volvezozi
croiră vad de vitejie prin pă-
mintul străvechi al Dobrogei și
urmele trecerii lor se păstrează
și azi așa cum rămaseră atîtea

ION LUNGU

(Continuare în pag. 2)

serbările mării

Nu, aceste serbări, desfășurate
într-o lumină blîndă ca pri-
virile proteguitoare ale zeiței
Tyche, învăluite în sunetele
trompetelor copiilor veniți din
toate părțile patriei sub cerul
pontic, nu avură nimic din
tumultul acelor fieste cu ciur-
de de tauri, imbulzindu-se pe
ulițe strîmte, în chiotele unor
mulțimi ațîțate de ceremoniile
întîlnirii cu moartea. Acei ca-
valeri ai riscului, palizi și se-
meți în costumele lor de tore-
ros, nu defilă prin fața ochi-
lor noștri, nu băurăm rachiuri
tari de ienupăr și nici măcar
nu luarăm cu noi basmale de
pirăți și pușcoace ca să întă-
rităm patrupelele destinate
de obicei reproducerii. Fiestele
euxine nu au violentat, nu
ne-au biciuit simțurile, deși
taurii nu au lipsit, nu au lipsit
taurii mării, ca o goană con-
tinuă, și acest peisaj tulburător
al Thalassei a fost în același
timp martor bucuriei și atîtor
emoții reverberind pe arterele
litoralului. Aceste serbări ne-au
delectat privirile și auzul cu
defilări de care alegorice, cu
costume în culorile plaiurilor
țării, ale atîtor flori, cu cîn-
tece de pretutindeni, cu hore
ca niște îmbrățișări, cu alaiuri
carnavalesci, cu fanfare și au-
tomobile de epocă, cu trăsuri
și armăsari focosi, cu jerbe de
artificialii explodînd pe azurul
cerului. Marele amfitrion al a-
cestor serbări populare a fost
însuși zeul mărilor, Neptun,
care a ținut să apară încă de
la început în mijlocul locui-
torilor țărmului și al nume-

(Continuare în pag. 3)

VIRGIL TEODORESCU

maree

Cînd veți dori să-nchideți o ușă
după voi
gîndiți-vă că-afară e iarnă și prăpăd,
și, dacă vreți, gîndiți-vă că văd,
departe, printre pinzele de ploii,

Mareea bulbucîndu-și ovalul ochi
plesnit
de ierburile smulse din străfund, —
porți vinete și verzi care ascund
străvechiul horn suind spre infinit.

Cînd veți dori să-nchideți o ușă
după voi
gîndiți-vă la seva din arbori care
moare,
la capul care cade, tăiat, lingă
picioare,
și, dacă vreți, la gardurile moi

Escaladate-n vis, la sticla moale :
paragină măreață fără formă,
termită aripată și enormă,
maree verde îmbrăcată-n zale.

Orele verii

Foto : N. CICU

despre radu beligan, fără reporter

Asaltat adesea de ziariști, soli-
cit să răspundă la numeroase
interviuri, artistul poporului
Radu Beligan, director al Tea-
trului Național „I. L. Caragiale”,
este de-acum „saturat” de in-
trebările gazetarilor, deși nu
uită niciodată să rămînă un
amabil, foarte amabil partene-
r de discuție. Și aceas-
ta nu numai pentru că a-
mabilitatea face parte din re-
sorturile sale intime, mereu
prezente, ci și pentru că direc-
torul Naționalului este înainte
de toate actor (și un actor tre-
buie să aibă întotdeauna rela-
ții amicale cu presa...) ca și un
scriitor de talent. Iată de ce,
am renunțat de astă dată
la întrebări, propunîndu-vă
spre lectură un interviu inedit,
în care maestrul Beligan
„apare” în „dublu rol” răspun-
zînd întrebărilor pe care... tot
el le sugerează.

— Ce este mai greu în pregă-
tirea unui rol ?
Să găsești puntea de unire în-
tre ceea ce solicită personajul
și ceea ce presupune persona-
litatea ta. Creația începe atunci
cînd ai înțeles că aventura spi-
rituală a personajului poate
fi și a ta.

— Rolul preferat ?
Beranger din „Rinocerii” de
Eugen Ionescu. Este sublimă
aici lupta extraordinară a o-

C. ISMAILEANU

(Continuare în pag. 11)

dialoguri contemporane
de CORNEL REGMAN
și AL. PROTOPODESCU

scriitori contemporani
de ALEX. ȘTEFANESCU

cronica literară
de M. ROZNOVEANU

din biografia unor cărți
contemporane
de MIHAI GAFITA

cronica poeziei
de NICOLAE MOTOC

destăinuirea
de BUJOR NEDELCOVICI

călătorie în timp
de ION BADICA

poșta redacției
de IOANICHIE OLTEANU

TESTAMENTUL NEÎMPLINIT

Mai am un singur dor:
În liniștea serii
Să mă lăsați să mor
La marginea mării.

Se zbugiumă marea și
tipă, se zbate și noi am
crezut că de urit se fră-
mintă, că-i plaja pustie.

De aceea i-am înălțat de la
un capăt de țarm la altul
palate, în care am adunat,
din toate continentele, ve-
selie.

Dar marea nu s-a liniștit
iar noi am crezut că digu-
rile vechi poartă vina, că-s
roase și mici și neputin-
cioase și am încins-o cu
alte noi și puternice.

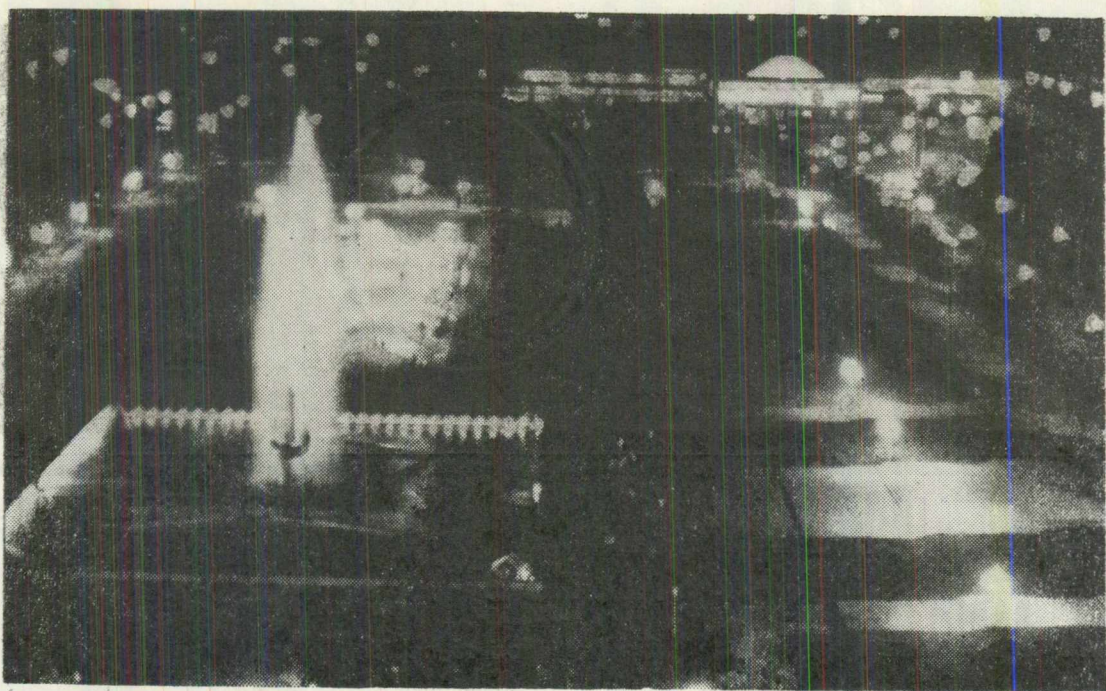
Dar marea tot nu s-a po-
tolit.

— Și nu se va potoli nicio-
dată, mi-a spus de curînd
un bătrîn cu chip de pro-

fet, care umblase cu un
toiag fermecat de la iz-
voarele Oltului pînă la văr-
sarea lui în Dunăre și la
contopirea lui cu marea, un
mag ce călătorise călare
pe zimbrii norilor ce tra-
versează Carpații, care știa
să citească destinul în con-
stelația Orion și care zbu-
rase cu adevărat peste po-
lii pămîntului.

Nu se va potoli niciodată,
a spus el, pînă cînd marea
aceasta nu-l va avea lingă
ea, într-un mausoleu, nu
numai în chip de statuie,
pe acela care a iubit-o cu
cea mai mare patimă, încît
și-a dorit să moară la țăr-
mul ei, cu toate că pînă a-
tunci n-o văzuse vreodată.
Se zbugiumă marea și tipă,
se zbate...

GEORGE MIHĂESCU

simfonia apelor

Pînă dăunăzi, parcul care se
întinde pe bulevardul Republi-
cii, între blocul turn și gară,
era puțin vizitat. Mă întrebam
ca Vlahuță: „Unde ni sînt vi-
sătorii?” Că, fără visuri, de
unde entuziasm, voce bună,
pentru crearea unei lumi mai
frumoase? Iată, însă, că înce-
pînd de cîtva timp, parcul sin-
guratec a prins viață; trecăto-
rii se abat de pe bulevardul
Republicii și intră în el. Din
cartierele cele mai îndepărtate
ale orașului, vin tineri și vîrst-
nici, rămînînd clipe lungi pe
aleile lui, parcă nu s-ar mai
da duși.

În parcul nostru, ca în
„Metamorfozele” lui Ovidiu,
se desfășoară un spectacol ui-
mitor. Din mijlocul unui bazin
pătrat, înconjurat de un briu
de piatră, apa spiritualizată de
gîndirea unui artist izvorăște
ridicîndu-se pînă la mari înăl-
țimi, ca un uriaș de spumă în-
volburată, avîntîndu-se spre
cer cu o forță impetuoasă și
din înaltul atins, lasă să cadă
mantii de hermină, dantelării
de zăpadă, gladiole imense de
pulbere albă, pinze străvezii
interminabile, urcînd și cobo-
rînd din cer, amintînd fantas-
ticele apariții din basme. O
formă herculeană de metal lu-
citor se învîrtește încet, dar
continuu, în mijlocul bazinu-
lui, trimînd în văzduhuri po-
tîre colosale de cristal fluid,
care, căzînd din înălțime, se
sparg ca o ploaie torențială.
Apoi, în aceeași clipă, un nou
aflux de spumă se ridică spre
cer, ca o nouă generație de for-
țe, ca o nouă aspirație întru-
pată în materie vie, urmînd le-
gea veșniciei (transformă, a
veșniciei mișcări. Dar, iată că,
pe neașteptate, cînd ochiul se
bucură mai mult de triumful

gîndului, care a învins materia
și prin puterea brațelor smul-
ge masa inertă de apă din a-
dîncurile pămîntului și o arun-
că vijelioasă la mari înălțimi,
cînd coloana de argint se a-
vîntă tot mai sus, tot mai scin-
teietoare, — elanul începe să-i
scadă și ca o hlamidă domneas-
că se așterne pe întinsul lacu-
lui și dispăre în adînc.
A fost, a strălucit, a domnit în
văzduh și, din toată splendoa-
rea, n-a mai rămas decît o a-
mîntire și un regret. Dar n-ai
timp să reflectezi la trecerea
lucrurilor, că din cele două la-
turi opuse ale bazinului, de
pe aripile de metal ale unor
făpturi asemănătoare cu avi-
oanele, răsar ca prin farmec,
cu iuțeala unor săgeți argintii,
țîșnite din sute de arcuri in-
vizibile, sulii de apă, pinze
albe, diafane, de spumă, avîn-
tîndu-se vîrfurile spre cer, for-
mînd două cortine mișcătoare,
de o frumusețe impresionantă,
ridicîndu-se atît de volatile, încît
le confunzi cu apariția unor
nimfe și driade, ce ar dansa pe
o scenă de apă. Ai vrea să te

clintești din loc, dar privești
e atît de vie, atît de captivantă,
aripile din care izvorăsc mătă-
surile vapoare se înalță și se
aplecă atît de lin, asemenea
unor aripi de păsări miraculoa-
se, încît rămiți tînuți locului,
într-o mută contemplație.
Încet, pe nesimțite, cele două
cortine de ninsoare se micșo-
rează, se tocesc, dispar în a-
dînc. În acea clipă, cînd spa-
țiul rămîne gol și nostalgia
după fantasma dispărută înce-
pe să te cuprindă, — din cele
patru colțuri ale lacului, patru
curcubeie țîșnesc ca o furtună
albă, descriînd cu vuiet de cas-
cadă patru curbe scinteietoare
peste lacul înflorat. Seara, a-
ceste fîntîni luminate se colo-
rează în verde, în roz, amin-
tînd luminișuri de smarald,
pulverizînd în aer dantelării
și voaluri de o finețe uluitoare,
încît doar un pic de fante-
zie îți trebuie ca să întrevezi
în ele apariții de silfide dan-
sînd în văzduhul parfumat de
pinii care își trimit mireasma
de rășină pe aripile brizei.

Curcubeie minunate de smarald, argint și aur,
Curcubeie de mătase și de voal unduitor,
Lauri minții scripitoare, lauri brațelor de faur,
Care v-au adus în parcul de speranțe dătător!

Și gîndirea se îndreaptă veșnic recunoscătoare,
Spre-acei suflet plin de visuri, al Dobrogei făurar,
Care seamănă ideea și îmbracă-n strai de floare
Litoralul, prefăcîndu-l într-un viu mîngăritar.

Și în timp ce-ți trec prin față frunțile inteligente,
Oțelitele voințe, ochii dirzi de proiectanți,
Ce natura înfrîngînd-o, prefăcînd elemente
Într-o splendidă, măreață înclăstare de giganți;

Ca o-necununare-a muncii, cele patru curcubeie
Își trimit spre cer ghirlande de smarald și de mărgean,
Răspîndînd o vijelie de spumoase orhidee,
Genială simfonie a efortului uman!

GRIGORE SĂLCEANU

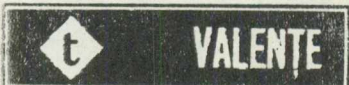

DE LA DUNĂRE LA MARE ...

(Urmare din pag. 1)

mindre vestigii. De mii și mii
de ani, bătrînul Istros a visat
întîlnirea cu Marea, îmbrățișă-
rea cu ea, mai devreme, mai re-
pede. Pămîntul însuși al Dobro-
gei a visat fluviul ca pe o ma-
nă, ca pe o mină de frate. A-
cest pămînt bîntuit de dogoa-
rea verilor, hălăduit de vînturi
aspre și lipsit de glasul tandru
al riurilor, fără riuri care să-l
adape, să-l răcorească, primea
îmbrățișarea Dunării ca pe o
cunună de vis, ca pe o mîngie-
re în vis. Aștepta o minune
să-i aducă apele Dunării line și
răcoroase în sinul său însetat,
pe valea sa cea mai doritoare,
pe Cara-su în jos, pe unde mai
curseră cîndva, cine știe, cînd
munții se băteau în capete și
Făt-frumos lua apa vie să-i
umezească tîmplele Ilenei,
prefăcîndu-se în stană de zmei. Era
un vis al acestui pămînt să vi-

nă apele și să-l dezmiere, să
curgă lin pe trunchiul său de
piatră și de foc, tipăt de dor
era să vină apele, să-i poarte
pe vitejii săi pe Cara-su în jos,
spre un vad frumos. Ca pe niște
corăbii încărcate cu ambră,
cu ambra bucuriei, legăna Do-
brogea acest vis al ei milenar,
să-i cuprindă mijlocul fluviul,
să ridă în soare pe văile sale.
Nuntirea Dobrogei cu Dunărea

era un vis al nostru, nuntirea
Dunării cu Dobrogea fu visul
cel mai îndrăzneț al tuturor ce-
lor ce viețuiau aici sub izbe-
liștea soarelui. S-a dovedit a fi
vis constructiv al prezentului
nostru socialist care transformă
minunile cele mult năzuite în
faptă. Și după ce înălțărăm ce-

tați mai mindre cum nici în vis
nu au fost, după ce făcurăm
din Dobrogea veselă, mindră
grădină, partidul roșii cuvînt de
izbindă să facem Dunării noas-
tre crăieșe vad dulce prin văile
Dobrogei spre MARE. Un fluviu
va curge curînd, va crește ca
un voinic din poveste, ca un
chiot de bucurie va trece pe va-
lea Cara-su, împodobit cu uzi-
ne va fi, cu izvoare de lumină,
un braț al fluviului va țeece, un
fiu al Dunării va crește pe un
pod lin ca și un cîntec, un pod
de cîntec și de vrere, către un
vad ca și un leagăn, un vad de
nave tricolore, un port al ma-
rilor întreceri. La Cernavodă,
unde dorobanții străjuie podul
lui Anghel Saligny și unde se
află una din cele mai vechi
mori de ciment din țară, va răsă-
ri triumfătoare o nouă cetate
a luminii. Pe noul braț al DU-
NĂRII ALBASTRE vor răsări
alte cetăți ale luminii și tăriei,
ale efortului care creează pă-
truns de nobila-i menire. Va fi
ca o încununare, va fi efigie în
timp, va fi dovada vredniciei,
va fi un simbol și o odă.

ION FAITĂR

poartă a soarelui

Pămînt al Dobrogei,

Inimă ușoară ca o creangă de soare
oprită dincolo de cîntecul

ce nu-și poate lua zborul din palme

Pămînt

născut din dor

de împlinire

Poartă a soarelui

(Urmare din pag. 1)

roșilor oaspeți, a venit în toga sa de culoarea mării, cu barba sa mărească, cu tridentul său demolitor de valuri, ca o prezență de bun augur, căci zilele acestor serbări au fost însoțite și nopțile senine. A venit înconjurat de silfi și ondine, urmat de câteva mii de paji, de arlecchini și colombine, de fini ai lui Pepelea, de măști care mai de care mai năzdrăvane, în Marele carnaval al Tomisului. Zeci de care alegorice, sute de trompete și tobe, mii de măști au umplut artera centrală a Constanței, această capitală a turismului românesc în care trăim și scriem. Steagurile acestor serbări, cu chipul soarelui zugrăvit pe ele, fanioanele, becurile colorate, marile panouri, figurile decorative, afișele vestiseră din timp mulțimilor estivale apropierea unei săptămâni de petrecere, de voie bună. Și mulțimile umpluseră trotuarele, urmărind cu emoție, delectându-se de această derulare de imagini, de culori și sunete a marelui carnaval. Am urmărit împreună cu zecile de mii de priviri, îmbulzindu-ne să vedem mai bine, să nu ne scape nimic, trecerea feerică a acestor care, simbolizând fantastica acestor locuri, cu cetăți străvechi, cu mori de vânt, cu cosinzene și barbă-coți, poezia inepuizabilă, mereu fertilă a călătorilor, cu corăbii încărcate de roade, cu sirene și argonauți, ori belșugul ogoarelor dobrogene, recoltele acestei veri, grînele, florile soarelui, poamele de flacăra în stive... Carnavallurile și spectacolele în aer liber au cuprins întreaga seară și întregul litoral. În poiana Capul Turcului din Eforie Sud, la tabăra de copii de la Năvodari, pe plaja Belona din Eforie Nord, la Complexul de odihnă al tineretului de la Costinești au avut loc spectacole distractive, concursuri de interpretare la care au participat numeroși turiști, frumoase focuri de tabără înconjurată de jocuri și cîntece. La Mamaia a fost inaugurat Tîrgul de vară al pionierilor, un rond de căsuțe-magazin în care au fost expuse obiecte realizate de mișcările îndemnatice ale copiilor din 13 județe ale țării. Pe un traseu de zece kilometri, între stațiunea Neptun și Mangalia, s-a desfășurat Marele carnaval al sudului, un alai deschis de 30 de călăreți urmați de care alegorice reprezentînd bogăția viilor și livezilor de piersici ale sudului, de minicare estivale, de docare și șarete, de fanfare și sute de tinere și tineri cu torțe aprinse în miini. Dionisos a fost „patronul” acestui carnaval sau poate Mercurius dacă ținem seama de atenția cu care au întâmpinat alaiul carnavalesc, pas cu pas, slujitorii acestui zeu din restaurantele și hotelurile celor cinci planete ale turismului, înșirate ca niște coliere de-a lungul mării. Astfel a debutat această săptămână a veseliei, a petrecerii populare devenită, de pe acum, o tradițională sărbătoare a miezului verii pe litoralul românesc al Mării Negre.

O SĂPTĂMÎNA CU 160 DE SPECTACOLE

Carnavallurile, jocurile și cîntecele s-au revărsat pe arterele litoralului seară de seară. Numeroase scene întocmite ad-hoc pe cei 60 de kilometri ai petrecerii estivale au oferit tot atîtea locuri de destindere mulțimilor de localnici și de turiști români și străini aflați la odihnă. Cea mai fierbinte săptămînă a verii a fost și de data aceasta cea mai bogată în spectacole de o varietate corespunzătoare tuturor gusturilor și preferințelor. În portul

de agrement Tomis, în teatrele de vară, în piețe, pe falezele poleite de lună, oriunde un spațiu larg a permis întîlnirea publicului cu muzele, luminile rampelor s-au aprins. Formații artistice din toată țara au fost reunite sub efigia Serbărilor Mării. Spectacole folclorice, de operă și operetă, de dramă și comedie, de revistă, gale de filme, concerte de fanfară, de muzică ușoară, întreceri sportive, concursuri artistice și distractive, — toată gama de manifestări capabilă să răspundă cerințelor marelui public al litoralului a fost întrunită aici.

Între spectacolele de o atracție deosebită se cuvine să numim, în primul rînd, reprezentarea dramei antice **Ifigenia în Taurida** de Euripide realizată de Teatrul de dramă și comedie din Constanța, în atmosfera atît de prielnică a portului de agrement Tomis. După **Medeea**, oferită publicului verile trecute, aceasta este o nouă ilustrare a efortului artistic major al acestui teatru. Un spectacol conceput în cadrul qvasi-natural al celui „golf al delfinilor” cum era denumit odinioară locul, cu o tentă de irealitate, dată de jocul de lumini și umbre, de plutirea incremenită a clădirilor din jur, ca într-un tablou al lui De Chirico, un spectacol de „sunet și lumină” cu o bandă sonoră evocatoare, cu o scenografie sugestivă, în care vocile interpretelor reverberau parcurgînd parcă un timp milenar pînă la simțurile noastre răscolite, un spectacol cu un mesaj de o caldă, de o patetică vibrație umană. — Iată darul oferit publicului de scena constanțeană. Despre realizatorii acestui spectacol, regizorul Gheorghe Jora, pictorul scenograf Mihai Tofan de la Teatrul Național „I. L. Caragiale”, compozitorul Boris Cobaslian, maeștrii de balet Tiberiu Iacob și Marta Herzum, ca și despre protagoniștii săi, Agatha Nicolau, interpreta Ifigeniei, Dan Herdan, Longin Mărtou, Jean Ionescu și ceilalți, vom scrie într-o viitoare cronică.

Spectacolul **Varietați — Litoral '73** a fost și de această dată ținta atracției celui mai larg public, care a umplut stadionul 1 Mai din Constanța în seriile de 1 și 2 august. Publicul a aplaudat aparițiile „pe gazon” ale prestigioșilor actori comici Dem. Rădulescu, Horia Șerbănescu, Jean Constantin și Gelu Manolache, o nouă snoavă cu Sucă „pe litoral” spusă cu hazul său caracteristic de Amza Pellea, șlagărele din acest sezon ale muzicii ușoare românești, interpretate de îndrăgiții soliști Aurelian Andreescu, Corina Chiriac, Mihai Constantinescu și Dan Spătaru, ca și frumoasele cîntece populare interpretate de soliști de renume ca Damian Luca, Maria Pietraru sau Ana Toma. Spectacolul a cuprins momente vari: exercițiile de acrobație ale trupei Alexandru Crețu de la Cercul de Stat din București, un recital al orchestrei Mondial, spectaculoase exerciții de gimnastică sportivă și

de judo, dresură de ciini etc. Un moment deosebit al acestui spectacol „mamut” l-au oferit soliștii scenei lirice constanțene (mulți dintre ei cunoscuți publicului de operă din țară cît și din străinătate), prin ariile și cântonețele pe care le-au interpretat cu brio. Viu aplaudate au fost și numeroasele formații de artiști amatori din județul nostru care au înscris cercuri mari de hore și geamparale pe întregul stadion. Li s-au alăturat, în dans și voioșie, formațiile artistice pionierești din circa 21 județe ale țării, într-un tablou impresionant prin cromatică și mișcare.

Desigur, nu putem înșira aici spectacolele acestei săptămîni, atît de numeroase și variate. Vom spici doar câteva dintre ele, răspîndite pe scenele litoralului de la Năvodari la Mangalia Sud: Teatrul de comedie din București cu comedia Nicnic, Teatrul muzical din Galați cu opereta **Leonard și Mam'zelle Nitouche**, Teatrul liric Constanța cu **O noapte la Veneția** și **Voievodul țiganilor**. Teatrul „Ion Vășilescu” din București cu **Doctor fără voie** de Molière și **Siciliana** de Aurel Baranga, spectacolul **Țara fericirii** susținut de Teatrul „Al. Davila” din Pitești, Teatrul de dramă și comedie din Constanța cu **Dansul milioanelor** de Victor Eftimiu, Teatrul de revistă „Fantasio” cu **Săracu' Gică** și **Fantasio Delfinarium**, scena brașoveană cu **Tache, Ianche și Cadir** și altele. Dar și această sumară și incompletă înșiruire vă poate forma o impresie despre programul bogat în spectacole al acestei săptămîni, după cum urmărirea numai a numelor unor ansambluri, spectacole sau interpreți aflați cu acest prilej în fața publicului estival poate sugera oricui ideea de a-și programa concediul pe litoral în cursul viitoarei ediții a Serbărilor Mării.

DE LA AUTOMOBILELE DE EPOCA, LA MISS LITORAL

Ar fi greșit să se înțeleagă din această relatare că turiștii ar fi fost doar simpli spectatori. Ei au fost invitați să participe, au fost antrenati în diversele manifestări, li s-au organizat competiții, concursuri după gusturi și preferințe, au devenit ei înșiși protagoniștii multor seri de petrecere și voie bună, au cîntat și dansat, au fost aplaudați, au obținut ca premii sticle de șampanie la concursuri de dans și de călărie, de automobile sau de cîntece, au putut fi văzuți în jurul focurilor de tabără, s-au fotografiat cu paharele pline în miini în toasturi adresate zeului mării, Neptun, lui Dionisos sau ospitalității românești.

De o mare atractivitate s-a dovedit raliul automobilelor de epocă, pe distanța Constanța-Mangalia și retur, la care au

participat echipe în costume „la belle époque” pe automobile scoase parcă anume dintr-un muzeu al cailor-putere, anacronice desigur și pitorești și încă „în formă”. Un Opel 1912 și-a blocat motorul, la Mangalia a întors primul un Mercedes 1909, le-am văzut „gonind” cu 25 km pe oră, ca în vremurile lor bune. În cele din urmă a învins un Ford 1921, care s-a bucurat de o primire triumfală; avalanșa de aplauze a acoperit pînă în disperat al celorlalte motoare. A fost un fel de Monte-Carlo comic, care i-ar fi umplut de invidie pe posesorii de Jaguar, Porsche sau Alfa Romeo. Numeroase întreceri sportive (tenis, volei, curse hipice, yachting, lupte, înot și, bineînțeles, fotbal) au augmentat farmecul acestei săptămîni, i-au dat „sarea și piperul” atît de necesare iubitorilor de sport. Nu mai prejos a rămas însă, între atîtea întreceri, concursul dedicat frumuseții, cu faze de selecție în fiecare stațiune turistică, cel menit să aleagă pe cea mai frumoasă fată venită pe litoral vara aceasta. Concursul a fost desigur riguros, ceea ce nu i-a împiedicat pe organizatori să dea fiecărei selecții un aspect dintre cele mai agreabile, acestea desfășurîndu-se în barurile de noapte, cu tot fastul cuvenit, cu momente de haz, din care nu au lipsit surprizele. Și „divele” au venit, fiecare încrezîndu-se în calitățile sale și sperînd să funcționeze bine calitățile oculare și, ca să zicem astfel, organoleptice, ale celor din juriu. Nu au lipsit nici surprizele de genul unor concurențe care nu satisfăceau nici pe departe pretențiile, dar publicul le-a aplaudat cu generozitate și pe aceste urmasse ale Evei. Ele meritau aplauzele pentru curaj și pentru optimismul de care au dat dovadă.

În cele din urmă **Miss Litoral 1973** a ieșit triumfătoare (revista **Săptămîna** îi va publica

probabil fotografia, în costum de plajă, cu un contur cît mai distinct chiar și pe hîrtie tipar B), admiratorii de gambe în alonje au oftat prelung și o noapte de viori s-a așternut peste mare.

CE S-AR MAI PUTEA FACE

Așadar, Serbările Mării au debutat cu alaiuri carnavalești, au continuat cu spectacole și concursuri dintre cele mai feliurite, au antrenat zeci de mii de oaspeți ai litoralului românesc și au culminat cu festivitățile tradiționale de Ziua Marinei. În ultima zi a acestor serbări, toate navele noastre militare și comerciale au arborat marele pavoaz, în porturile Constanța și Mangalia publicul a urmărit cu vie curiozitate și plăcere întrecerile și jocurile marinărești, seara am privit cu ochi de copil jerbele de artificii și retragerea cu torțele și ne-am contopit într-un carnaval de adio. Ziua Marinei a trecut lăsîndu-ne în memorie, imagini plăcute amintirii noastre. Si nu adio, ci „la revedere” în anul viitor. În încheierea acestei săptămîni de destindere, de voie bună, de atîtea atracții imprimate pe rețetă, ne întrebăm, împreună cu organizatorii, ce s-ar mai putea face? Într-adevăr, ce este de făcut pentru ca viitoarea ediție a Serbărilor Mării să fie mai frumoasă, mai interesantă, mai bogată? Din opiniile formulate de unii dintre organizatori și din sugestiile oferite de unii spectatori sau participanți am putea încropi un pannoticum cu plusuri și minusuri, dar nu acesta e rostul însemnărilor de față. O analiză se va face, desigur, și o așteptăm cu interes. Pînă atunci, să consemnăm câteva din propunerile care ne-au atras fie prin caracterul lor realist, fie prin promițătoarea lor anvergură: integrarea în această săptămînă a Concursului național de muzică ușoară, organizarea în cadrul acestor serbări a unui Festival internațional de folclor, inițierea, începînd cu ediția viitoare, a unui Festival al teatrului antic în portul de agrement Tomis, selecționarea mai riguroasă a spectacolelor oferite pe litoral în această perioadă, prin introducerea unui nou criteriu: toate spectacolele să fie în premieră absolută, organizarea unui concurs al orchestrelor și soliștilor de muzică ușoară angajați pe litoral, și, de ce nu? organizarea unui campionat de vară dedicat în exclusivitate echipelor feminine de fotbal.

Doleanțe, aproximări, către o vară pe care o visăm mai însoțită decît toate celelalte...

G. OCTAVIAN

Tudor George — autor al volumelor **Legenda cerbului**, 1957, **Bob auriu**, 1959, **Veverița de foc**, 1967 (ed. a doua, revăzută și adăugită, în 1973), **Balade**, 1967, **Copacul descătușat**, 1968, **Balade** (antologie), 1969, **Baladele singaporene**, 1970, **Tara migrenelor**, 1970, **Sonetele aeriene** (Cartea întâia din trilogia sonetelor), 1972 și **Armura de sudoare** (Cartea a doua din trilogia sonetelor), 1972 — scrie o poezie patetică și fastuoasă prin care își revendică titlul de ultim romantic. Conștiința faptului că o asemenea atitudine riscă să nu mai impresioneze se traduce printr-o locvacitate acaparatoare, printr-o mobilizare a tuturor resurselor limbii. Pentru a menține mereu trează atenția eventualului public și pentru a preveni zîmbetul ironic sau dezabusat, poetul este nevoit să improvizeze chiar și în momentele de eclipsă a inspirației, prinzînd din zbor primul cuvînt care satisface o rimă imediat necesară, inventîndu-l atunci cînd vocabularul consacrat nu-l oferă sau, mai mult chiar decît atît, parafrazînd de cîteva ori o idee pînă la ivirea albeia, salvatoare. Toate categoriile lexicale sînt bogate reprezentate. Termeni arhaici, populari sau regionali ca **iazmă**, **șolțicar**, **a se înturna**, **boiu**, **chioambă**, **prăzuli**, **șerpînță**, **brambura**, **zălogit**, **scofală**, **bai**, **tehui**, **fleandură**, cuvinte de proveniență argotică de genul **piștari**, **ștoarfă**, **caft**, **a șuti**, **pirnaie**, **macăr mahăr**, **goange**, **streptomycină** (pentru vodcă) sau neologisme aparent incompatibile cu lirismul precum **sistolă**, **forceps**, **amoebă**, **oxid**, **spondilită** și altele se înfățișează deopotrivă în textul ce proliferază vertiginos absorbînd totul din jur. Nu lipsesc numele proprii, de la antroponimele și toponimele exotice și pînă la banalele mărci de țigări. Totodată, un lingvist ar putea să repereze și interesante cazuri de folosire a unor cuvinte care, deși nu figurează în dicționar, par a fi existat dintotdeauna: **amirezmitor**, **a tălăngăni**, **a încocirja**, **a se precurba**, **a sfichi** (pentru a vremui, a fi vreme rea), **a înfăldura**, **a hăpi** etc. Reluarea, în noi și noi variante, a formulărilor inițiale, are, de asemenea, rolul de a transforma o intuiție într-un climat general, de a realiza, cu orice preț, un spectacol complet, copleșitor, de la care spectatorii, chiar și cei mai sceptici, să nu mai poată pleca. Iată, ca exemplu, primele trei strofe din poemul **Turmele soarelui**, în care priveliștea unui oraș cotoplit de căldură este atît de insistent descrisă și redescrisă încît sfîrșește prin a deveni o prezență aevea: „Era o zi cuprinsă într-un potop de soare / Ce inunda orașul în seu topit și-n miere, / Cînd fiecare turlă părea o luminare / Cu boiul lîns de flăcări, scîlîmb, fără putere. // Deasupra, peste case, plutea o apă-a morții / În cît întreg orașul părea fata

TUDOR GEORGE

morgana... / Plopi fumegau subțire cu prapuri, spelbe tortii, / Pe zările incerte clătîndu-și lin pulpana... // În după-amiaza ceea în care și asfaltul / Se moleșea-ntr-o piatră, glotîndu-le-n gingie, / O lene fără seamăn acuprinsese-naltul, / Necum să mai plutească vreo-ntrăripire vie!“ Profesînd o credință fără adepti, Tudor George nu-și poate permite luxul de a căuta prea mult timp „cuvîntul ce exprimă adevărul“. El găsește spontan cuvinte care îndeplinesc această funcție, aglomerîndu-se și rectificîndu-se succesiv într-un continuu proces de apropiere. De aceea, poeziile sale par formate din versuri imperfecte, abandonate rînd pe rînd în favoarea unui vers ideal, mereu promis, dar niciodată revelat. Această realizare a calității prin cantitate explică anumite caracteristici ale poeziei lui Tudor George. Este vorba, în primul rînd, de tendința de a echivala elanul liric prin mari construcții epice. Procesul funcționează din plin mai ales în primele cărți, printre care **Legenda cerbului** (devenită ulterior partea întâia a unui poem mai amplu și, totodată, mai artificial, intitulat **Copacul descătușat**) rămîne o capodoperă a genului. Amintînd, prin ardoare și puritate, **Lamentația Jeannei d'Arc pe rug** a lui Radu Stanca, **Legenda cerbului** reprezintă traducerea în limbajul basmului a dorinței de a trăi libertatea absolută. Episodul transformării copacului în cerb, deși povestit logic, are, în ansamblu, forța vizionară a unei metafore inspirate: „Ne-maisimțînd nici rădăcinii cum scurmă / Prin horbota țărîinii, nici l-agață, / Își țepeni picioarele din urmă, / Își opinti picioarele din față, // Desțelenindu-și, dintr-un salt, bușteanul, / S-aridică, înalt, peste

pustiu, / Cu umbra-ntînsă măsuriînd limanul, / Mișcîndu-și capu-n vînturi: Arbor Viu // ...Îl întări șovăitoarea rugă / Și gleznele-nțefînd ca o morișcă, / Simți cum trupul greu de buturugă / Cu umbra lui, cu cer, cu tot, se mișcă...“ Se observă și în acest pasaj faptul că poezia lui Tudor George există în măsura în care se desfășoară; analizată minuțios, ea își trădează trucurile și improvizările; în schimb, o lectură cursivă, „trăită“ îi evidențiază capacitatea de transfigurare. Exagerînd, s-ar putea spune că Tudor George compune, din versuri slabe, poezii valoroase.

În **Legenda cerbului** se manifestă, în subsidiar, și o altă disponibilitate în materie de substituiri și echivalare a lirismului: retorismul. Monologurile imploratoare ale copacului, deși conțin numeroase volute retorice, sfîrșesc prin a impune o indefinibilă stare de exaltare. Cu timpul, poetul a înlocuit tot mai mult epica prin retorică. În **Tara migrenelor**, „legende-le“, „poveștile“ încă persistă; în schimb, în **Baladele singaporene** — cea mai frumoasă și, probabil, cea mai reprezentativă carte a sa — discursul deține principalul rol, extinzîndu-se pînă la a-și demonstrea toate posibilitățile. Totodată, în lupta tacită pentru cîștigarea unui public care nu mai gustă efuziunile romantice intervine și un alt mijloc de seducție: autoironia. Recitîndu-și tiradele

grandilocvente, poetul schițează din cînd în cînd cite un zîmbet complice care, departe de a anula sentimentalismul, îl actualizează, îi dă culoare și farmec.

Aparent simple evocări ale unei tinereți boeme și ale unor prieteni de altădată, **Baladele singaporene** propun, în fond, o realitate imaginară. Elementele acestei realități au o altă semnificație decît cea curentă. Astfel, vizitorii care frecventează „crîșma Singapore“ sînt, mai mult decît convivii unor petreceri studențești, oficanții unui ritual enigmatic. Ei nu risipesc timpul, ci îl suspendă, încercînd să-și permanentizeze puritatea adolescentină. Generozitatea vîrstei și vocația artistică transformă lumea din jur într-o lume mirifică în care pînă și băuturile cele mai prozaice trăiesc un moment de gratuitate, de existență poetică: „Ziceam / de-o țuică albă-prăzuli / Cum urcă-n palmă-n delicatul țoi / Cum ca-ntr-o floare buza și-o deschide / Că pare-un ghiocel / ce saltă-n boi... // Iar vodca pură / — seva cristalină — / Cînd o saltai în slăvi / — de nici n-o vezi — / Și căreia-i ziceam „streptomycină“, / Ne amintea / mai puarele zăpezi. // De secărica galbină, desigur, / Ziceam / că-i soare palid și plebeu / Ca tristul griu / ce tremură sub friguri / Cu luminări de ceară și de seu... // ...De-arama cea lichidă / din coniac — / Stînsă-n gîtlej / ca plumbul cel to-

pit — / Ne-om aminti pînă tîrziu, încoace, / Ca de-un evmediu morn / și iezuit.“ — **Gene-rația singaporeană**. De altfel, însăși permanenta stare de toropeală bahică înseamnă mai mult decît o perturbație fiziologică: singaporeni devin absenți doar în raport cu vicisitudinile și compromisurile pentru care nu sînt făcuți; conștiința lor înregistrează însă cu o mare acuitate frumusețea discretă a lumii.

Vorbind în numele unei generații romantice și încercînd s-o acrediteze împotriva oricărei susceptibilități moderne, Tudor George uzează în mod sistematic de capacitatea pe care o au cuvintele de a fascina atunci cînd se înfățișează rapid, inventiv, arborescent. Nu întîmplător, în toată opera sa, rima și ritmul sînt respectate cu strictețe. Așa cum se întîmplă de obicei, și aici rigoarea este mai productivă decît libertatea. Cine adoptă versul alb înaintează în necunoscut și se oprește la primul semn de epuizare a resurselor; în schimb, versul clasic poate deveni un adevărat mecanism de producere a cuvintelor, deoarece oferă mereu spații care trebuie ocupate.

În ultimele sale două volume, **Sonetele aeriene** și **Armura de sudoare**, Tudor George și-a perfecționat acest mecanism, exploatînd pînă la sațietate forma sonetului și „inventînd“ chiar „sonetul-glosă“, pe care îl consideră o izbîndă. Însă, cum era și firesc, lirismul s-a diluat în aceste poeme de performanță, reușind să mai emoționeze doar prin unele ecouri ale febrilității de odinioară.

Deși alunecă uneori în exagerări de acest gen, deși, în general, are un anumit aer superficial datorat căutării efectului imediat, poezia lui Tudor George se înscrie totuși, mai ales prin **Baladele singaporene**, în sfera literaturii vii, căutate și prețuite de public.

ALEX. ȘTEFĂNESCU

LUCIAN GRIGORESCU

Peisaj din portul Tulcea

cronica literară

DOI TINERI PROZATORI

MARIA HADAN: balustrada de briză

Romanul **Balustrada de briză** (ed. Cartea Românească, 1973) al Mariei Hadan, continuă atmosfera ușor letargică și „ar-tistică“ a navelor din **Vacanțe iliriene** (1970) mergînd chiar pînă la reluări integrale (nuvela „Pasager în tranzit“ este înglobată în capitolul șase al romanului). Dispoziția către comen-tarea sentimentală a artei exprimată în volumul de debut prin pretextul unei călătorii pe țărmul Adriaticii, este valorificată de astădată într-o meditație deschisă prin destinul unui personaj alienat de artă și pierdut pentru artă. Romanul pune

astfel în discuție programatic relația dintre artă și viață, nu din perspectiva artei (care s-ar fi finalizat, natural, într-un eseu) ci din aceea a realului. În biografia pe care o descrie, autoarea, urmărindu-și ideea, deplasează cu o îndeminare stranie, parcă rodul unei culturi obosite, întreaga atenție asupra problematicei spirituale. Evenimentul, fără valoare în afara demonstrației, servește fidel cauza pentru care a fost destinat. Există o neîncredere declarată pentru ceea ce este particular și pitoresc în eveniment. Din acest motiv, stilul, oprit la enunțarea adevărilor generale, impersonal, dă impresie de manieră tocmai pentru că pare mai mult stilul unei culturi a-junse la suficiență decît al unei anume sensibilități artistice.

Chestiunea esențială a cărții se reduce în cele din urmă și pentru personaj dar și pentru autoarea lui la o problemă de temperament, el fiind calitatea esențială a personalității originale și deficiența celei mimetice. Personajul feminin al romanului confundă de timpuriu sfera artei cu aceea a vieții. Simțurile, ca și gîndirea, educate exclusiv prin artă, percep realitatea din unghiul unui sistem de convenții artistice. Viața copilei și apoi a tinerei femeii se desfășoară în consecință după criteriile plasticității, echilibrului, muzicalității și al frazării proprii unui ideal clasic al frumosului. Exaltările sînt și ele livrese, natura pare o copie a artei. Artă este considerată natură și nu o convenție a acesteia. Se schițează ast-

fel o umanitate crescută într-un decor artificial la lumina becurilor electrice care ieșind la lumina soarelui, crede că apele, dealurile, florile sînt născute dintr-o oglindire a tablourilor, că sunetele sînt o degradare a armoniei muzicale, iar corpul uman, cu toate trăirile lui, o aberație a unei obscure dedublări a statuiilor: „Întorcea capul: în spatele ei era un palazzo sau un hotel luxos, trepte de piatră sidefată urcînd spre el și cerul neînchipuit de albastru bolîndu-se peste ape și țărm, era al Italiei. Se afla chiar în acele locuri vizate cîndva, bănuite doar și dorite cu nostalgie. Iar acolo, în mijlocul lor, rămînea aceea ființă visătoare, așezată pe iarba uscată a unui mal neîngrijit, simțea în nări mirosul dulceag și puțin fetid al apei stătute și ceea ce o înconjura nu era decît o copie limpede a unui clișeu aproape uitat“ (p. 174). Autoarea substituie excelent timpului real, prezentul e-

tern al capodoperelor ori de cite ori personajul feminin, gîndindu-se ca o operă de artă, se metamorfozează el însuși în operă de artă: cînd în postura unei Laïs Carinthiaca, cînd în aceea a unei celebre Venus dintr-unul din parcurile Renașterii. Lumea ficțiunii produce astfel un exemplar ale cărui trăiri se rezumă la ea, lăsînd prezentului doar o gestică comună, insuficientă să-i afecteze cu ceva patrimoniul. Fără simțul prezentului („Existența căreia se supunea cu conștiinciozitate... o trăia dintr-un fel de obligație căreia nu se putea sustrage“, p. 111), cu impulsurile naturale a-trofiate, tinăra femeie devine o aberație la fel de înspăimîntătoare ca un monstru oceanic. Nu întîmplător Ana, soția Pic-torului din satul Sălmaj, nutrește constant în apropierea ei o teamă și o uimire nedecis însă formulate. În vacanțele petrecute în acest sat, copilul și apoi

CORNEL REGMAN: Cred că ai să fii de acord cu mine că **Aspectele literare contemporane**, cartea apărută anul trecut a lui Șerban Cioculescu, nu s-a bucurat nici pe departe de ecoul cuvenit în presa noastră literară, tratamentul, de altfel, aplicat curent la noi, cu deosebire cărților de peste patru sute de pagini. Vor fi fiind poate și alte cauze, dar ele se tocesc în cea principală: criticul (recenzitul) român face dovada unei scăzute puteri de concentrare, și de aceea el iubeste mai presus de orice volumașele, cu precădere, pe cele de versuri. Dar mai sînt specialiștii, istoricii literari și ai culturii, — de la ei s-ar fi putut aștepta un cuvînt cu greutate în problemele mai serioase ale disciplinei, acelea care nu pot fi rezolvate prin foiletonul nonșalantă a volumelor. Din păcate, articolul critică prob și bine argumentat e o specie pe cale de dispariție în disciplina noastră, cărturarii cu condei au luat drumul foiletonismului, și chiar publicațiile nu par deloc înclinare să încurajeze articolul-investigație, comentariile aplicate, darea de seamă inteligentă și totodată migăloasă, adică acel tip de manifestare înalt calificată pe care, sub semnătura unora ca Vladimir Streinu, Pompiliu Constantinescu, Șerban Cioculescu, o puteai întâlni număr de număr, în urmă cu treizeci și mai bine de ani, în *Revista Fundațiilor Regale*, la rubrica de „Comentarii critice”. Deschid numărul 9 din 1940 al sus-zisei reviste și citesc: **O nouă istorie a literaturii române vechi**, darea de seamă a lui Șerban Cioculescu despre volumul I din *Istoria...* lui N. Cartoian. Studiul ocupă nu mai puțin de 12 pagini indeseate. Alt exemplu: *Literatura română* în „*Orizonturile mele*” (N. Iorga, *Orizonturile mele. O viață de om așa cum a fost*). Recenzia, semnată de același Șerban Cioculescu se găsește în numărul 5 din 1934 al aceleiași reviste. Spațiul de desfășurare: 18 pagini.

AL. PROTOPOPESCU: Destul de prudent, poate tocmai fiindcă vă întemeiați pe o probă sigură — critica lui Șerban Cioculescu — deschideți (nu întâia oară) aceeași rană a criticii actuale: concurența eliminativă dintre critică și foiletonistica de adresă literară. Am oare dreptul să vă amintesc că la acest nelămurit hotărâți purtați nu războaie de nuanță (între „articolul prob și bine documentat” și foiletonul electricizant) ci, ca să zic așa, de destin? Dar oare nu această este distincția pe care Adrian Marino luptă s-o facă prăpastie în *Introducerea în critica literară*, sprijinindu-se și pe numele dumneavoastră?

Mi se pare ineficientă și nedreaptă lauda adusă proporțiilor pe care le iau articolele lui Șerban Cioculescu în deceniul 1935—1945, mai ales că venerabilul profesor de azi a consacrat adevăruri capitale despre Lovinescu, Vianu, Pompiliu Constantinescu, Mircea Eliade, Zaharia Stancu etc., în mai puțin de trei pagini. E adevărat însă că nici pentru acestea re-

cenzenții de performanță nu și-au găsit răgaz de lectură.

CORNEL REGMAN: Nu spun că asemenea exemple trebuie urmate **tale-quala**. Mai ales că într-adevăr, tot Șerban Cioculescu și tot în acea epocă demonstrează că știe să alterneze articolul lung cu intervenția sprintenă, iar azi face dovada — în foiletoanele sale din *România literară* — că se poate supune, chiar în cele filologicești, unui ritm și unor nervi de comprimare care țin, într-un fel, de însuși stilul și specificul publicisticii moderne. Vreau să accentuez însă asupra necesității unei mai drepte și mai stricte ierarhizări în domeniul acesta, în așa fel ca momentele de autentic relief, creațiile semnificative și în special operele cu adinci repercusiuni culturale, cum e și cartea despre care vorbim, să beneficieze nu doar de declarații solemne și de acțiuni zgomotoase de raliere, cum se mai obișnuiește, ci de un regim al comentariului com-

pildă Sadoveanu, despre care criticul a scris în repetate rânduri, se întâmplă să fie omis cu totul. În marginea unei reeditări (Mihail Sadoveanu, *Opere*, I), din RFR, 5/1940, nu figurează în prezentul volum, după cum nici recenzile la *Frații Jderi*, *Izvorul alb* (11/1936), *Cazul Eugeniței Costea* (5/1937), *Ochi de urs* etc. (8/1940). Lipssește cronica la *Enigma Otiliei* (RFR, 7/1938), iar din sfera litericii, privirea sintetică despre poezia lui Adrian Maniu (RFR, 1/1936), neîncusă nici în volumul anterior, **Aspecte lirice contemporane** (Casa Școalelor, 1942), al cărui cuprins a trecut aproape intact în ediția recentă. Criticul n-a avut o părere prea bună despre producția lui Damian Stănoiu, dar ne-a lipsit de ocazia de a ne împărtăși din sarcasmele sale.

AL. PROTOPOPESCU: Se pot încă semnala renunțări importante ale autorului, menite a contura profilul criticului, fiindcă, e clar, Șerban Ciocu-

CORNEL REGMAN: Partea referitoare la critică este într-adevăr surpriza volumului. Și aici selecția a operat masiv. Cele două ample recenzii pomenite (despre Cartoian și Iorga) lipsesc, în schimb figurează în sumarul articole de mare interes polemic ilustrînd o latură foarte puțin cunoscută de contemporanii noștri a luptelor de idei din epocă. Surprinzător, cine ar sta să dea crezare întocmai cuvîntelor încărcate de reproș ale lui E. Lovinescu dintr-o pagină confesivă a sa, în care viza pe unii reprezentanți ai celei de a treia generații postmaiorescienice (referirea la Șerban Cioculescu și Vladimir Streinu e străvezie), de la care aștepta „o conștiință mai activă a solidarității ei în fața primejdiei comune ce scoate pe om din delicia unei Capue înșelătoare, pentru a-l scobori în tranșea lui ideologică”, rămîne uimit să constate, parcurgînd aceste texte, că înregistrarea marelui critic, pricinuită de „poziția de ex-

ră de pe urma indiferenței la cele mai extreme experiențe europene. Dar această receptivitate vitală pentru noi la nou și modern între războaie se evidențiază cel mai adesea la scriitorii înșiși care pledează accentuat dar fragmentar și mai întotdeauna în funcție de preferințe și interese artistice imediate pentru una sau alta din mișcările innoitoare ale literaturii europene. Ca de pildă Ion Barbu pentru ermetismul de tip Valéry, suprarealiștii pentru colajele bretoniene, Camil Petrescu, Mihail Sebastian, Anton Holban pentru proustianism și fenomenologie și așa mai departe. Nu prisosește epocii acel spirit ordonator și cumpătat care nici să nu ignore traseele revoluționare, nici să nu se înflăcăreze gratuit cu amănunte și excese. Mai mult, se știe, chiar unii critici de autoritate ai epocii precum G. Călinescu afișează adeseori un scepticism exagerat față de abaterile de la tradiție. Or, cartea lui Șerban Cioculescu ne oferă tocmai această revelație a unei receptivități disciplinate la surprizele de fond ale literaturii moderne. Mai mult, toate articolele din **Aspecte lirice și Aspecte epice** se dispun cu rigurozitate magnetică în jurul unor judecăți de direcție perfect valabile și astăzi. Eminent cunoscător al literaturii universale, Șerban Cioculescu separă exact tendințele de elevare prin cifrare ale poeziei noastre (I. Barbu, Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Ion Vinea), de veritabilele „curente” produse în lirica noastră de creațiile lui Rainer Maria Rilke ori Esenin (Serghei Esenin și lirica noastră tină). În imediată vecinătate, Vladimir Streinu anchetă avatarele suprarealiștilor și consecințele poeziei lui A. E. Poe în literatura noastră.

La fel se petrec lucrurile cu articolele privitoare la epică și în special la roman. Criticul **Revistei Fundațiilor** întuiește precis diferențele tot mai accentuate dintre romanul obiectiv și cel de factură analitică, examinînd cu interes și satisfacție proza lui Anton Holban, Hortensia Papadat-Bengescu, Mircea Eliade, Gib I. Mihaescu, Octav Șuluțiu, Dan Petrașincu ș.a. Totul sintetizat, categorisit, legiferat fără ezitări și fără elanuri facile: „Firește, romanul nostru propriu-zis, care datează de la Rebreanu încoace, manifestă o evoluție internă, după legi proprii, participante în mare măsură la tehnica novelei prelungite sau a înșelării de mai multe nuvele sau la modul confesional al relațiilor unor experiențe personale, mai mult sau mai puțin transfigurate” (*Romanul românesc — 1933*). Întrereprinderea este absolut maioresciană în claritatea și rigooarea instituțională a distincțiilor ce poartă firesc pecetea și substanța momentului modern al culturii noastre. Mă veți întreba poate în ce raporturi se află această ultimă afirmație cu natura angajată, „tezistă”, a criticii lui Șerban Cioculescu, realitate pe care se întemeiază și avertismentul lui Lovinescu...

CORNEL REGMAN —
AL. PROTOPOPESCU

Șerban cioculescu criticul (I)

petent, documentat și la obiect.

AL. PROTOPOPESCU: Sau să zicem că nu pogonul ci foiletonul dă măsura exactă a valorii criticului. **Aspectele literare contemporane**, în cronologia și rînduiala lor internă foarte savantă, în ciuda aparenței de culere relaxată, urmăresc să dovedească exact acest har al trecerii de la analiza la sinteză și de la general la unic. Sînt itinerariile elementare pe care cei mai mulți critici le cunosc dar pe care nu le pot implini pînă la capăt din lipsa unui criteriu organizatoric. Din perspectiva unei atare cărți nu-i greu de observat că pînă și un Pompiliu Constantinescu, oricît de compact, de conștiincios și aplicat, nu reprezintă un **organism** ci un **organ** critic, e drept punctual și cu funcționalitate perfectă, dar fără mari răspunderi de ansamblu. În acest sens, tripticul de **Aspecte** al lui Șerban Cioculescu reprezintă un model de critică structurată căreia greu i s-ar putea găsi un echivalent, după **Criticele** lui Maiorescu și Lovinescu încoace...

CORNEL REGMAN: Volumul este evident o selecție, și încă una foarte zgîrcită, în ciuda faptului că numără peste 700 de pagini. Au rămas pe dinafară epoci întregi din activitatea criticului, comentarii la opere însemnate, iar cite un autor, de

lescu se evită aici în calitatea de istoric al literaturii și se înfățișează într-o copleșitor de solidă ipostază de critic literar, pe care, mărturisesc, lectura răzleacă a articolelor din reviste, nu ne-o sugera. Lipsesc, pe lîngă titlurile citate de dumneavoastră, studii capitale pentru cultura românească, precum **Maiorescu și Eminescu**, studiul despre **Creangă** publicat tot în R.F.R., cu prilejul centenarului nașterii marelui povestitor (o sinteză deloc indiferentă la versiunea lui G. Călinescu), lipsesc de asemenea comentariile la diferite ediții, între care cea la ediția lui Constantin Botez din 1934 — prima ediție critică **Eminescu** — are o valoare specială; absentează, în fine, din acest volum analiza ediției în patru volume **Macedonski** a lui Tudor Vianu ca și neegalatul studiu despre **Duiliu Zamfirescu** — **poetul** și mai lipsesc încă multe alte lucruri pe care Șerban Cioculescu le-a așternut toți pe hîrtie...

Apar însă articole de critică literară despre care eu cel puțin, nici nu auzisem, aceasta spre relief și pregnanță criticului de direcție, poate ultimul reprezentant autentic și necontroversabil al moștenirii maioresciene, în ciuda sancțiunilor aluzive pe care Lovinescu le face undeva la adresa acestei generații cam moleșite...

pectativă și de prudență” a celor aflați la vîrsta „cînd omul începe să se gîndească mai bucurola la acoperiș și la rotunjire decît la inițiative riscante”, era total nefondată. Căci, pe de o parte, articolele acestea, de o mare combativitate, lovind în confunzionismul de toate spețele, pe de altă parte, activitatea de la **Kalende** din aceiași ani a lui Vladimir Streinu, cunoscuta campanie împotriva „mistagogilor” și a „tremuriciilor”, confirmă că ne găsim în fața unor luptători fără gînd de demisie pentru cauza eliberării artei și culturii de sub „hipotecă inacceptabilă”, adică tocmai cauza pentru care militase fără preget mentorul „Sburătorului”.

AL. PROTOPOPESCU: Nu știu dacă e nevoie să avansăm imediat la cel de al treilea capitol al cărții, **Aspecte critice**, pentru a sesiza spiritul resurecțional al criticii lui Șerban Cioculescu. Chiar de la primul text, **O privire asupra poeziei noastre ermetice**, e vădit estetismul avansat în sens modern, din perspectiva căruia criticul evaluează atît poezia cit și proza. Cum spuneam, atîta vreme cît „panorama” era încă răspîndită prin reviste, această imagine organică a criticului de avangardă se estompa. Fiindcă epoca nu duce lipsă de articole teoretice cutezătoare, nici nu sufe-

adolescența se comportă de altfel ca într-un muzeu. Un lan de griu este admirat și iubit ca o operă de artă. Ritualul anual al secerătorilor rămîne străin în semnificația lui profund umană, fiind considerat un gest barbar comparabil cu acela al sfîșierii unei capodopere. La o altă dimensiune, orice pornire estetică reactualizează în fapt o natură artistică consacrată. Vrînd să deseneze, adolescența nu încearcă să dea expresie propriei naturi, identificîndu-se, într-un mimetism spontan, cu Don Battista Alberti. Concilierea extremelor și stabilirea apoi a unui nou echilibru, în favoarea realului, sugerat în finalul romanului, nu mi se pare convingător, chiar dacă aflăm că eroina noastră lucrea cu folos pe unul din marile șantiere în calitate de inginer constructor. Cartea Mariei Hadan, scrisă cu sensibilitate și inteligență, își are cea mai interesantă parte în suprapunerea abilității sferelor ficțiunii artistice și a realității.

Autoarei i se poate reproșa, de la un timp, faptul că se identifice cu destinul personajului făcînd exces de artă. Pierzînd detașarea față de obiect, cade în mecanismul ideii incriminate. Se instituie, mai bine spus, un alt gen de apatie al cărei sens merge de la personaj la autor, în aceeași progresie a absenței. Ultimele capitole trenează, abundente în întimplări nesemnificative, tonul cade obosit, deconcertînd după primele trei părți unde se analizează cu finețe confuzia infantilă ca prim pas al ratării.

TRAIAN ȚÂNEA : cealaltă față

Romanul de debut al lui Traian Țanea, scris într-un stil pe care nu l-aș numi jurnalistic ci mai degrabă „popular” datorită destulelor neglijențe venite din folosirea unui limbaj prea familiar (salvat uneori de savoare lui genuină), disprețuînd

formularea solemnă a literaturii, este un roman despre intelectualii unui anumit moment istoric. Imaginea intelectualului pentru care autorul pledează în cartea sa, polemizînd cu o fanatoșă evident „negativă”, rămîne din păcate la fel de inconsistentă ca și opusul ei. Ziaristul Virgil Trifu, un tînar model de penitent al anilor 50, gafeur și cu dispoziții de orator dar fără să posede limbajul necesar, nu are asupra lectorului carierist, decît avantajul unei juneți amuzante prin efortul de a epata declarativ, apelînd la cunoștințe încă neașezate. De altfel, această dispoziție spre epatare este evidentă și în alte episoade ale romanului. De pildă, se dialoghează un capitol din psihanaliza lui Freud numai pentru a se stîrni indoiala cu privire la un ucigaș. Salinger, Malraux, Camus, Heliade Rădulescu și George Călinescu, convocați în-

tr-un dormitor răvășit, susțin atacul lui Virgil Trifu împotriva fragilei Anda.

De fapt Cealaltă față (ed. Junimea, 1973), în cea mai mare parte o confesiune cînd scrisă de ziarist, cînd debitată înaintea Andei, se constituie firesc, într-un ritm alert, nu fără a impune o anumită complicitate cititorului, dintr-o succesiune de evenimente selectate pentru exactitate și pitoresc („lucrurile” încep „imediat după ruperea de nori ce avusese loc deasupra Iașului în vara lui 1950”) și nu conform vreunei idei ordonatoare. Evenimentele, lipsite de o analiză mai adîncă și mai personală, par „obosite” și banale; o crimă nebuloasă în implicațiile ei ca în *Animale bolnave*, nu mai impresionează nici măcar ca simple teme enunțate.

Personajul lui Traian Țanea se aseamănă ca temperament iritat de inerții, afîșînd cu dezinvoltură predilecția pentru senzaționalul citadin (cartea de față se vrea și un roman al Iașului modern), cu adolescenții lui Petru Popescu. Numai că Traian Țanea, neavînd încă îndeminarea de a-și înscrie personajul pe o orbită exactă, îl lasă cel mai adesea să se piardă într-o gesticulație inutilă. Traian Țanea se anunță cu această carte de debut un autor interesat de problematica individului activ social. N-ar fi exclus ca evoluția lui de prozator să fie surprinzătoare, fie și numai pentru savoare pe care știe să o imprime colportajului.

MIRELA ROZNOVEANU

Dintre ultimele două cărți ale lui Paul Anghel, apărute în același timp în librării, ne oprim acum la cartea cu titlul de mai sus și nu la **Efemeride**, și aceasta demnă de tot interesul, pentru că, deși prima are numai patru capitole, ea stabilește puncte originale de contact între spiritualitatea eroică a poporului nostru și unele valori eterne ale culturii europene, de la care și către care pornesc și se fortifică unele conștiințe creatoare de mare prestigiu din lăuntrul perimetrului nostru național. Autorul ne previne în prefața sa că paginile tipărite acum „nu sint portretele unor preocupări la modă, dar nu sint nici în afara interesului actual, atîta vreme cît cei numiți ne vor preocupa mereu: Picu Pătruț din Săliște, caligraful și miniaturistul de acum o sută de ani, Shakespeare, Brâncuși. Ultima convorbire desfășurată pe Insula Mare a Brăilei, privește cultura pămîntului. Ce legătură între toate acestea?

de mult în patrimoniul culturii universale, opera „divinului brit“, cum numea pe Shakespeare Eminescu, considerîndu-l drept cel mai mare dramaturg al tuturor timpurilor. Autorul cărții a stat de vorbă în Anglia cu mai mulți regizori, oameni de teatru, cu un dramaturg cunoscut, J. Saunders, pentru a contura modul cum se oglindește, cum e înțeleasă și interpretată marea moștenire a dramaturgului clasic englez, așa de des jucat la noi, ca pe toate scenele lumii. Receptarea lui acolo și la noi implică adesea **sinteza dintre tradiție și inovație**.

În fine, cu reportajul de înaltă ținută, într-un stil original, revenim la aspectele românești. Ultimul capitol: „Civilizația pămîntului“ povestește afit lupta dramatică din Insula Mare a Brăilei cu apele gata să inunde în 1970 tot ce a creat omul, scoțînd din mlaștini și uitare un pămînt de aur, cît mai ales semnificațiile eforturilor deosebite depuse astăzi

convorbiri culturale

Dintre multele pagini de convorbiri culturale, risipite prin ani, le-am ales pe aceste patru, smulse din patru puncte cardinale, fiindcă, mi se pare mie, toate patru stau sub semnul unor întrebări asemănătoare, dacă nu identice ca natură. Stăm pe un pămînt cultural cu un destin aparte, care ne-a silit să răspundem întrebărilor existenței într-un anume fel. Răspunzînd, ne-am înțeles natura și ne-am luat măsura.

Finalul acestui citat din prefața autorului este memorabil: istoria a consemnat adevărurile dramatice care consfințesc biruința spiritului și a civilizației românești, care nu și-au alterat substanța, cu toate vitregiile secolelor de impilare și nedreptăți strigătoare la cer împotriva acestui popor demn și eroic, care nu și-a alterat moștenirea romană, nici suma de talente puse în slujba culturii europene, căreia i-a dat un bun număr de genii recunoscute.

Primul capitol al cărții — **Uvertură la Brâncuși** — pune în lumină sursa autentică populară a operei marelui artist și osmoza dintre creația acestui țărăn român și arta majoră a lumii contemporane.

Paul Anghel care a știut să interpreteze convingător, în cărțile lui, fondul spiritual al istoriei și al tradițiilor noastre, atîșat cu fidelitatea valorilor originale ale culturii naționale, a stat de vorbă cu țărani, meșteri, consăteni ai lui Brâncuși pentru a consemna pentru eternitate acele adevăruri uitate ale innobilării treptate a artei marelui sculptor pornit modest din Hobița Gorjului să cucerească faima mondială prin arta sa unică. Meșterul pietrar Ion Alexandru, colaborator al lui Brâncuși la cioplirea Porții sărutului, îi comunică date esențiale „care îl pun pe Brâncuși în dialog cu motivele timpului străvechi, motivele fundamentale ale artei neamului său“.

În al doilea capitol reconstituie viața și creația originală a altui mare inspirat, anonim aproape, ieșit și el din popor pentru a lumina o clipă istoria civilizației noastre prin poezia și pictura lui miniaturală: Picu Pătruț de la Săliștea Sibiului. Deși a lucrat numai la Săliște, acest țărăn artist ne-a lăsat o sinteză excepțională a darurilor firești, capabile să emoționeze orice conștiință artistică prin substanța culorilor și adîncimea versurilor sale. Exact la o sută de ani de la moartea lui, se cuvine nu numai evocarea operei lăuate, dar și integrarea operei în circuitul valorilor eterne ale poporului nostru prin tipărirea și difuzarea largă a creației sale, altă de mișcător descrisă în paginile lui Paul Anghel.

Capitolul al treilea al cărții ne duce pe alte meridiane pentru a discuta o altă operă intrată

pentru innobilarea pămîntului și a roadelor sale. Încordarea extraordinară a țărănilor, a ostașilor și a tineretului, cu deosebită mențiune pentru cel universitar, trăiește palpitan în paginile acestei evocări: transcriu aici un scurt pasaj care conține opinia soldaților despre ajutoarele lor — studenții: „Puțini la număr, dar admirabili, cu spirit de organizare și sacrificiu care ne-a uimit chiar pe noi, pe militari. Ne furau din mînă fascinele și sacii, recurgeau la cele mai abile stratageme ca să ia cît mai repede material de luptă, au ținut singuri piept apelor într-un sector foarte greu și s-au descurcat strălucit. Partea lor de dig e un model. Un examen trecut Magna cum laude de studenții noștri“.

Cele patru capitole ale cărții lui Paul Anghel configurează cu remarcabilă forță artistică amănunte grăitoare ale istoriei civilizației, pe care românii au îmbogățit-o cu valori durabile, de mare strălucire, încă insuficient cunoscute. Dar poate erudiția și talentul lui Paul Anghel se vor consacra miine unei adevărate istorii a civilizației românești pe care o așteptăm de mult.

GH. BULGAR

REPERE

SPIRITUL CRITIC

AL „JUNIMIÎ“ (1)

Criticismul pozitiv al „Junimii“ e un fapt semnalat și argumentat cu rigoarea „partizanatului“ mai ales de G. Ibrăileanu în lucrarea sa fundamentală „Spiritul critic în cultura românească“. Apare neîndoișor pentru oricine că criticul ieșean și-a construit o întreagă teorie pentru a ilustra primatul lui Maiorescu și al „Convorbirilor“ la întemeierea noastră culturală. Nu altceva dovedește cartea mai recentă a lui N. Manolescu, „Contradicția lui Maiorescu“, încercare ce a stîrnit multe discuții și s-a tipărit de curînd în a doua ediție, după ce se retipărise și clasică monografie a lui E. Lovinescu intitulată „Titu Maiorescu“.

Totuși, în această efervescență a exegezei maioresciene, nu prea s-a comentat cum se cuvenea o lucrare nu de mult apărută, aparținînd lui Pompiliu Marcea, „Convorbiri literare și spiritul critic“ (Minerva, seria „Momente și sinteze“). Abordarea momentului maiorescian din cît mai diverse unghiuri de perspectivă, constituie tot atîtea căi de elucidare actuală a problemelor de bază ale literaturii române. Criticul sau istoricul literar contemporan se întoarce mereu spre izvoare spre a-și da răspuns la întrebările cele mai stringente ale actualității. Necesitatea confruntării dinamice cu tradiția reprezintă o coordonată esențială a culturii noastre.

După atîtea contribuții de prestigiu, cu caracter partizan mai evident sau numai implicit, trebuia să fie instituită o perspectivă complet detașată, capabilă să discearnă exact locul „Convorbirilor literare“ în cadrul spiritualității românești. Cu această perspectivă temerară

vine Pompiliu Marcea și importanța sintezei sale nu poate fi neglijată, mai ales că în ultima vreme există la noi mania absolutizării consecutive a unor puncte de vedere în dauna celor anterioare, astfel că după ce Maiorescu a fost repudiat de unii pînă la exces, se întimplă să vină alții care să-l înalțe pe un piedestal mai înalt decît cel real. Lipsește **calmul** necesar ierarhizării și fixării definitive a valorilor într-o hartă axiologică acceptată de toți, de aici sentimentul exegeților mai recent că literatura română **începe** odată cu personalitatea pe care ei o abordează. Atitudinea aceasta caracterizează desigur literaturile neintrate încă în universalitate, dar ea trebuie depășită ca inadecvată, întrucît literatura noastră a intrat de mult în circuitul valorilor universale. O chestiune foarte discutată este aceea a apariției **spiritului critic**. Ibrăileanu este cel care afiliază această noțiune în exclusivitate „Junimii“, considerînd că „muntenii n-au avut o „tradiție culturală“ și deci năci **spirit critic**. Nu se înțelege prin **spirit critic** nimic altceva decît critica adusă instituțiilor împrumutate și atitudinea conservatoare față de tradiție. **Spirit critic** înseamnă însă ceva mai mult; o atitudine filosofică activă și o viziune stilistică sub semnul căreia se manifestă o cultură privită în totalitatea ei. O asemenea concepție vizează nu numai aspectul cultural ci și pe cel existențial. În fond, criticismul afirmat de Ibrăileanu este regresiv față de heliadismul muntenesc, mult mai revoluționar. Pompiliu Marcea descoperă cu justețe că toate ideile critice importante ale ju-

nimismului existau schițate **în nuce** de către un Heliade Rădulescu, lui Maiorescu rămînîndu-i doar să le impună prin autoritatea și talentul său. Într-adevăr, Heliade nu numai că a ctitorit cultura și literatura română dar i-a trasat și direcțiile principale de dezvoltare. Ideile sale însă, prea moderne pentru epocă, au putut părea hazardate, astfel că era necesar prestigiuul unui Maiorescu spre a le fertiliza în epoca imediat următoare pașoptismului. Imitația, „formele fără fond“ au fost criticate la început de Heliade după cum, deși este cunoscut ca promotor al cantității în creația originală, tot acesta este cel ce va vesteji „literomania“ stigmatizînd în formula „leprei literare“, ceea ce Maiorescu va numi „beția de cuvinte“. Kogălniceanu, contemporanul lui Heliade în instituirea **spiritului critic**, va afirma **principiul adevărului** în jalonarea operelor, înaintea lui Maiorescu, folosind expresii ce vor fi preluate întocmai de mentorul **Junimii**: „Vom combate din toate puterile noastre, **direcția falsă**, ce o parte din scriitorii de azi se încearcă a da limbii și literaturii“.

Programul critic al „Junimii“ a fost anticipat în întregime de spiritele directoare ale pașoptismului românesc. Vom căuta să arătăm, în continuare, că ceea ce diferențiază pe junimiști de pașoptiști este **gradul de eficiență** sporit în aplicarea principiilor critice.

MARIN MINCU

FACSIMIL

Vale minunată

Trănte de-a ajunge la nor lumina de
septembrie trece prin venetia

Nimic nu s-a sfîrșit
poate a început altceva
o nouă umanitate,
nimic nu nu s-a dăruit decât această vale
minunată

pe care so parang vertiturăd mereu
semințele bucuriei

Că mama nu m-a nascut o poezie
negăsitoare.

Orădin Genaru

28 Sept 1972

metaforă și definiție

La a doua carte deja, grăbit și sigur de vocația lui, Mircea Dinescu, „dintr-atîția frați mai mari“, unui înfrînzînd în problematica gravă a necunoscutului, a absolutului, alții rătăciți în extraordinarul labirint al cuvintelor, are curajul, „răsăd mai rău“, să fie un **cîntăreț**, pur și simplu, confesiv și sentimental, desuet, poate, uneori, dar cît de fermecător și reconfortant. Încă de la debut (Invocație nimănui, 1971), el alege cîntecul, elegia, și se fixează la o tematică sentimentală. Poetul în ipostaza lui antică, de „cîntăreț“ din liră, este chemat să vorbească sufletului, să ni-l tulbure „pînă la plîns“ cu invocațiile lui: „Dar pune Mamă jar în mîreasă, **plîngi** de pe-acuma căci am să **cînt**“; și: „Dar cine **cîntă** doamne numele meu în cer, căci din senin coboară precum un fulger **plînsul**“.

Muzicalitatea textelor din ambele cărți, mai toate întemiate pe ritm și rimă, dovedește cu prisosință orientarea poetului spre „cîntec“. Cîteva din poeziile celui de-al doilea volum („Elegii de cînd eram mai tînăr“, 1973) se folosesc chiar de „refren“; iată unul la Ienăchiță Văcărescu: „rău mă mai doare ce nu te doare / eu sunt petală și tu ești floare / hai surioară zi-mi frăioare“ (p. 24); și unul de rezonanță esențială: „Dar gloria cu biciu-i deopotrivă / căci Poeziei eu i-am fost promiș / cu singele albastru în derivă / cu pleoapele zburînd prin paradis, / cu singele albastru în derivă / cu pleoapele zburînd spre paradis“ (p. 35). Recuzita sentimentală, ce-i drept, nu-i atît de persistentă în prima carte. Totuși și aici „uitarea plînge“, „o parte a trupului plînge“, „umbra se plînge de distanță“, „îngerii plîng de prea mult alb“, „plînsul (personificare) rîde mult și-nțelept“, „genunchii se clatină de plîns“, „în singe plînge un bici“.

Desigur, cîteva expresii risipite într-o carte nu pot argumenta suficient ideea că poezia lui Mircea Dinescu ar fi sentimentală. Dar iată că în „Elegii de cînd eram mai tînăr“, sentimentalismul capătă proporțiile unei dogme poetice: „De-accea cînt ca

să-mi justifice plînsul“. În poezia care deschide cartea apar și alte elemente: lira e de lacrimi, poetul scrie cu lacrima. Și într-adevăr, „descoperirea“ poetului (preocuparea de a explora sistematic un teritoriu părăsit de secole!) sare în ochi. În celelalte poezii moartea plînge, singele se înghină cu plînsul, plînge pîntecul înnorat al mamei, femeile frumoase își preschimbă lacrimile în miere, lei dorm în lacrimi, lacrimile se deschid ca un pîntec, credința e plînsul guvernat de palizi regi (iar personificare), plînsul mării e un refugiu (în care poetul se închide!), nufierii lacrimii sunt cuvinte aprinse în zori, un bici din lacrimi plimbă bătrînii galbeni prin oraș, fetele plîng fructul făgăduinței, ș.a.m.d. și toate acestea pentru că „ne naștem plîngînd“. Fragila „liră din lacrimi“ în dezacord, nu numai estetic, cu secolul nostru, în afara unor imagini frumoase, nu poate da măsura reală a talentului lui Mircea Dinescu. Cert este că sentimentalismul acesta programatic este subminat de imagismul gîlguitor al poetului. Un suflu vital, un anumit senzualism ridică unele poezii la dimensiuni cu adevărat personale. Iată un „cîntec“ de iubire: „rușinea-mi fuge beată din obraz / și m-ăș dori pămînt mușcat de rîme / pe care surîzînd să-și zdrobesti / cu tălpile și-apoi fără sfială / trupul să-ți plimbi în douăsepe calești / învesmîntat în pielea goală“ (p. 17). Întotdeauna cînd forța plastică a unor astfel de metafore se însoțește și cu muzicalitatea, poetul original iese cu adevărat învingător: „Stau între săbii și măcieși în floare / la geamul de pămînt bat să deschizi, / iubita mea atît de doritoare / prin părul verde fluturînd omizi. // Am să dansez pînă la putrezire / iubita mea cu buze de argint / să-mi rupi mătasea de copil subțire / s-aud caleașca somnului venind“ (p. 42); sau: „Ca o viltoare galbenă de fluturi / tremurul palmelor trece prin geam / spre trupul tău iluminînd tîmpuri / de somn fulgerător și suveran“ (p. 67). Și foarte adesea metafora alternează cu definiția sau definiția poetică, ceea ce imprimă poeziei lui Mircea Dinescu un timbru distinct. O suită de definiții originale ale **sufletului** desprinsă din cele două volume ne poate convinge, dacă mai e nevoie, de fantazia și inteligența de care dispune poetul: Sufletu-i o luntră spre odinioară / carnea-dulce vislă, ochiul necuprins: sufletul meu e ca lebăda, sau ca o blană de urs cînd se-nvolbură: „Sufletu-i aproape-n departe / cu dorința altei răsăriri; sufletul meu ca o mucle de zar: sufletul e un pahar, vai mie, ținut în mină de amurgul sfînt ș.a.m.d.

Important este pentru Mircea Dinescu, dacă nu vrea ca timpul poeziei lui să nu fie băuț odată cu vinul din pahar, ca să-l parafrazăm, să renunțe la poza sentimentalistă și la ferocitățile infantile (împerecherile de cuvinte despre moarte și sicrie — din care nu mai cităm spre a nu obosi cititorul). Sunt sigur că extraordinarul său instinct poetic îmi dă dreptate.

LUCIAN
GRIGORESCU

se știa că scrisese mult, că scria mult — dar ce?, aceasta se știa de mai puțin sau poate de nimeni. Acest om vesel, bonom, veșnic cu o replică binevoitoare pe buze, vorbind cu glas cîntat, emoționîndu-se numaidecît de orice și atunci umplîndu-i-se fața de duioșie ca de un plîns — și acesta interior — și realmente umplîndu-i-se ochii de lacrimi — acest om, iată, scria cele trei poeme, scria și altele, fără să știm bine ce. **Zodiacul** care apare, cu multele lui cicluri (fiecare din ele posibil volum autonom) dă o imagine foarte fragmentară dar sugestivă asupra acestui laborator vast și, cum se va vedea, oferind, printr-o parte mare a lui, o icoană a unui Breslașu total, sau aproape total, necunoscut: liricul, poetul intim, omul simțind viața în unele clipe și ca pe o povară, nu doar ca pe spectacolul din care alegi subiectele pretabile la fabulă și satiră, nici doar ca pe un teaur de teme ale militantismului ardent, ale revoluționarului, comunistului care era — ci și ca

**pagini din biografia
unor cărți
contemporane**

UN OM CIUDAT

mediu al omului copleșit de durere, sfîșiat de îndoială, singur în fața morții, pe care n-o primește doar sfîșind-o, ci și ironic, nici doar înfruntînd-o eroic, și temîndu-se de ea, blestemînd-o, mai ales cînd îi smulge de lingă el ființa iubită — pe admirabila artistă Sara Manu, soția sa, cîndva Julietă alături de celălalt tragic al scenei, Mihai Popescu, partenerul ei în tragedia lui Shakespeare, un Romeo excelent, stîns aproape odată cu ea... Pe acest Breslașu l-au cunoscut foarte puțin — dar l-au cunoscut.

Și tocmai această cunoaștere, într-o anumită împrejurare, a scris o pagină stranie de literatură, ce merită să-și aibă locul în șirul acestor istorii nescrise ale cărților. Cel ce semnează rîndurile de față a fost numai martor întîmplării, dar își simte o înfiorare, o implicare în responsabilitate față de cele petrecute, care l-au urmărit mult timp și s-au alinat, oarecum compensatoriu, în **Zodiacul** care se publică acum.

Mai demult, cînd Breslașu trăia, semnatarul acestor rînduri, e-

ditor fiind, i-a cerut mereu poetului un volum, și anume chiar din speța de poezie pe care o adună, incomplet, **Zodiacul** actual. Spun că și avansul bănesc — pe care editorul i l-a dat poetului mai mult cu sila acum un deceniu, el nu-l dorise și-l primise cu greu — era pentru a-l determina să scoată de la sertar poezia de azi a **Zodiacului**, ciclurile care abia acum se descoperă: **Căietul pierdut, La hramul unei umbre (Sarah), Anotimpuri, Sonete** (ciclul locatan, îndeosebi), **Cîntece de stea, Cîntece de beție** și altele.

Breslașu n-a scos de la sertar nimic, sau aproape nimic, din ceea ce compune azi substanța volumului **Zodiac**. Iată **Prefața**, ca să se înțeleagă, drept preambul, solul din care se trage această poezie:

A secolelor grea legendă / a luat-o altul în arendă / — gigant din spîta lui Atlas! — / Eu, biet pigmeu, am să vă las / doar o legendă-a zilelor, / a zilelor, umilelor / crestată-n carnea filelor.

Filele au deci carnea lor — de fapt e carnea poetului însuși, așadar cartea vorbește despre durere mai ales, nu mai e „dialectică a poeziei“, antonpănescă în răsucirile ei înțelepte, mai mult șugubețe, tăioase; nu mai e nici o colecție de „fabule mici și mari pentru mari și mici“, de „alte niște fabule“, de „poeme pentru un ziăr de pe-rete“. Sfera unde se mișcă poetul e alta. Ironic vorbea despre sine, **cel din tinerețe**: Ce de mări bătui în pînă! / Ce de zări elucubrai!

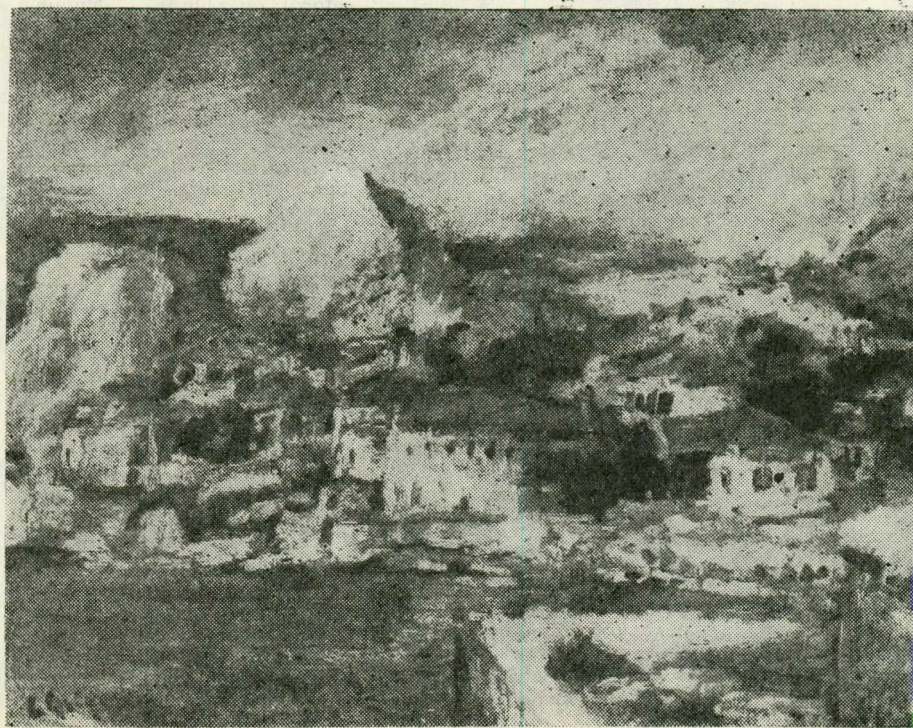
Uimirea e numaidecît explicată rimbaldian, de fapt antirimbaldian: Astfel — trîndava june / și viața le pierdu / nu doar din delicatețe, / ci crezînd că alt drum nu-i!

Rimbaud spusese: Oisive jeunesse / A tout asservie, / Par delicatesses, / J'ai perdu ma vie. Aici începe — ce? Drama? Comedia? Breslașu — și atîția ca el, odată și alături cu el — și-au pus la bătaie viața, cu convingere, „**crezînd că alt drum nu-i**“.

În unele privințe, nu era! — deci Breslașu a fost comunist ilegalist, a făcut închisoare: „O lecută de-nchisoare — / cît să mi se facă dor / nu de stele, ci de soare“. E vorba de stelele nopții — căci pe cele ale poeziei le avea cu el: „Cîte-o stea — mai căzătoare — / mă-mbia cu vicleșug / înima încrezătoare s-o abat din asprul crug; // ...Nu i-am ascultat perfida / clipeoală... și-am trecut / proba nopții — în pofida / prea stelarului trecut...“.

A scrie poeme despre acest trecut al său, care n-a fost numai „prea stelar“, ci a fost și eroic — sau a fost și „stelar“, în măsura în care mișcarea din care făcea parte se retrăgea într-un fel de întineric, în clandestinitate...

MIHAI GAFIȚA

Peisaj marin

NICOLAE MOTOC

E vorba de Breslașu. Despre el se va spune în aceste rînduri o istorie singulară.

În septembrie va ieși de sub tipar un volum de poezii, pînă azi majoritatea inedite, ale lui Marcel Breslașu. În aceea lună, în ziua de 6, poetul ar implini 70 de ani. Cu energia lui tonică, molișitoare, ar fi putut, fără îndoială, să se afle între noi. Era cuprins, în ultimii ani pe care i-a trăit, de o adevărată febră a publicării: în 1962 îi apărea un volum de fabule inedite — întitulate, ca să îngrozească pe gramaticieni: **Alte niște fabule**; tot atunci scotea volumul **Dialectica poeziei** în „Biblioteca pentru toți“, aceea gimnastică poetică, o teorie lirică și satirică a poeziei, în versuri; un an mai tîrziu scotea **O nouă poveste a vorbeii**, nu mai puțin un exercițiu de virtuositate și poezie autentică; se îndrăgostise de Bondocel, eroul său copil, și-i urmărea tribulațiile, amuzîndu-se la amintirea propriei copilării îndepărtate, chiar a tinereții, cînd oscilase între avocatură și muzică, rămînînd la poezie. Ultimul poet al cafemelei, din succesiunea Macedonski, Cîcintan, Miulescu, boem prin structură, în sensul finalului de epocă simbolistă pariziană, s-ar fi simțit bine în celebrele localuri unde se adunau René Ghil și Rodenbach, Moréas și Régner, cu toată ilustra lor pleiadă... Breslașu venise tîrziu, într-un București care trăia amurgul boemei și al simbolismului, de aceea era trist și, ca să nu fie trist, era caustic. Scînteia de vervă, de replică promptă, care își bea multele „filtre“ care-i surpau inima, cînd își umplea nelipsita pipă care-i asedia plămîinii, cînd săvîrșea alte gesturi ceremoniale care-l năruiau interior o biologie asaltată de diferite boli — și primea cu plăcere orice interlocutor, la masa lui de la „Athenée-Palace“. În așteptarea acestuia, fredona melodii clasice și apăsa cu degetele, pe masa restaurantului, nevăzute clape ale unui pian, pe care însă memoria sa îl avea integrall. Trăia muzica și de aici venea ritmica desăvîrșită a poeziei lui. I se potrivea bine, la propriu, versul lui Verlaine: „De la musique avant toute chose“. Cred că și în ședințele la care participa, cînta interior — fredona bucăți de melodie, cu pasiunea cu care te uita la mia oară la un tablou, pe peretele din fața mesei de lucru. Celebra deci, singuratic, o boemă dispărută, cîntea tradiția unei spețe stinse, pe care-o apucase în adolescență și tinerețe, cînd se pregătea să fie compozitor, pianist și avocat. Fusese socialist încă îndată după cel dintîi război mondial și venea la club cu un volum din Platon sub braț, cînd mai firesc ar fi fost, la veletarul poet, Baudelaire sau Mallarmé. Era compozitor și pianist — iar poezia îi era „le violon d'Ingres“; apoi a devenit poet și pianul luase locul viorii lui Ingres. Ajungea noaptea tîrziu acasă și cînta la pian singur. Cînd aveau loc adunări, venea cu un ceas înainte și cînta singur, în salonul feeric al Casei Scriitorilor din Calea Victoriei. Sta și după terminarea adunărilor, tot singur și cînta. Apoi trecea la „Athenée-Palace“ și tamburina pe masă, urmărindu-și melodiile din interior; apoi pleca tîrziu acasă și cînta. Apoi scria.

Ce scria Breslașu? Nu știau, se pare, decît puțin. Semnatarul acestor rînduri, în orice caz, nu știa decît parțial. Iată că s-au descoperit acum cel puțin trei mari poeme epice: **Caradeniz** (decî „Marea Neagră“!), **Iov și Radu Vodă Prasnaglava**. Și mii, multe mii de versuri răvășite, din care s-a alcătuit un volum, **Zodiac**, un prim volum, ca să pătrundem cu el într-unul din cele mai frîmîtate laboratorii de poezie contemporană.

Îl știam toți fabulist; îl știam evocator al unor episoade istorice (**Cîntec de leagăn al Doncâi, În tîrg la Iași-1917**), se știa că vrea să compună un fel de suită epopeică, **Povestea poveștilor**, de ecou oarecum hugolian (**La légende des Siècles**);

HRISTU CÂNDROVEANU

ergo sum

Din zori, nuntind pe crug,
razelor — sințeti vindute mie
pină vă aprindeți sîngerate pe
rug.

Eu vă sint sămința și apa vie.

Oricind pe orbită aș vrea,
vă pot incremeni ca-n

amurg —
v-ați născut și muriți în mina
mea
de ne-nduplecat și mintuitor
demiurg.

Și fie, vîntule, în orice clipă
numai eu destinul ți-l joc,
și munții și văile se infiripă
tot sub sceptrul meu cu
noroc.

Și zi de zi vă-ntemeiez
și vă ucid și iar vă adun
numai eu — lege și crez,
sublimul vostru martor bun.

portret

Calmă amiază de toamnă
precoce,
foc spuzit de penumbra
cenușii —
cine ți-a pus surdina în voce,
de nu-ți mai aud pescărușii ?
Ecouri îmi vin dinspre ieri —

ION ANDREI

atins nervul

zăpezii

L-am cunoscut pe poet
Murmură cîntecele
În gîndurile lui
Apoi sint auzite
La ușile Lumii

L-am cunoscut
Și ochiul lui nu lasă lacrima
Să iasă din rădăcină
Pentru orice visare —

Ochiul e cald
Chiar dacă visul a atins
Nervul zăpezii.

marelui vînt

Jur că sint ființa născută
Din atingerea
A două suflete imense
Unul cu ochiul albastru
Ce se revărsa peste lume
Iubire
Celălalt mină fierbinte
În lacrimi —

Jur marelui vînt care
Rămîne culoare
Pe zidul casei

păsări migrind către Sud.
Părelnice, moi mlădieri,
înrobitor vă vād și v-aud...

Trupul își cîntă și azi —
ca o Francesca da Rimini.
Tu n-ai să înveți niciodată să
cazi,

transparență-a luminii !

destin

În grădini m-am simțit
întotdeauna fericit,
încît m-am infeudat să le
cultiv florile.
Și zăbovind în împărăția lor
de mit —
de fiecare dată le-am ucis
culorile.

— Florilor, (am hotărît nu o
dată...) —
vă voi ignora de-acum, ca să
vă păstrez !
O, și mă dezic, ori de cîte ori
mi se arată —
blestemat să nu-mi pot
întemeia acest crez...

Cînd va cînta cocoșul în
zori —
și eu, ca lacrima voi fi rămas
de pur ?
Sublimele, dragile mele erori
purcuse toate din cîte un
azur !

Desen de VICTOR PAVEL

Ședința inaugurală se desfășoară solemn, în ziua de luni 9 august, dimineața, în prezența locotenenței. Delegații țărani sint prezenți toți, pină la unul. Delegații proprietarilor, nici jumătate ; au fost județe unde, ca în Vlașca bunăoară, disprețuind și hotărîrea guvernului, disprețuind și comisiunea, proprietarii nu s-au obosit nici să aleagă, necum să-și trimită delegat. Asistă un public numeros, ca la un asemenea eveniment neobișnuit. Din însărcinarea locotenenței, cuvîntarea introductivă o rostește C. A. Rosetti, ca director al ministerului treburilor din lăuntru. Clăcașii înregistrează cuvînt cu cuvînt, dar nu se simt mișcați în nici un fel, neștiind ce trebuie să înțeleagă din vorbele directorului ministerial. Privesc la boieri : poate înțeleg ei ceva ? Aceștia au chip nepăsător, de parcă nu aud nimic ; stau și nimic altceva, ca și cum nici n-ar trebui să audă sau să înțeleagă ; conducătorul lor pare a fi, după înfățișare și după bogăția-i știută, Filip Lenș, care stă și mai nepăsător. De o parte a mesei lungi se înșiră popa Neagu Benescu, Iordache Buga, Ilie Ghenoiu, Vasile sin Radu, Dumitru Lipan, Ion Turcea, Ștefan Bojneanu, Ilie sin Stoica, Mihalache Barbu, Gheorghe Scurtuleț, Badea Albulescu, Stoian Ivan, Stanciu sin Stănică, Ion Radu Vișa, Ene Cojocaru, Nae sin Barbu și Matei Călinescu — nume necunoscute, de oameni din gloată, îmbrăcați cuvințios în cămașă albă și pieptar ușor, cu opinci în picioare, cu excepția popii, înveșmîntat în antriu. De cealaltă parte a mesei se înșiră Lenș, Robescu, Lahovari, Cernătescu, Budișteanu, Fundățeanu, Sibiceanu, Pleșoianu, Urianu — tot nume de hrîsov, temute, ale celor mai groși proprietari de moșii, arătîndu-se la această solemnitate ca niște nepătrunse stane de piatră. Iar directorul ministerului vorbește și tot vorbește, nu se știe pentru care parte a mesei, căci vorbește fără să spună nimic. Poate că trebuie să vorbească așa, numai spăbind vorbele, ca să-l păcălească pe turc, pe Soliman, care în ajun intrase în București ?

Lăsînd să se stingă aplauzele, C. A. Rosetti a întrebat pe cînstiții delegați ai proprietarilor dacă dorește vreunul să ia cuvîntul, să salute evenimentul. — Nu, nu ! s-a grăbit Filip Lenș să răspundă, în numele tuturor, fără să-i mai întrebe, de unde s-a înțeles că dînsul este, toiașul boierimii de față. C. A. Rosetti, făcîndu-și datoria de politețe, întreabă și pe delegații țărani. Toți se codesc : dacă nu vorbesc boierii, adică de ce să vorbim noi ? Intr-un tîrziu, ca să fie și o vorbă de răspuns, Nae sin Barbu îngăimează, ca pentru ai săi : — De, ce să spunem ? N-am prea înțeles. Are mare glagorie domnul director de la minister, se vede, dar iacă, n-am înțeles ! C. A. Rosetti începe primul să ridă și, astfel, ședința festivă se închide în voioșie. Și nesperat de repede. Ședințele de lucru încep de-a doua zi, marți, sub un semn bun : tocmai în dimineața asta, Soliman Pașa, mai îmbunat, convoacă locotenența, virfurile boierimii, capii breslelor de negustori și meșteșugari, precum și alte persoane notabile din București, cărora le cuvîntă. Îndeamnă la concordie : „Vă recomand dar, domnilor, a uita cu toții cele trecute, și bogăți cu săraci, bătrîni cu juni să-și întînză mina ca frați către frați și părinți către fii, bătrîni să ierte junilor și junii să respecte pe bătrîni“. Comisia părea a fi dobîndit astfel un certificat de viabilitate, căci ce alt urmărea ea decît ca „bogăți cu săraci“, uitînd cele trecute, să-și întînză mina ? Stanele nemișcătoare, împietriții mari proprietari, pun la spate și cuvintele turcului. Zece zile durează ședințele comisiei proprietății, cum era ea numită, dar boierii nu arată nici o bunăvoință : își apără cu meșteșug jefuiala, nesacrificînd nici măcar un grăunte. Ei susțin că țărani au rupt cu claca. Nu din alte pricini, ci doar din lenevie, care nu-i poate duce decît la grele lipsuri și la foamete. Dar se ridică popa Neagu și le întoarce lenevia împotriva-le :

— Acum întreb și eu, ciți proprietari de moșie au arat cu înseși plugurile lor și rodul acela l-au strîns cu chiar brațele lor ? Adevărat că nici unul ! Osteneala cea mare a proprietarilor este să demonstreze că avuțiile boieresti sint rodul chibzuinței, al unor necurmate bătaie de cap, căci nu este vreo fericire să ai grijă de atîtea pămînturi : avere multă — grijă multă, supărare multă ! La care clăcașii răspund boierilor să mai dea și altora asemenea griji și supărări, să dea din pămîntul cel mult, „din aurul și argintul adunat nu prin urmele sale, nici prin brațele sale, ci cu biciul său unit cu al dorbantului“. Boierii aleargă spre alte argu-

CEI ȘAPTESPREZECE MARI

de GH. GEORGESCU-BUZĂU și M. BRĂTUCU

puns, Nae sin Barbu îngăimează, ca pentru ai săi :

— De, ce să spunem ? N-am prea înțeles. Are mare glagorie domnul director de la minister, se vede, dar iacă, n-am înțeles ! C. A. Rosetti începe primul să ridă și, astfel, ședința festivă se închide în voioșie. Și nesperat de repede.

Ședințele de lucru încep de-a doua zi, marți, sub un semn bun : tocmai în dimineața asta, Soliman Pașa, mai îmbunat, convoacă locotenența, virfurile boierimii, capii breslelor de negustori și meșteșugari, precum și alte persoane notabile din București, cărora le cuvîntă. Îndeamnă la concordie : „Vă recomand dar, domnilor, a uita cu toții cele trecute, și bogăți cu săraci, bătrîni cu juni să-și întînză mina ca frați către frați și părinți către fii, bătrîni să ierte junilor și junii să respecte pe bătrîni“. Comisia părea a fi dobîndit astfel un certificat de viabilitate, căci ce alt urmărea ea decît ca „bogăți cu săraci“, uitînd cele trecute, să-și întînză mina ?

Stanele nemișcătoare, împietriții mari proprietari, pun la spate și cuvintele turcului. Zece zile durează ședințele comisiei proprietății, cum era ea numită, dar boierii nu arată nici o bunăvoință : își apără cu meșteșug jefuiala, nesacrificînd nici măcar un grăunte. Ei susțin că țărani au rupt cu claca. Nu din alte pricini, ci doar din lenevie, care nu-i poate duce decît la grele lipsuri și la foamete. Dar se ridică popa Neagu și le întoarce lenevia împotriva-le :

— Acum întreb și eu, ciți proprietari de moșie au arat cu înseși plugurile lor și rodul acela l-au strîns cu chiar brațele lor ? Adevărat că nici unul ! Osteneala cea mare a proprietarilor este să demonstreze că avuțiile boieresti sint rodul chibzuinței, al unor necurmate bătaie de cap, căci nu este vreo fericire să ai grijă de atîtea pămînturi : avere multă — grijă multă, supărare multă ! La care clăcașii răspund boierilor să mai dea și altora asemenea griji și supărări, să dea din pămîntul cel mult, „din aurul și argintul adunat nu prin urmele sale, nici prin brațele sale, ci cu biciul său unit cu al dorbantului“. Boierii aleargă spre alte argu-

mente : moșile sint dobîndite nu prin vreo jefuire a țărănilor, ci prin merite și prin dreptul la recunoștința țării, căci au fost cîștigate cu ascuțitul săbiei, în luptele cu dușmanul, pe cîmpul de bătaie, cum bine arată scrisurile cele vechi ; ori au și clăcașii asemenea scrisuri, ca să ceară acum ? Din nou se ridică popa Neagu :

— L-ai luat cu sabia, din veacuri uitate ? Doar noi oare unde vom fi fost ? Nu vom fi fost ca dumneata ? Ba încă mi se pare și alta ! Oare de cînd l-ai luat cu sabia, păzitu-l-ai cu sabia ca să nu calce picior de străin pe dînsul ? Mie mi se pare că mai mult ai vrut să-ți păzești proprietatea vieții și, în dată ce ai văzut că vine vrăjmașul asupra-ți sau o putere asupra alteia, dumneata ai socotit că venirea acestora oare nu va da sfîrșit vieții dumitale ? Ai lăsat pămîntul cel luat cu sabia să se calce de sabie și ai ieșit dintr-insul spre scăparea proprietății vieții, pe care o avem toți sfîntă. Iar proprietatea dumitale, pămîntul, cine ți l-a păzît de nu s-au pus altul în locul dumitale stăpînitor pe el ? L-a păzît plugarul, vierul și toți locuitorii de pămînt, cu sabia smereniei sale și cu sudoarea feței sale ; cu smerenia au imblînzit sabia vrăjmașului, cu sudoarea au hrănit atît pe vrăjmași, la care mulți s-au și jertfit, cit și trecerea unei puteri asupra alteia. Iar dumneata, domnule proprietar de pămînt, nimic nu-ți păsa de cele descrise și-ți păzeai viața și ai scăpat-o.

Pagină de antologie literară ! Cap ager ! Ageră cuvîntare ! Cit ritm patetic al gîndirii și al rostirii ! Proprietarii rămîn bîcșnici în fața anonimului popă de țară, care nici măcar nu vorbea poezie, care nu se inspira din tilcul evangheliilor, ci pur și simplu din asprimea vieții de clăcaș. Boierul care cutează să apere proprietatea ca fiind dobîndită cu singele strămoșilor săi și apărută cu sabia în mină, este Filip Lenș, cu moșii fără număr, concesionar al tuturor salinelor din Muntenia, cel mai mare furnizor de cereale pentru Turcia, în repetate rînduri mare vornic și mare vistiier sau mare logofăt al dreptății. După ce este astfel înfrînt de popa Neagu Benescu, tot el încearcă să dovedească țărănilor

destăinuirea*)

de BUJOR NEDELCOVICI

Bătrînul stătea în fotoliu sprîjînit în coate ; trupul subțire, fața osoasă, palidă, contrastau cu veselia lui interioară care se făcea cunoscută doar prin zîmbetul ce nu-i dispărea de pe obraji. Iustin îl măsura cu interes, era de-a dreptul surprins, nu se așteptase ca bărbatul acesta care a avut o viață destul de liniară, care și-a respectat și ascultat soția și nu a ieșit din cuvîntul ei, să fie în stare de atîta forță și rezistență, iar în seara aceasta să fie capabil de o adevărată „revoltă“ pe care o „îmbrăcă“ în glumă și ironie.

— Și acolo, la Suzana — continuă bătrînul trecînd peste supărarea și enervarea Emiliei — am auzit că tot timpul ai stat lingă Pierre, iar seara, v-ați plîmbat pînă la rîu... Erați singuri, așa mi-a spus cineva, și drau știe ce ați făcut, pentru că atunci cînd v-ați refîntors toți dormeau, trecuse de miezul nopții... așa mi s-a spus, eu n-am fost de față, îți zic și eu ce-am auzit. Dîncolo însă... da, dîncolo a fost ceva... — Unde dîncolo ?! sări Emilia, bolborosind cuvintele din cauza enervării.

bătrînul fără să-și piardă buna dispoziție, glumind mereu. Acolo v-am văzut cu ochii mei ; tu încercai să faci pluta, aveai pleoapele închise din cauza soarelui, pe obraji îți străluceau picături de apă și rideai fericită, în timp ce Pierre îți trecea mîinile de-a lungul trupului zicînd că te ajută... Eu mă uitam la voi, eu, directorul, stăteam sus pe terasă, îmbrăcat în haine albe și ușoare, cu o cămașă de mătase și pantofi albi de pinză... ce n-aș da să mai am hainele de atunci... Eu însă, eram bolnav, nu puteam să-mi îngădui atît efort, mă uitam la voi cît erați de veseli... cît erați de frumoși ! — Nicol ! izbucni Emilia ridicîndu-se în picioare, nemaiputînd suporta gluma lui în care parcă hohotea un rîs stăpînit, amestecat cu o ironie neiertătoare.

— Stai jos, stai jos, o rugă el cu aceeași voce blîndă și îngăduitoare. De ce îți pierzi firea ?! Îți povestesc și eu... atîta tot, nu te acuz, nu-ți reproșez nimic. Ia loc, nu sta în picioare ! Bătrîna Emilia părea paralizată, parcă nu putea să creadă că se află în fața bătrînului

lae, soțul ei : rămase acolo, în mijlocul camerei și se uita la el cu ochii mult dilatați în orbite.

— Îmi pare bine că nu mă contrazici, continuă bătrînul fără să-și îndrepte privirea spre ea, de data aceasta mormăind în barbă.

— Ce vrei să înșinuezi ?! îl întrebă Emilia tremurînd de enervare, așezîndu-se la locul ei, pregătindu-se parcă să-l dea replica. Să te contrazic ?! Aș fi penibil ! — Foarte bine, foarte bine, dar nu înțeleg de ce nu vrei să discutăm calm... Nu putem vorbi și noi omenește despre niște prostii din tinerețe, fiecare le-a făcut la rîndul lui, și bătrînul își umezi buzele cu ultimele picături de ceai pe care le mai găsi în pahar. Nu... să nu crezi că am suferit, în primul moment nu mi-a convenit, recunosc, dar după asta, și unchiul Nicolae tăcu, își mișcă buzele și strînsă dinții, parcă jenat de proteza ce-l deranja ; pe fața lui apăru din nou același zîmbet.

Iustin simți că bătrînul nu a spus totul, că urmărește altceva, mult mai important decît

— ...tu n-ai uitat niciodată — continuă Nicolae — să-mi amîntești că-i sint dator socrului meu, Orleanu-Flier, pentru că m-a trimis la Viena să-mi susțin doctoratul, că tot el mi-a dat bani să-mi fac laboratorul de chimie... Nuuuuu... nu-mi spunea de la obraz, e adevărat ! Dar făcea în așa fel, încît să nu uit niciodată că ceea ce am realizat și se datorește ție și tatălui tău ! Îmi vine să rid... asta m-a înfrînat un timp, apoi nu i-am mai dat nici o importanță, cu toate că nimic nu e mai dureros pentru un bărbat decît atunci cînd e înșos de o datorie pe care știe că n-o va plăti niciodată... pentru că nimeni nu i-o cere, tocmai pentru a fi dator toată viața !

Unchiul Nicolae tăcu pentru cîteva secunde, nu se uită în ochii Emiliei, își îndreptă privirea spre colțul camerei, vocea lui devenise mai aspră, nu se mai simțea veselia de pînă atunci.

— Tu n-ai fost risipitoare, n-ai vrut bijuterii, nici plănuri și nici călătorii în străinătate, cu toate că puteai să le ai pe toate. Știi pentru ce ? Doreai să înțeleg că nici eu n-am drăp-tul „să risipesc“ banii primiți cîndva de la tatăl tău. Tu renunța la tot, pentru că și eu,

singura mea plăcere și dambă : cursule de cai... în special trapul. Și ai reușit să faci din mine tot ce ai vrut, am fost un om care te-a ascultat orbește toată viața, iar la urmă am ajuns și eu un zgîrcit, sau, cum spunea Liz, un hrăpăreț, un meschin și un lacom, și bătrînul rise în piept, apoi scoase niște sunete pițigiate.

— Nicol ! zise bătrîna cu un glas gîuit de enervare. Cînd ai de gînd să încetezi ?!

— Ai răbdare... ai răbdare ! și bătrînul ridică mîna vrînd parcă s-o potolească. Ascultă-mă și tu acum, eu te-am ascultat toată viața... Așa-a, deci, tu nu-mi spunea direct, dar mereu, aproape în fiecare zi, cu un cuvînt, o aluzie, mă făcea să simt în continuu pîn-tenul acestei datorii... cu toate că știai cît de sensibil și mîndru sint...

— Vanitos ! zise printre dinți bătrîna ieșind parcă la atac. — Atît cît trebuie să fie un bărbat care știe ce vrea și are încredere în capul pe care-l ține pe umeri. Eu niciodată n-am jignit pe nimeni, n-am fost bătăran...

așa cum d... preferat să gîndești și nu să păs... min, de a crezut că ceva, crede... — Nu ! Să lui subțir... vorba de cel puțin... ochii lui st... nii, iar b... suris.

— Mai bin... zise cu gl... tă-te la fa... întînzînd... obrajii ce... dilatați în... Unchiul N... meri, vrî... Iustin dreg... — Pot să... dar cîinc... mai spun... cel puțin... tru că me... știu dacă... tant e că... pe altul, a... găduitori... preună.

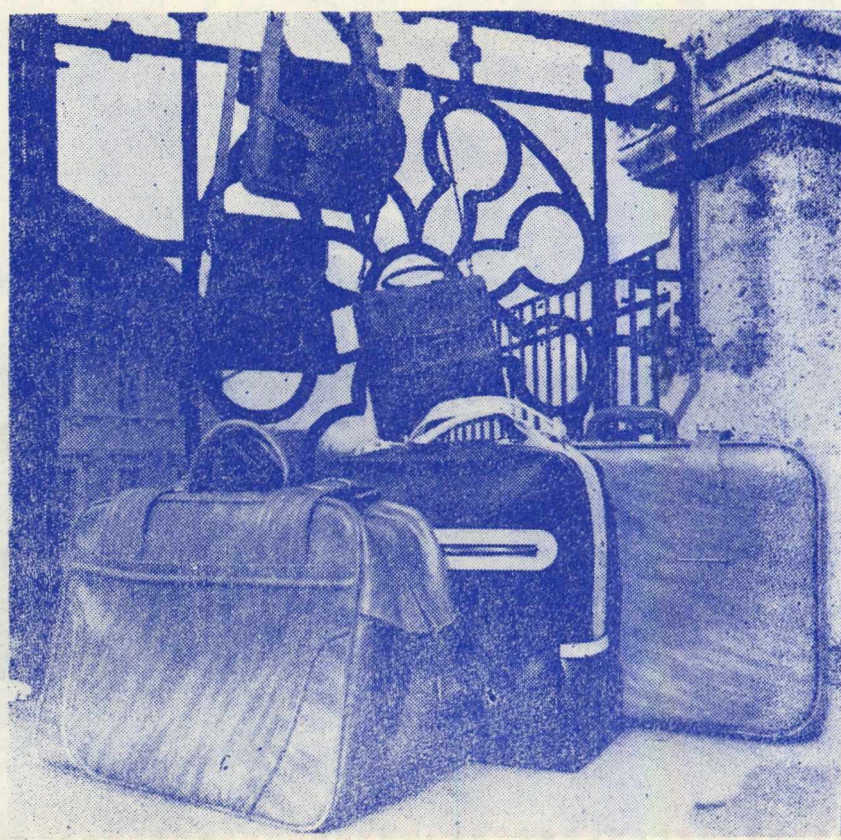
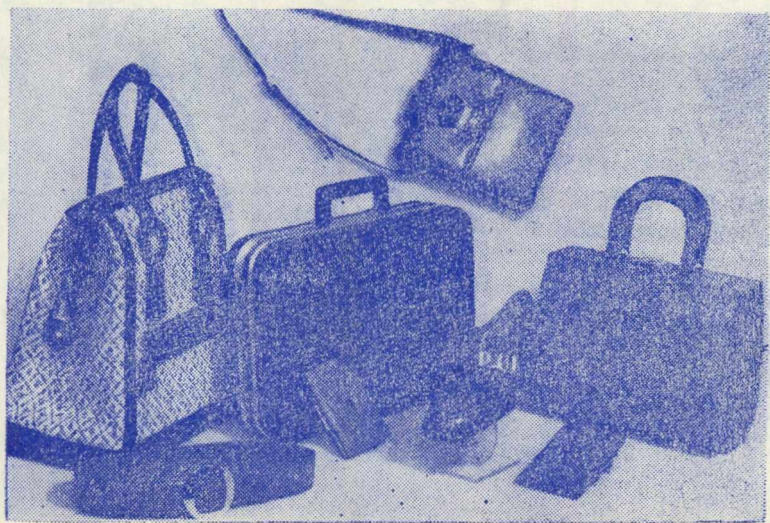
— Slavă... mai amint... Tăcără un... fără se an... izbea în... vînt. Din

FABRICA DE PIELĂRIE ȘI MAROCHINĂRIE

MODERNE,
UTILE,
COMODE,
IEFTINE,
INTR-UN
SORTIMENT
VARIAT

sînt produsele
fabricii,
prezentate în
pagina noastră

publicitate
TOMIS

COMBINATUL PETROLULUI TIRGU

mărturia unei dezvoltări
economice superioare

Țară de oameni iuți și destoinici, aprigi la muncă și la petrecere, țară de grîne și vatră de străveche cultură românească, Țara Banilor cum fericit își intitula o splendidă carte de reportaje Ilie Purcaru — Oltenia a devenit, în anii construcției socialiste, și o țară a cărbunelui, și o țară a petrolului. Cine trece azi prin cîmpiile Craiovei, cine privește fantastica panoramă a dealurilor dinspre Bîlteni sau desfășurarea de vis a plaiurilor doljene este fermecat de mulțimea turelor din schele, înălțate către cer ca o replică dată de vremea noastră Coloanei lui Brâncuși care săgetează înălțimile albastre la Tîrgu Jiu. Rădăcina sondelor este înfiptă viguros în adîncuri, acolo unde metamorfozele geologice au izvodit zăcăminte imense de aur negru, neștiute altădată într-un tărîm despre care se știa, în general, că este bun doar pentru agricultură. Ca o pădure de fîntini arteziene, de o frumusețe aspră, lapidară, bărbătească, sondele, element heraldic nou pe vechea stemă a Băniei, trimit către cetățile chimiei românești țiteiul greu, cu reflexe albastrui în lumina crudă a soarelui, smulgînd straturilor din adîncuri o bogăție extraordinară. Sonde în Gorj, sonde în Dolj, schele la Craiova și la Țicleni, pe plaiuri intrate în legendă, peste care și-au purtat cîndva cîntecele pădurii eroului din Vladimiri; pe șoselele Olteniei trec, făcînd pămîntul să geamă sub roți, grelele mașini și utilaje de foraj, camioanele cu petroliști, profesie nouă pe aceste meleaguri, a cărei „vîrstă” nici nu a depășit bine pragul a două decenii. De cînd scoarța pămîntului oltenesc a fost străpunsă de sapele de foraj, la Bîlteni, în primăvara lui '52, instalîndu-se acolo prima sondă — act cu putere de simbol — și pînă azi, prospectarea geologică pe aceste locuri a dus la descoperirea și evaluarea unor zăcăminte de remarcabilă anvergură și de mare viitor.

Iar orașul de sus, Tîrgu Jiu, și-a adăugat, în aria străjuită de Masa Dacică, Poarta Sărutului și Coloana Infinită, notele viguroase ale prezentului, între acestea înscriindu-se cu deosebit relief Combinatul Petrolului.

Înființarea sa, suprafața enormă pe care își desfășoară activitatea, într-o zonă care cuprinde o pătrime din județele țării, rezultatele prezentului ca și perspectivele pe care le configurează hărnicia oamenilor săi sînt notele unor mutații esențiale, petrecute pe plaiurile gorjene sub impulsul socialismului. Directivele Congresului al X-lea, ale Conferinței Naționale a Partidului din 19—21 iulie 1972, au cuprins în îndemnurile lor fierbinți și sensurile activității de azi și de mîine a petroliștilor din unitățile Combinatului, reliefind însemnătatea muncii miilor de muncitori, tehnicieni și ingineri, responsabilitatea acestora majoră față de sarcinile pe care le impune opera de dezvoltare a țării. Inima acestei activități pulsează egal, calm, bărbătește aici, la Tîrgu Jiu, în spațiul acestui străvechi tîrg românesc.

Combinatul, scria acum un an Ilie Purcaru, „este vîrfurile unui „arbore petrolier” care, pornind din Gorj, îmbrățișează cu crengile întreaga Oltenie, pînă la Dunăre, întinzînd lăstare și rădăcini și în Banat, și în Argeș... O nouă și mare Vale a Prahovei, cu sute și mii de ture înălțîndu-se peste crengile verzi ale pădurilor, peste pătratele cu grîu și porumb ale cîmpiilor, anunțînd noua geometrie a viitorului... La Bîlteni, la Țicleni, la Zătreni, la Rășina, coloniile de sondori sînt fragmente din orașele viitorului”. Oamenii de aici, oamenii din celelalte zone petroliere pe care le diriguiește Combinatul de la Tîrgu Jiu își scriu realizările pe pînza anilor de azi și de mîine cu cerneala țiteiului zămislit în adîncurile imemorabile ale pămîntului.

Producție sporită, excelente condiții asigurate

Rep.: — Care este, procentual vorbind, contribuția Combinatului Petrolului Tg. Jiu la producția petrolieră a țării?

Ing. Emil Preoteșcu, directorul general al combinatului:

— Activitatea de cercetare geologică și de exploatare a zăcămintelor de țitei și gaze prestată de combinat duce la realizarea unei cote de peste 16 la sută din producția de resort din țară. În aria noastră de cuprindere se includ 10 județe din sud-vestul, vestul și nord-vestul țării. Activitatea de extracție se concretizează în extracția țiteiului din zăcăminte, a gazelor asociate cu țiteiul, în dezbenzinarea acestora, pentru producerea gazolinei, folosită la îmbunătățirea cifrei octanice a benzinei. Prestăm, deci, la nivelul fiecărei schele de extracție, și activitate de prelucrare.

— Printre sarcinile de producție care vă revin, care considerați că este cea mai importantă?

— Desigur, punerea în evidență a zăcămintelor aflate la mare adîncime. Acest fapt este evidențiat cu pregnanță în documentele de partid, în obiectivele trasate industriei extractive de către conducerea superioară de partid și de stat, de către Congresul al X-lea, personal de tovarășul Nicolae Ceaușescu. Avem, în acest sens, o serie de rezultate bune.

— Ce condiții de muncă și de viață i se oferă personalului din schelele combinatului?

— În toate schelele noastre există colonii bine puse la punct, prevăzute cu toate cele necesare pentru ca munca și viața petroliștilor să se desfășoare

în cele mai bune condiții. De nea, grupuri sociale perfect zate. Pentru punctele de lucru în locuri mai îndepărtate, am rat de la o întreprindere de p cate din Craiova elemente d strucție ușor de asamblat, din construiesc locuințe dotate c curentă, energie electrică etc., diții de confort. În plus, am i sistemul aducerii hranei calde șinile în sectoarele de muncă.

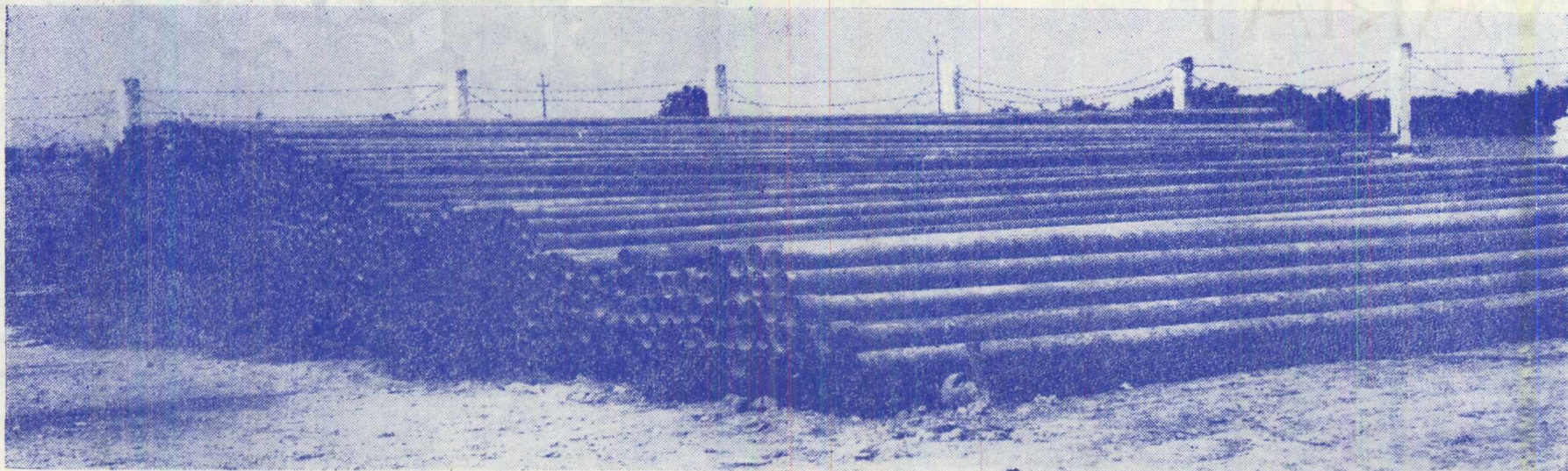
— Vă rog să vă referiți la aplicării normelor unitare de ră în Combinatul Petrolului pe conduceți.

— Un prim aspect este întărire te accentuată a asistei teh seccii. De aici, desigur, o ma operativitate; conducerea are ordonare directă secții auxiliare productive, întărite cu o serie dre care lucrau altădată în se tehnico-administrative și care participă, competent și eficie rect în producție. Aplicarea na a permis, pe de altă parte, p rea activității de cercetare și p tare, orientată către zonele d interes.

Activitate de prospectare și exploatare la nivelul c mai înalte exigențe

Rep.: — Care este aria de ac a combinatului?

Ing. N. Goran, director tehnic cu probleme de c tare: — În organizarea a combinatul este alcătuit din 3 de extracție (Craiova, Țicleni, șoara), 2 schele de foraj (Arad iova), o bază de aprovizionare Jiu și o secție de ateliere și b bulară.

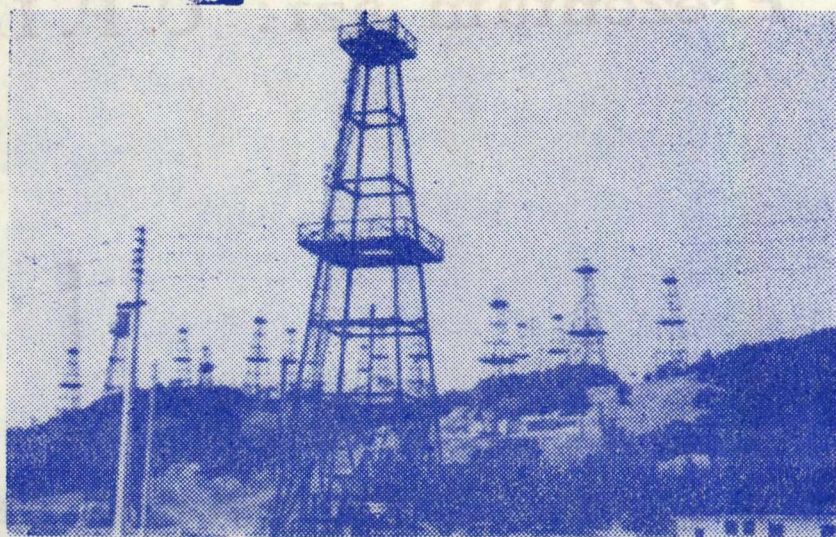
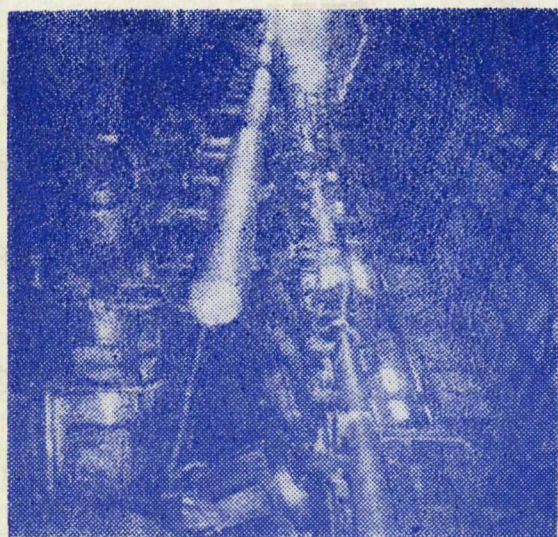
Pagini realizate

AL. MIHA

publ

JIU —

ări

— Care este, pe scurt, istoricul exploatării petrolului în Oltenia ?

— În 1952 a început să producă schela de la Bîlteni, prima din Oltenia. (Faptul a fost sărbătorit în aprilie '72, după scurgerea a două decenii de la memorabilul eveniment). Prospekțiunile începuseră încă din 1950. După un deceniu, în '62, schela de extracție Bîlteni a fost transformată în schela de extracție Craiova, care ființează și în prezent.

— Zona de activitate a combinatului cuprinde și Banatul...

— Într-adevăr. Acolo, cercetările au început în 1965. Trei ani mai târziu, a luat ființă schela de extracție Timiș. În urma recente aplicări a normelor de structură unitară, în cadrul combinatului au mai intrat : baza de aprovizionare, schela de foraj Craiova și secția de bază tubulară. Țin să precizez că aplicarea normelor de structură, de care vorbeam, a dus la simplificarea aparatului administrativ, creîndu-se astfel cele mai bune condiții pentru conducerea științifică a procesului de producție precum și apropierea nemijlocită a organelor de decizie din combinat de activitatea productivă.

— Vă rugăm să vă referiți la problemele de dezvoltare.

— Ca responsabil al acestui resort, dirijez activitatea serviciului geologic, a unui colectiv de cercetare geologică și a unui alt colectiv, de proiectare tehnologică. Direct interesați în lucrările care țin de resortul pe care îl coordonez sînt și specialiștii în topografie și măsurători în laboratoarele PRAM, pentru partea energetică. De o extremă importanță este activitatea serviciului geologic ; aici sînt elaborate programele care asigură exploatarea maximală a fiecărei sonde de țiței. Specialiștii din cadrul acestui serviciu intervin adesea în timpul procesului de producție, pentru că, nu o dată, după o perioadă de calm și liniște, o sondă poate să înceapă să aibă „necazuri”.

În asemenea cazuri, „diagnosticul” serviciului geologic, al unor specialiști ca ing. Vasile Calu, șeful serviciului, dobrogean de obîrșie, și geolog Petre Beuran este decisiv. Cît privește colectivul de tehnologi, contribuția acestora este hotărîtoare în înlăturarea unor grave inconveniente cum ar fi formarea așa-numitelor „dopuri de nisip”. Combaterea acestora

este partea cea mai importantă a activității serviciului tehnologic.

— Ce metode folosiți ?

— Injecții cu nisip cuarțos în formație prin filtre ; în ultimul timp am început să aplicăm, în colaborare cu I.C.P.T.G. Cîmpina, o metodă românească de combatere cu rășini sintetice DINOX, constînd în aglomerarea particulelor de nisip. Tehnologii sînt cei ce urmăresc regimul optim de exploatare a sondei, cu consum minim de energie. Tot membrii acestui colectiv inițiază procesele de recuperare secundară, folosind metoda injectării de apă sărată (aceasta, pentru evitarea poluării cursurilor de apă dulce). Menționez, în acest sens, activitatea inginerilor Malvina Lepădat și Gh. Cruțeru.

— În privința cercetărilor pentru deschiderea de noi zăcăminte...

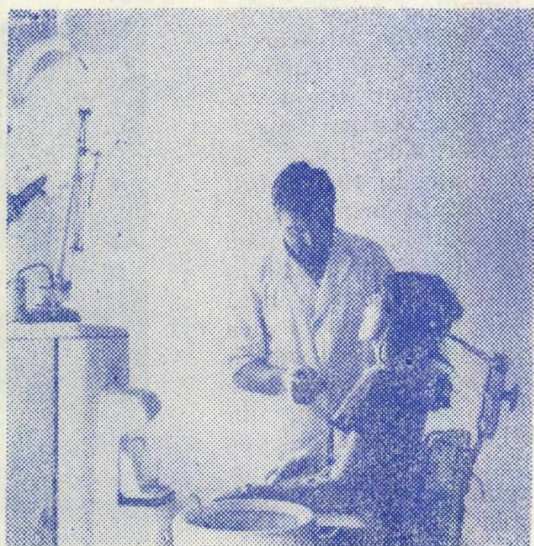
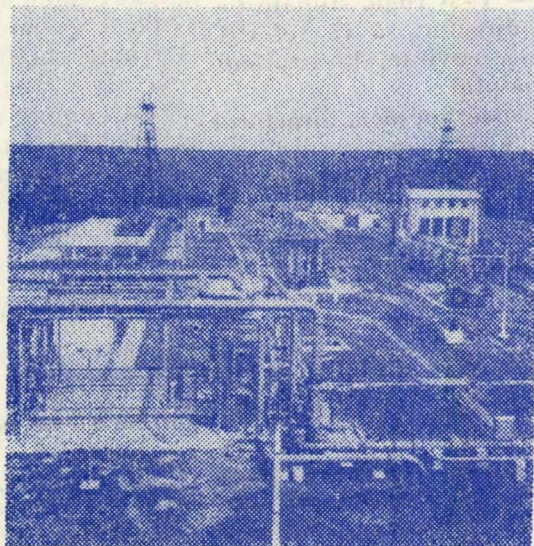
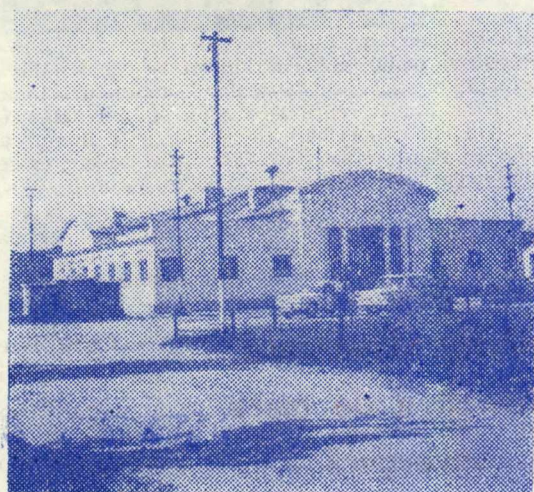
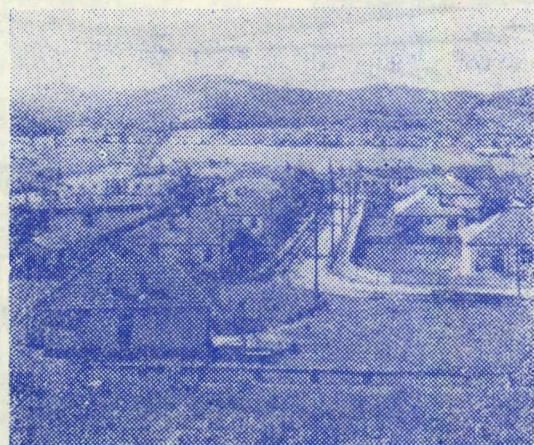
— Există, și în această direcție, o bogată activitate, prestată de un colectiv în cadrul căruia lucrează specialiști cu o temeinică pregătire, ca inginerii Veronica Constantinescu, Otilia Renghea, Dorin Pribu. Pe baza datelor informative furnizate de Întreprinderea de prospecțiuni geologice, ei propun forarea de sonde și deschiderea unor noi zăcăminte. Tot ei stabilesc locul de instalare a sondelor de cercetare geologică, pionieri ai viitoarelor exploatare și, în sfîrșit, acest colectiv se ocupă și de delimitarea perimetrului ca și de evaluarea zăcămintelor.

— Există, desigur, și un colectiv care se ocupă de proiectarea...

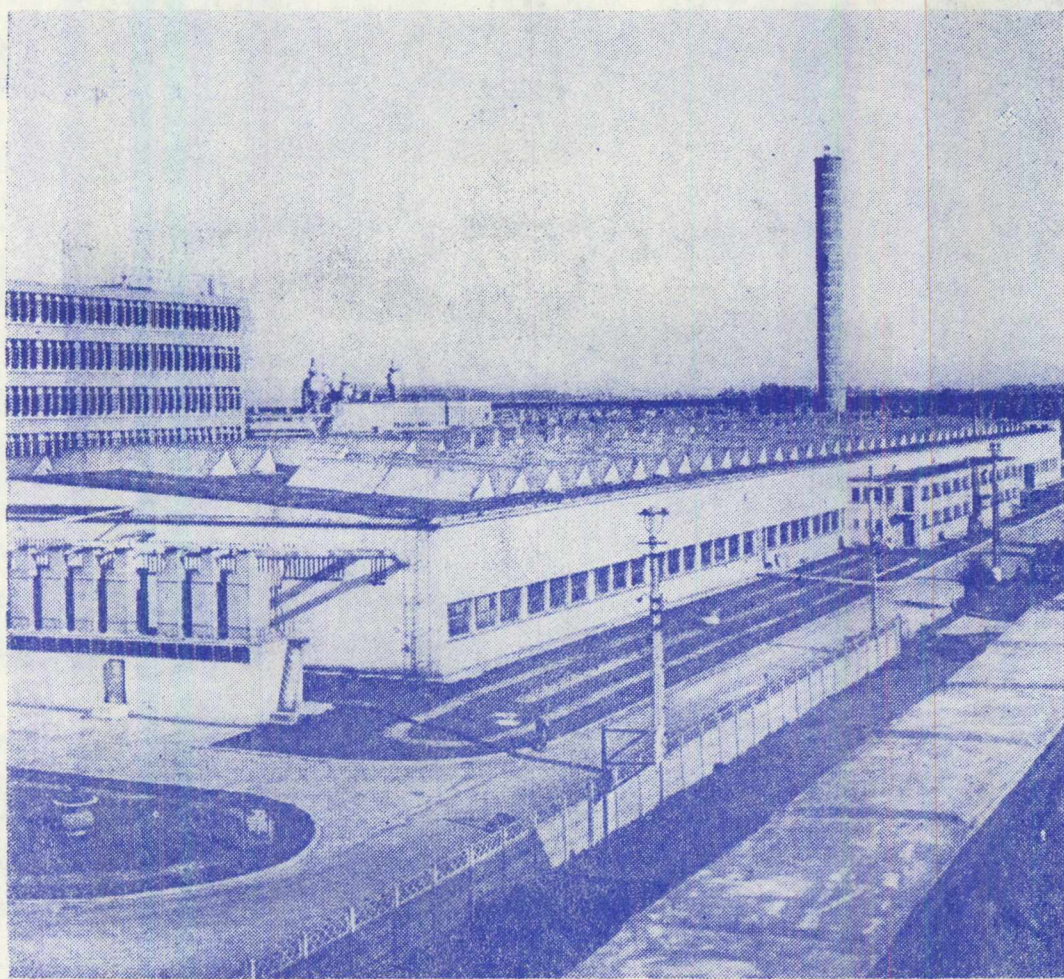
— Bineînțeles. Oamenii aceștia, printre care se prenumără inginerii : Elena Șerbulescu și N. Bogdan, tehnicianul Emil Murgulescu etc., proiectează cea mai mare parte din documentația necesară lucrărilor de investiții : instalații de pompare, parcuri de separatoare, stații de compresoare, conducte de transport.

— În fond, toate aceste colective, toți salariații combinatului, muncitori, maiștri, tehnicieni, ingineri sînt, vorbind în sens larg, direct interesați în dezvoltarea combinatului...

— Fără îndoială. Întregul nostru colectiv are, ca dominantă a activității sale, descoperirea și punerea în valoare a noi zăcăminte ca și exploatarea celor existente în condiții optime. Amîndouă aceste direcții de lucru sînt coordonate ale dezvoltării...

Prezentăm azi: C. P. L. Tg. JIU

Pagină realizată de
Al. Mihalcea

Continuarea prezen-
tării în numărul
viitor.

La câțiva kilometri de linia orașului de pe Jiu, într-o zonă circumscrișă de plașuri coborînd domol, se ridică volumele masive, de beton și sticlă, ale fabricilor Combinatului pentru prelucrarea lemnului, întreprindere a cărei activitate neobosită, exprimată în cifre superioare de producție și într-o calitate a mărfurilor în stare să satisfacă cele mai severe exigențe, i-a adus o faimă definitiv consolidată. Astăzi produsele care poartă marca C.P.L. Tîrgu Jiu se bucură de maximă apreciere, atît pe piața internă cît și într-o serie de țări din Europa, Asia, Africa. Un colectiv de muncitori, ingineri, tehnicieni, economiști, însumînd peste 3.000 de oameni, supune aici lemnul unor metamorfoze uimitoare.

Realizări superloare, perspective de mare anvergură

Rep.: — V-aș ruga, stimate tovarășe director, să vă referiți, în cîteva cuvinte, la istoricul combinatului.

Ing. Nicolae Sperdea, directorul combinatului: C.P.L. Tg. Jiu este prima întreprindere de acest gen înființată după lucrările Plenarei C.C. al P.C.R. din noiembrie 1957, cînd au fost trasate directive privind dezvoltarea industriei românești de prelucrare a lemnului. Pînă atunci existau cîteva întreprinderi mici, cu dotare tehnică necorespunzătoare. Așadar, la Tîrgu Jiu a fost construit și dat în exploatare primul combinat mare, modern, de industrializare a lemnului, organizat pe linii tehnologice de fabricare a placajului, mobilei curbate, cherestelei, plăcilor aglomerate, parchetelor pentru dușumele, și diferitelor tipuri de lăzi și ambalaje. În 1960 a fost dată în folosință prima fabrică. Ultima fabrică, cea de plăci aglomerate, în 1962. Azi, în componența combinatului intră șase fabrici. Între timp fabrica de placaje s-a modernizat și și-a dezvoltat capacitatea de producție de la 18.000 m cubi la 40.000 m cubi anual, devenind astfel cea mai mare din țară și printre cele mai mari din Europa.

— Care este activitatea de export a combinatului?

— Avem astăzi beneficiari în Anglia, R. F. Germania, R.D.G., Belgia, Olanda, Italia, U.R.S.S., Cehoslovacia, Egipt, R. P. Mongolă, Ungaria, Polonia, Iugoslavia, Austria, China, Franța, fapt care grăiește de la sine despre complexitatea relațiilor noastre comerciale. Din totalul producției, cota de export reprezintă 40% iar din acest procent, 80% îl reprezintă mobila curbată. Producem diverse tipuri de scaune curbate și o garnitură de hol compusă din 2 fotolii și o măsuță rotundă.

— Vă rog să vă referiți la dezvoltarea de perspectivă a Combinatului.

— În anul viitor va începe construcția unei alte fabrici de plăci aglomerate. De la

27.000 tone, cît produce actuala fabrică, se va ajunge, în ambele fabrici, la 62.000 tone anual. Va fi una dintre cele mai mari fabrici de resort din țară. În afară de aceasta, planul de dezvoltare a combinatului prevede construirea, pînă în 1980, a unei alte fabrici de mobilier pentru hoteluri.

Intensă acțiune de autoutilare, de folosire judicioasă a resurselor proprii

Rep.: — Ce se prevede pentru dezvoltarea combinatului?

Inginer-șef Anatolie Druță: Pe lîngă noile fabrici, de PAL și de placaje, s-a proiectat, prin posibilitățile combinatului, o secție de ambalaje, s-a extins capacitatea de producție a fabricii de scaune, s-a reorganizat atelierul mecanic central pentru producerea de piese de schimb și autoutilare, atît pentru combinat cît și pentru terți. S-au dezvoltat, de asemenea, atelierele proprii din secții în spiritul realizării unui volum mare de piese de schimb cu forțe proprii, pentru folosi-

rea optimă a personalului auxiliar. Pe linia valorificării resurselor de lemn din combinat, s-a dat în folosință o secție de așchiere, realizată prin autoutilare. În etapa actuală, cu posibilitățile întreprinderii, din fondul de mică mecanizare, se dă în exploatare un uscător pentru așchii la fabrica de PAL, s-au realizat diferite utilaje în fabrica de mobilă, în cea de placaj și se desfășoară acțiunea de mecanizare a transporturilor în secția de furnire din fabrica de placaj. Pe linia diminuării efortului fizic, se vor mecaniza integral transporturile în fabrica de placaj, se vor realiza 2 instalații de uscare a frizelor pentru parchet, cu înalt grad de tehnicitate și productivitate.

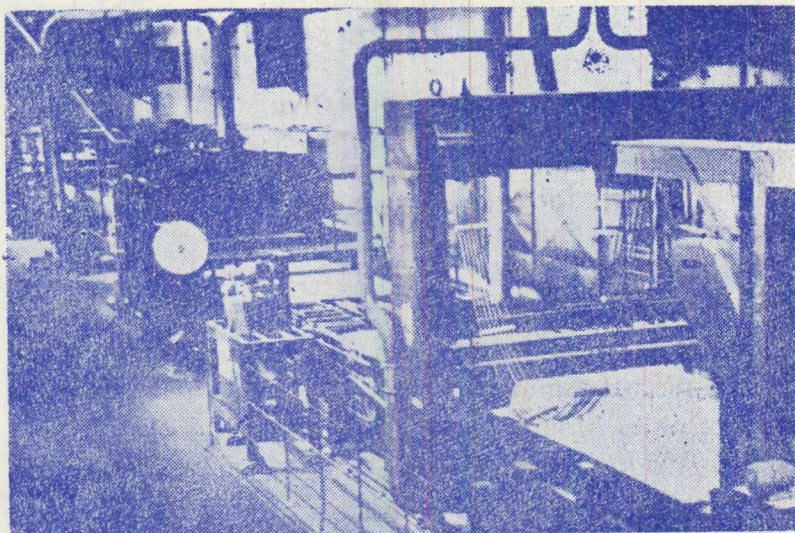
Pe linia consumurilor specifice de materiale, au fost inițiate acțiuni privind normarea consumurilor de materiale care se integrează în producție, în procent de 90%. O parte urmează a fi înlocuite cu materiale indigene sau alți substituenți; de asemenea s-au întreprins acțiuni pe linia utilizării în procent sporit a deșeurilor de lemn. Vom realiza, în acest sens, două tocătoare de deșeuri de furnire care să asigure așchii pentru fabrica de PAL dintr-un material pînă acum fără întrebuințare. Căutăm, de asemenea, să mărim procentul de materiale plastice la producția de scaune curbate ca și îmbunătățirea finisajului, prin folosirea sporită a lacurilor pigmentate. Pe linia creșterii productivității muncii, a eficienței producției în general, în trim. IV a.c. vom iniția o acțiune de cooperare cu unități din afara întreprinderii, pentru realizarea unor repere noi la producția de scaune.

— Ce s-a întreprins pentru corelarea avansului tehnic cu condițiile de muncă din combinat?

— Modernizarea grupurilor sociale din fabrici. Am desființat vechile vestiare, înlocuindu-le cu garderoabe moderne, plăcute. În colaborare și cu sprijinul Institutului de cercetări pentru industria forestieră, se întocmește un studiu, desfășurat pe 2 ani, în spirit ergonomic, pentru asigurarea celor mai bune condiții de muncă. Fabrica de mobilă va fi prima din ramură în care se vor aplica integral studii de ergonomie.

— Vă rog să menționați numele unor oameni evidențiați în acțiunea de dezvoltare și potențare superioară a activității combinatului.

— Aș aminti, pe linia reducerii consumurilor specifice, a economisirii materialului lemnos, pe inginerii Ov. Grama și Gr. Cîrstea și technicianul I. Slăvescu; pentru autoutilare — pe inginerii N. Bogdan, C. Petre, I. Bărbuți, maeștrii C. Rădulescu și I. Stamatoiu, technicianul Aurel Olaru ș.a.; pentru aplicarea noilor tehnologii, pe inginerii Ilarion Desculțu, Gh. Cocos, Gh. Drăcea, Ileana Dumitru, tehn. Madi Grănescu. Bineînțeles, nu este vorba numai de aceștia, colectivul întreg, în ansamblul său, muncind cu rîvnă.

ARTHUR PORUMBOIU

ningea-n cetățile latine

Ningea-n cetățile latine
și eu eram de mult ninsore,
iluminind, ca mersul peștilor
în mare ;

Ningea-n cetățile latine
și focu-avea picioare aspre ;
Numai lumina-mi sorbea chipul
pavat cu sunete albastre

Ningea-n cetățile latine.

stare

Ce lacom mă sorb gurile luminii !
Pe pietre albe trupul meu
să-și vindece-nserarea.
Pe pietre albe-ncet căzind
liniile moi ale luminii,
mă prind în dansul pur
și-adinec îmi viră în carne
spinii lor calmi ;
și-astfel sint aproape zeu
mușcat tirziu și vinovat, de raze ;
înăbușit de-albastru calm
și vinovatul ochi
se-nnămoleşte în raze

lumina cu degete amare

Aburește-ncet lumina suferindă ;
duse-s privirile în apele mării
ca peștii-oglină

Cu aripile
aproape zdrobite-n fierăstraie de ger
se-ncovoiaie, se-apleacă lumina,
și cad vocile albe din cer

Voci albe scintilează-ninsore
și pomii intră-n ei înșiși, în emoțiile
lor ;
murmurul devenirii încă nu-și vede
Drumul ; doar părul blond al stelelor.

Singur, ah ! singur
și-acolo-n zare sînge de fecioară
sau crini,

Ajută-mă Lumină să intru
în mine însumi, ca seva-n tulpini !

Inspăimîntat undeva, ah undeva.
Drumul melancolic intră-n surpare
și eu poate voi respira
lumina cu degete-amare

re clacă și robie n-ar fi
ea mai mică asemănare :
este o învoială liberă în-
uă părți, învoială în care
il plătește prin muncă
cuvinit proprietarului
pământul pe care acesta
il închiriază celui din-
ridică acum clăcașul Du-
Lipan, din părțile Brăilei,
astfel :

Robie decit asta, domnu-
n poate fi ? Nevastă-mea
de trei zile, fără nimeni
dînsa decit eu, care îi țî-
copilașul. Vine doroban-
ă ia și mă duce, bătî-
, în cîmp. De zece ani de
a și încă vinătăile biciu-
s-au șters de pe spina-
ea. Mă pune să muncesc,
i-mi dea cineva nici mîn-
nici de băutură ; nu mă
le să-mi văz nevasta și
, nu mă lasă să-mi caut
e pentru dinșii și pentru
Mă vaet și ei mă bat...
ată, nevasta mea luată la
și eu la coasă, cu doro-
după mine, lăsasem co-
umai de trei luni, copil
u știe să zică nici papă,
că, cu șuroaiele de muște
î, înțepat de viespi și de
la arșița soarelui... Oa-

Unii proprietari rămin așe-
zați, iar alții se ridică, dar ca
să părăsească sala. Vicepreșe-
dintele îi înfruntă :

— Fi-va cineva dintre dumnea-
voastră care să nu voiască de-
cit numai pentru sine liberta-
tea omului și munca lui sfîntă ?
V-am auzit sprijinind li-
bertatea și acum o lăsați ? De o
veți lăsa, eu nu iau asupra-mi
ceea ce ar putea urma !
Numai așa se ajunge ca acest
„stilp al constituției”, cum nu-
meste Ion Ionescu emanciparea
clăcașilor, să fie însușit de co-
misie. Boierii, gemind, se văd
siliți să capituleze, iar capitu-
lind îl blestemă pe Soliman
care, în loc să-și facă datoria
pentru care fusese trimis, dă
calicilor apă la moară. Primesc
emanciparea, de nevoie, dar tri-
mit o nouă plingere la Constan-
tinopol, disperată, de data a-
ceasta și împotriva lui Soliman.
Plîngîndu-se astfel, rămin la
masa tratativelor.

— Intră la rînd a doua proble-
mă, încă și mai spinoasă decit
a clăcii, și anume improprietă-
rirea țărănilor foști pînă acum
clăcași. La început, proprietarii
încearcă să blocheze discuțiile :
dacă am căzut la învoială că

tului, cu dreptul pentru noi să
păstrăm negoțurile și circumi-
le, ca pînă astăzi. Se ridică Ba-
dea Albulescu, din Vilcea, care
anticipează o vorbă spusă, mai
apoi și în alte împrejurări, de
moș Ion Roată :

— Dumneavoastră, cu această
părere, vreți să ne luați traista
din spinare și să ne puneți dă-
sagii !

— Atunci, ce credeți voi că vă
trebuie ?

— Cite douăsprezece pogoane
de fiecare familie !

Boierii proprietari cască ochii
cit cepile. Li se lungeste fața :
auziseră o enormitate ! „O tă-
cere meditativă cuprinde toate
inimile ; deputații proprietari
ațintesc ochii asupra sătenilor ;
îndoiala este mai pe toate fe-
țele lor zugrăvită” — mențio-
nează cineva. Pînă și pe chipul
vicepreședintelui Ion Ionescu e
întipărită nedumerirea : „pete-
celul de pămînt”, cum se spu-
nea prin proclamații, este păm-
înt în toată regula ! Curînd
însă, Ion Ionescu clipește repe-
de din ochi, asigurat : la urma
urmei, atît îi și trebuie unei fa-
milii țărănești, să iasă din rin-
dul dobitoacelor.

Se ridică Lahovari. oftînd, și a-
rată că asemenea cerere este cu

auzit pînă astăzi în țara noas-
tră. Asume cereți atîta, ca să
nu puteți răspunde banii.

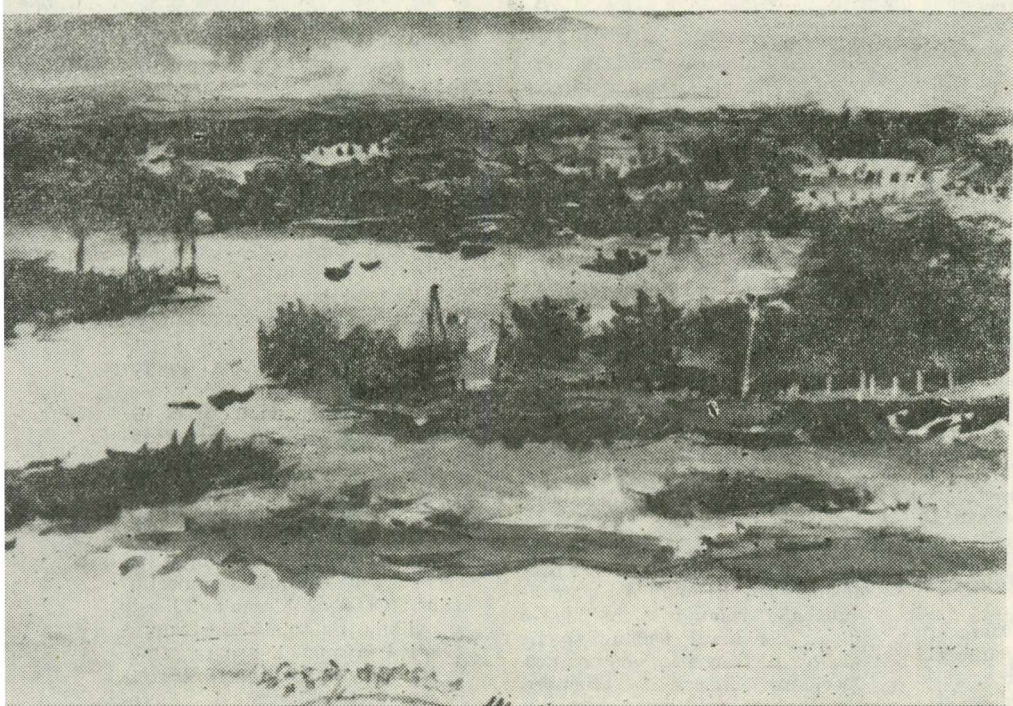
În sală se produce mare tulbu-
rare : pare că Lahovari a de-
monstrat enormitatea și că ță-
ranii se află în încurcătură ;
vorbesc între ei deavalma. Pro-
cesul verbal al ședinței face ur-
mătoarea mențiune : „Vuietul
deputaților săteni ne împiedică
a însemna aceea ce zice fiecare
dintre dinșii”. Popa Neagu Be-
nescu se ridică și stă așa, pri-
vind senin, pînă ce vuietul se
stinge. Apoi rostește aceste cu-
vinte memorabile :

— Domnilor proprietari ! Ce vă
e frică așa de tare că nu vom
avea bani să plătim aceste po-
goane ? Duhovnicește vă întreb :
adus-ați bani cu corăbiile, cu
trăsurile ? Au nu prin brațele
noastre lucrînd pămîntul și prin
rodul ieșit dintr-insul au venit
bani în țară ? Așa, din brațele
noastre iese un izvor de aur și
de argint. Cum îndrăzniți a zi-
ce că n-are statul bani la vis-
tierie ca să plătească atîta păm-
înt ? De ce nu gîndiți că noi
sîntem statul și noi sîntem și
vistieria... Noi, dacă statul nos-
tru e sărac, noi vom face un pas
mai înainte : vom adăuga su-
dorile noastre peste cele trecu-
te în zadar, vom înnoi puterile
noastre și vom face să izvorea-
că aur și argint din brațele
noastre. Să nu socotiți dumnea-
voastră că trei sute de mii de
locuitori nu vor fi în stare a vă
plăti acel pămînt. Dacă statul
nu va avea putere, iacă noi îi
dăm putere și nu vom păsa a
se rușina statul nostru de na-
țiile vecine. Așa să știți !

☆
Cînd și unde se întimplau aces-
tea toate ?

Desigur, cititorul va fi înțeles
el însuși : în Bucureștiul de a-
cum 125 de ani, la ședințele de
lucru ale comisiei proprietății,
cum i se spunea forului che-
mat să îplinească prevederile
din punctul 13 al proclamației
de la Islaz.

Comisia proprietății a trebuit să
moară, înainte de a-și fi dus
pînă la capăt cele ce pornise.
Era, ca să trăiască, prea pri-
mejdioasă. Boierii, lucrînd pie-
ziș asupra ei, au năruit-o. Dar
în scurta ei existență, din care
am evocat ce ni s-a părut e-
sențial, au rămas veșniciei cam
următoarele. Pentru întîia oară
în istoria poporului nostru, o
deputațiune țărănească, aleasă
democratic, a dat glas dorinței
sutelor de mii de iobagi, într-un
for oficial și în mod public, în
auzul întregii lumi. Cei șapte-
sprezece deputați țărani din au-
gust 1848 sînt primii parlamen-
tari cunoscuți pînă la noi, ai
unei țărărimi ridicate la un ju-
deț al sărmanilor de mare fru-
mușete umană.

AN GRIGORESCU

Din delta

Robie asta ? Robie cu-
știlor !

La ședință, vicepreședîn-
Ionescu pune la vot
parte din articolul 13 al
ședinței : dacă munca este
omul liber pe munca
altfel spus, dacă se e-
ază clăcașii. Sătenii se
atr-o singură pornire.

munca este sfîntă, să cădem a-
cum la învoială că și proprie-
tatea este sfîntă ! Cei șaptespre-
zece delegați țărani n-au decit
un răspuns : noi sfîntim pro-
prietatea, însă după ce se va
împărți, iar acum n-avem ce
sfînti ! Boierii proprietari spun
atunci : iată, ca să nu ne mai
înviniți, vă vindem vatra sa-

totul și cu totul nejudecată :
— Aceasta este în așa fel făcu-
tă ca să nu primească proprie-
tarii nimic, căci promiteți să
plătiți cit nicicînd veți avea. De
unde să aibă sătenii atîta amar
de sumă de bani ? Pămîntul pe
care îl cereți, face șapte mili-
oane de galbeni și mai bine. De
atîta sumă de bani nu s-a mai

um ! Aș fi
deschis ce
a doua zi,
fiet atît ve-
... N-aș fi
abil de așa

cu glasul
eli ! Nu e
enin, nici
șez, și în
umini stra-
u același

decit cinic !
Emilia. Ui-
gă bătrîna
el, arînd
și ochii

ică din u-
să-l ia pe

sînt trist,
! Pot să
trecut, nici
ertat, pen-
să iert, nu
și ? Impor-
ortat unul
am fost în-
ătrînit im-

că țî-ai
eva bun.
trei, de a-
ia cum se
urtată de
în ziduri

care plîngea disperat, deodată,
țipetele acelea s-au întrerupt,
parcă o mîină îi astupase gura.
În cameră, cei trei stăteau ne-
mișcați, ca și cum ar fi aștep-
tat să înceapă copilul din nou
să strige. O pală de vînt se
strecură printre ferestre miș-
cînd perdeaua albă de dantelă.
Era o tăcere grea, apăsătoare.
Emilia și Iustin simțeau că bă-
trînul Nicolae nu mai avea ce
să le spună, că își destăinuise
cîteva din gîndurile lui mai
vechi. Iustin își îndreptă pri-
virea spre el, stătea în fotoliu
cu spatele drept, cu gîtul în-
cordat ; clipea des, ținea coa-
tele bine înfipite în cele două
rezemători, parcă pregătît să
se ridice sau să mai spună to-
tuși ceva ; mișca buzele, le țu-
găia, apoi le uda trecîndu-și
limba peste ele. Emilia se ghe-
muise în fotoliul ei, își sprijî-
nise bărbia în pumn ; era în-
gîndurată, dar mai puțin fe-
brilă, parcă obosită după aceas-
tă discuție. Deodată, Nicolae
tuși dregîndu-și vocea, apoi
spuse cu glasul lui subțire, a-
proape șoptit :

— Ziceam... că toate astea au
trecut pentru că era altceva...
ceva mult mai important, și
pronunțînd ultimele cuvinte
vocea lui devenise gravă, im-
portantă, cu o notă de mîndrie ;
parcă doar acum avea de cînd

cret. Emilia se răsuci spre el,
era mirată, avea o expresie de
uimire și nedumerire, crezuse
că bătrînul povestise tot ce adu-
nase în suflet atîția ani. Acum,
auzîndu-l din nou vorbind,
parcă nu mai reușea să înțelea-
gă nimic ; era îngrijorată, te-
mătoare, înapăimîntată, ca și
cum urma să audă ceva care
trecuse peste presupunerile și
așteptările ei. Iustin era la fel
de surprins, nu se așteptase ca
bătrînul să mai spună ceva,
avu senzația că intenționat fă-
cuse această pauză, parcă ar fi
vrut să se odihnească, să-și re-
facă puterile înainte de a le
destăinui adevărata lui taină.
Amîndoi se uitau la el aștep-
tînd cu înfrigurare să vorbeas-
că. Pe buzele lui flutura ace-
lași zîmbet care în fiecare mi-
nut putea să-i aducă o expre-
sie nouă ; ridurile adînci din
dreptul gurii, fața lui uscată,
mobilă, nu-i dădeau posibilită-
tea lui Iustin să intuiască ce
sentimente trăiește ; era însă
transpus, parcă încerca să se
stăpînească, să-și facă ordine în
gînduri și în același timp să se
bucure înaintea celorlalți de
„ideile care-i treceau prin
cap”.

— Eu, încă de tînră, adică de
la 25 de ani, am știut că nu voi
scăpa de ea, zise unchiul Nico-
lae uitîndu-se la ei bine dis-

o glumă. A trebuit să fac tot
ce-l posibil s-o înșel, s-o pă-
călesc, să fiu mai al dracului
decit ea, să-i joc o festă. Nu-
mai așa am trecut prin toate,
și bătrînul zîmbi și îi privi pe
rînd, apoi chicoti în el parcă
ar fi tușit de cîteva ori.

— Pe cine să înșeli ?! Întrebă
nedumerită Emilia cu glas
stîns, făcînd eforturi să înțe-
leagă ceva din cele spuse pînă
atunci, scoțîndu-și ochelarii
care parcă o incomodau, aple-
cîndu-se puțin spre el.

— Cum ?! Pe cine să înșel ?!
întrebă bătrînul mirat că n-a
înțeles. Pe ea ! Și își strîmbe
palmele una în alta, ca și cum
i-ar fi spus totul.

— Care ea ?! insistă Emilia e-
nervată de felul în care vorbea.

— Ea ! Moartea ! N-ai price-
put ? și Nicolae zîmbi arătî-
du-și dinții tociți.

Emilia era consternată, rămase
acolo impietrită, impinsă în-
ainte de bărbia ei proeminentă, fă-
cînd efort să înțeleagă ceva,
bolborosi apoi cîteva cuvinte
de parcă l-ar fi îndemnat să-i
dea amănunte, să vorbească
mai departe.

— La 25 de ani am avut o he-
matemeză, începu să povesteas-
că bătrînul. Știi ce-l asta ? și
întoarse privirea spre Iustin.

unde, stăteam la masă și
deodată am simțit că mi-e rău.
N-am izbutit să mă scol de pe
scaun, singele mi-a bufnit pe
gură și am improșcat toată fa-
ța de masă. Am stat acolo ci-
teva minute, mă uitam la pinza
albă stropită de ceva roșu și nu
înțelegeam nimic... apoi mi s-a
făcut frică, pierdeam din pu-
tere, mă temeam să mă ră-
mîn singur în casă, am încer-
cat să ies din cameră, dar nu
mai aveam... m-am tîrît pe
scări și am ajuns așa pînă în
curte... acolo... era iarbă, m-am
întins cu fața în jos, din gură
îmi mai curgea un fir subțire
de sînge amestecat cu salivă,
mă uitam cum se prelînge prin
iarbă, cum aluneca spre păm-
înt... Îmi plăcea să stau și să
privesc culoarea aceea roșie ce
se infășura cu verzele ierbii...
simțeam, adică spuneam me-
reu în mine, doar atît : „Mă
trage ! Uite cum mă trage !”...
Am rămas acolo cu ochii des-
chiși pînă a venit mama și m-a
dus în casă.

Bătrînul se opri, pe fața lui
dispăruse zîmbetul, parcă ui-
tase de cei doi, vorbise fără
să-i privească obrăzi palizi,
buzele albe și uscate, îi făcuse
să înțeleagă efortul pe care îl
depuse vorbindu-le.

— ...atunci am înțeles că nimic

primit-o din ziua în care ai ve-
nît pe lume. Mi-am zis... să
trăiesc, adică să fac în așa fel
încît să ajung pînă la 85 de ani,
atunci aveam 25, puteam să
spun 75, dar așa mi-a trecut
prin cap și n-am uitat nicio-
dată și poate asta m-a ajutat
să trec prin toate greutățile și
să apuc ziua de azi, adică am
83 și după cîte cred, o voi mai
înșela încă doi ani !
Bătrînul se opri și doar acum
îi privi pe rînd zîmbindu-le cu
mîndrie, trecîndu-și palmele pe
deasupra reverelor lucioase,
îndreptîndu-și spatele și ume-
rii aduși. Rîse de cîteva ori,
își căută un loc mai bun în fo-
toliu ; de atîta bucurie parcă
ar fi vrut să se ridice, chiar
se săltă de cîteva ori chicotînd
mereu, fericit că păcălise pe
„cineva” o viață întreagă. E-
milia îl măsura consternată
neputînd să creadă cele auzite,
avînd impresia că parcă o în-
șelase pe ea ; după cîteva clipe
reuși să vorbească :
— Nu mi-ai spus niciodată...
de ce te-ai ascuns de mine ?!
— Ți-am povestit că am avut
hematemeză, răspunse el ime-
diat, convins fiind că fuse-
se corect față de ea.
— Da, dar restul ?!

(Continuare în pag. 10)

destăinuirea

(Urmare din pag. 9)

— Cum să-ți spun... nici eu nu știam prea bine... Atunci când trăiești așa ceva nu-ți propui în mod fățis un scop, dar eram mereu îndemnat să fac tot ce-i posibil să trăiesc, adică nu mi-am spus: „să trăiesc până la 85 de ani“, dar parcă ceva din mine mă îndrepta spre ceea ce îmi proteja sănătatea... era ceva în sufletul meu care mă ducea mereu într-acolo, poate, destinul, adică... acea întâlnire între ce ai făcut tu, ca om, toată viața și ce trebuie să-ți se întâmple, și eu n-am făcut altceva decât să-mi înțeleg destinul... adică n-am uitat nici o clipă faptul că în ziua aia am zis: „mă trage, mă trage“ și am privit iarba și pământul... De aceea ți-am spus că niciodată n-am fost înveninat, nu te-am urât și nu ți-am reproșat nimic, pentru că aveam altceva, mult mai important... Aș minți dacă nu ți-aș spune că un timp am suferit că nu m-ai îngrijit, apoi...

— Cum poți să spui că nu te-am îngrijit?! zise Emilia uluită, cu glasul gîuit de emoție și enervare.

— Ai avut grijă de mine, mi-ai dat toată viața să mănînc regim, nu uita! să-mi aduci la oră fixă doctoria, și toate celelalte, m-ar bate Dumnezeu dacă n-aș recunoaște... altceva voiam să-ți spun. Atunci cînd mă apucau crizele de ulcer, cînd mă durea stomacul, aveau nevoie... cum să-ți spun, aveam nevoie de puțină milă și alinare, doream să mă mîngîi și să mă protejezi ca pe un copil, să simt că suferi puțin pentru mine, și chiar să plîngi pentru mine... nu știu dacă mă înțelege... nu știu dacă mă înțelegi, pentru că la vîrsta mea, acum, toate astea par niște prostii... poate sînt chiar caraghios, un caraghios bătrîn care ți spune că nu l-ai alintat ca pe un copil, dar... Acum nu mai are nici o importanță, să fii sigură că n-am avut niciodată ceva împotriva ta, ți-am purtat mereu aceeași iubire și respect, te rog să mă crezi, să fii convinsă de ce-ți spun... poate numai așa am izbutit să trecem peste toate și să ajungem aici, unul lîngă altul... Unchiul Nicolae zîmbi la fel de vesel. Emilia îl privea atent, expresia ei oscila între nedumerire și împotrîvire, clipea mereu, ascunzîndu-și tensiunea și emoția.

— Acum, Iustine, cred că ai înțeles ce trebuie să faci să ajungi și tu la vîrsta mea, și bătrînul întinse mîna spre el apucîndu-l de umăr, rîzînd mereu, cuprîns de un entuziasm și o energie care parcă nu-l lăsa să stea liniștit la locul lui. Iustin se uita la el plin de admirație, n-ar fi crezut că omul acesta slab, bolnăvicios, reținut, aparent fără personalitate, dominat pînă la anulare de Emilia, să aibă atîta forță interioară, atîta rezistență și perseverență, atîta luciditate și înțelepciune. Amîndoi parcă se bucurau de această izbîndă, că și cum bătrînul ar fi cîștigat ceva, ca și cum ar fi fost o victorie care nu s-ar fi îndreptat împotriva cuiva, nici cel puțin împotriva familiei; era o victorie fără nici un învins, era o victorie pentru viață, pentru fiecare zi cucerită în fața destinului care i se împotrîvise. Emilia simțea că cei doi se bucurau fără ea, veselia lor o izolaseră, parcă o uitaseră, nu-și îndreptau spre ea nici cel puțin privirile. Îi era greu să admită că Nicolae fusese tot timpul mult mai înțelept decît ea, că într-un fel — prin ceea ce îi povestise — îi fusese toată viața superior; faptul că nu-i reproșa nimic, că n-o acuza, că o iertase, o făcea să trăiască un sentiment de nemulțumire, de jenă, chiar de umilință. Ea care avusese atîta încredere și siguranță în propriile ei forțe, se vedea acum, la vîrsta asta, nevoită să-și simtă puterea diminuată pînă la anulare, ca și cum întreaga ei autoritate s-ar fi prăbușit după această destăinuire.

CONCURSUL NAȚIONAL DE MUZICĂ UȘOARĂ mamaia '73

★

În aceste zile călduroase, Mamaia a redevenit, pentru o săptămînă, capitala cîntecului românesc.

La Teatrul de vară, în holul hotelului Aurora sau pe aleile din împrejurimi, pe plaja fierbinte din apropiere sau la cabinele telefonice, s-au întîlnit compozitori, interpreți, textieri, zia-riști, fotoreporteri, oficiali ai Consiliului Culturii și Educației Socialiste, ai Uniunii Compozitorilor și Televiziunii. A fost o atmosferă de lucru și de sărbătoare în același timp. Acum, cînd am retrăit evenimentul, înțelegem necesitatea acestui festival-concurs cu atît mai mult cu cît, o vreme, a existat incertitudinea organizării lui. Nu e vorba numai de zestrerea celor 30 de cîntece noi, care vor intra în repertoriile unor orchestre și soliști, vor fi fredonate (sau nu) de marele public. A fost un triumf al muzicii în general, al celei ușoare în special, artă capabilă să reunească într-o sală, timp de cinci seri, cîteva mii de oameni și, în fața televizoarelor, alte cîteva sute de mii.

Pentru a testa opiniile autorizate ale unor specialiști ai genului, ne-am adresat cîtorva personalități marcante prezente la Mamaia, în zilele concursului și festivalului, ale căror opinii le-am consemnat înaintea rezultatelor concursului, astăzi bine cunoscute.

Vasile Donose, directorul Direcției muzicale a Radioteleviziunii:

Despre această ediție a Concursului de muzică ușoară se vor spune foarte multe lucruri, poate chiar contradictorii. Contradicțiile ar putea porni de la faptul că, paradoxal, deși nivelul general al concursului și festivalului este net superior tuturor edițiilor anterioare, personal nu întrevăd încă acel virf din repertoriul lansat aici, care să se detașeze și să se impună imediat în conștiința ascultătorilor. Cu alte cuvinte, nu întrevăd acel șlagăr care să egaleze penetrabilitatea la public a unor piese ca *Hei, mare* sau *În rîndul patru* lansate anul trecut.

Cu toate acestea (există aici și un risc al aprecierii), nu este exclus ca într-un timp oarecare chiar și unele dintre cîntecele acestei ediții să devină șlagăre. Ceea ce se desprinde ca o categorică reușită este tonusul optimist al cîntecelor, diversitatea tematică și stilistică, compozițională. Nu am întîlnit anul acesta în nici o piesă accente morbide, n-am ascultat intonații de jale, depressive. Ori poate tocmai aici trebuie căutată ambi-anța creatoare a cîntecului nostru de muzică ușoară. Mi se pare că trebuie să aplaudăm eforturile compozitorilor noștri pentru saltul realizat în direcția angajării tematice. Foarte mul-

te cîntece sînt „cîntece-idee“. Sper că palmaresul mărturisește și el justetea acestei aprecieri.

Un lucru pe care nu trebuie să-l neglijăm este seriozitatea cu care soliștii noștri de prim rang au abordat repertoriul concursului, ca și pasiunea, conștiinciozitatea și măiestria întregului colectiv al orchestrei și al șefului ei, artistul emerit Sile Dinicu.

Radu Șerban, compozitor: Ediția din acest an prezintă un decalaj mai mare între piesele bune și cele slabe. Altfel spus, o lipsă de omogenitate. S-au strecurat, de data aceasta, cîteva cîntece complet neinteresante, pe care publicul le-a primit cu răceală.

Mi-au plăcut compozitorii tineri, care dovedesc un cert profesionalism. Și, pentru că am ajuns aici, reiau o veche idee a mea: concursul trebuie să fie al lor, al tinerilor compozitori. Deci un concurs de afirmare, de consacrare, cu limită de vîrstă: 30 de ani!

Temistocle Popa, compozitor: Aplaud, în primul rînd, întoarcerea festivalului la Mamaia, locul său de obîrșie, care i-a redat culoarea și parfumul anilor din urmă. Concursul este o reușită prin numărul mare de cîntece frumoase, cu melos românesc. Mi-au plăcut, anul acesta, textele multor piese. Sînt versuri cu metafore splendide, cu sensuri profunde, cu o încălțare emoțională de cea mai bună valoare.

Sile Dinicu, dirijor, Artist Emerit: Se pare că recentul concurs lansează mai multe cîntece decît cel de anul trecut. Am impresia că ediția aceasta se află la un nivel superior față de 1972. Cîntecele sînt mai melodioase și mai accesibile. În recitaluri, (le-am urmărit numai pe cele din prima și ultima seară), am remarcat lucrări noi și frumoase. Știți, publicul este fidel șlagărelor sale, primește mai greu noutățile. Anul acesta nu numai concursul, ci și festivalul, prin recitalurile sale, a lansat noi cîntece.

George Grigoriu, compozitor: Mamaia '73 a fost sărbătoarea cîntecului românesc pe care noi, compozitorii, o așteptăm un an de zile. Mă bucură participarea Televiziunii care a preluat concertele și a făcut o bună popularitate muzicii ușoare. Regret că unele piese foarte frumoase, de finețe (*Și m-am trezit că iubesc*, Seara ș.a.) au fost dezavantajate de grădina, li s-au pierdut nuanțele interne, pe care numai o sală închisă le putea valorifica.

Laurențiu Profeta, compozitor, secretar al Uniunii Compozitorilor: Cred că Mamaia '73 este o oglindă, nu totală, dar semnificativă, a muzicii ușoare românești. Includ în această apreciere și piesele lansate în micro-recitalurile celor patru seri de muzică. Mamaia '73 a fost un evantai larg și reconfortant de melodii și ritmuri, de stiluri variate și valoroase.

Linia dominantă și, poate, reușita acestei ediții este legată de o certă tendință de înnoiere a substanței muzicii ușoare, de îmbogățire a conținutului de idei, tendință caracteristică pentru eforturile creatoare ale compozitorilor noștri. Au fost lansate cîntece valoroase, realizate cu măiestrie, străbătute de simțăminte de profundă semnificație patriotică, ogîndite cu sinceritate și cu o autentică vibrație.

Subliniez contribuția formațiilor lui Horia Moculescu și Romanticii, care s-au alăturat orchestrei Radioteleviziunii, pilonul muzicii ușoare românești, condusă de bagheta maestrului Sile Dinicu. De 10 ani, acest artist susține în mod exemplar festivalul, așa cum susține tot ce e mai bun și mai valoros în muzica ușoară din țara noastră. Voi mai aminti debuturile frumoase ale ediției de față: în compoziție Marius Teicu și Mihai Dumbravă, în interpretare, excepționalul Adrian Romcescu și sensibilă Eva Kiss. Festivalul are o tradiție în descoperirea de noi talente. Este admirabilă unirea forțelor maestrilor și debutanților într-un mănunchi diversificat și unitar în același timp, în efortul colectiv de creare a unor cîntece demne de renumele școlii întemeiate de Ion Vășilescu și de exigențele publicului nostru, ale culturii noastre socialiste.

★

Comentariile specialiștilor sau ale publicului, adevăratul beneficiar al concursului, abia au început.

LUCIAN GRIGORESCU

Peisaj urban

JEAN BADEA

despre radu beligan, fără reporter

(Urmare din pag. 1)

mului pentru a-și păstra omenia.

— Ce libertăți își poate permite în scenă un actor?

Oricare. Toate libertățile, cu condiția ca ele să servească rolul respectiv.

— Ce înseamnă pentru mine publicul?

Publicul este cel pentru care trăiesc și cel care mă face să trăiesc. Este un factor component al creației actoricești.

— Se vorbește din nou despre o „criză a teatrului“...

Cam la un deceniu o dată, în multe publicații occidentale intervine un val de „profeție“

pesimistă cu privire la viitorul teatrului. Apar strigăte de alarmă ce anunță sfârșitul acestei arte trimilenare. Eu sunt convins că, deși teatrul are

uneori „tuneluri“, el va supraviețui pentru că este o navă solidă, construită după același principiu ca și Arca lui Noe:

poartă cu ea o lume întreagă... Televiziunea și Radioul dispun

de mijloace tehnice moderne, dar nu pot suplini acel freamăt

de dialog, acel colocvium intim și direct ce se stabilește într-o

sală de teatru. O forță a teatrului derivă din faptul că el

este mereu o întrebare adresată prezentului, dar și o sinteză a

tuturor achizițiilor și inovațiilor. Este o expresie privilegiată

la conștiință.

— Ce mă mulțumește și ce mă... nemulțumește mai mult în profesia de actor?

Marea mea mulțumire este că trăiesc în cursul unei vieți... mai multe vieți. Iar marea mea

nemulțumire este că această meserie nu-mi provoacă nici o...

nemulțumire pe care să nu o fi prevăzut mai dinainte.

— Ce l-ați sfătuit pe un tânăr care ar vrea să se facă actor?

L-aș îndemna să se gîndească bine înainte de a alege acest

drum, mai greu decît altele deoarece, în această meserie

chiar și un mare succes nu te pune la adăpost de un viitor

eșec...

— Unii regizori contemporani tind să nege astăzi valoarea

textului teatral, ei pornind numai de la o schemă, un pre-

text, un scenariu...

Ii voi nega mereu și cu vehemență pe acești regizori. Teat-

trul este „pista de decolare“ a unei piese, pista care permite,

de altfel, zborul imaginației regizorului respectiv. Teatrul

înseamnă desigur altceva decît literatura, dar nu e posibil fără

literatură!

— În ultimele decenii, mișcarea noastră teatrală s-a impus,

aș zice, cu violență. Care e poziția sa în mișcarea teatrală de

pe continentul european?

Teatrul românesc ocupă actualmente un loc de prim rang, și

e regretabil că despre aceste succese presa nu a scris destul.

Trebuie să ne amintim mereu că, înainte de 23 August 1944,

nu s-a înregistrat nici un turneu peste graniță, cu excepția

celui întreprins la începutul secolului de trupa lui Grigore

Manolescu la Viena, cînd a

jucat Molière. Impunerea noastră a început în 1956 și s-a ac-

centuat în ultimul deceniu. Dispunem de valoroși regizori,

actori și scenografi solicitați tot mai adesea în străinătate

(este chiar o situație paradoxală pentru că pe cei mai buni

am ajuns să nu-i mai întâlnim pe afișele spectacolelor din țară...).

Toate spectacolele teatrale românești prezentate

peste hotare au fost apreciate ca veritabile „regale“.

— Care e locul Teatrului Național în contextul celorlalte

instituții artistice similare? Fie că au o vechime respectabilă

ca aceea a Comediei Franceze — 3 secole, fie că sînt înființate

doar în urmă cu cîțiva ani — Teatrul Național Englez,

aceste instituții și-au propus să difuzeze valorile specifice și

cele universale ale lumii întregi.

La noi, profilul Teatrului Național nu e diferit de al celor-

lalte decît prin posibilitățile de a putea traduce în spirit con-

temporan suflul epocii socialiste, prin promovarea piesei origi-

nală.

O preocupare esențială o constituie desigur și deschiderea

spre noi forme de artă și includerea în repertoriu a celor

mai semnificative realizări ale altor teatre străine.

— Cum vedeți raportul dintre tradiție și inovație?

Circulă ideea că Naționalul a fost — și trebuie să fie deci

întotdeauna — „conservator“, „academic“. Nimic mai greșit!

„Scrisoarea pierdută“ din 1883 — anul premierii sale — a fost

un spectacol foarte incomod pentru burghezie, dar și foarte

nou ca dramaturgie și concepție spectacolică. Interpreții

de atunci erau toți sub 30 de ani! Iancu Brezeanu avea 26,

iar I. Niculescu, care făcea magistral rolul „Cetățeanului tur-

mentat“, avea 29 de ani. Azi ne-am obișnuit să promovăm

tineretul... (Din păcate, toți vor să joace numai în București

refuzînd roluri mari în provincie pentru o umilă figuratie

în capitală...)

Eu sînt înclinat să cred că tradiția Naționalului a fost din

primele sale zile inovație, gustul și lupta pentru nou.

— În curînd Teatrul Național se mută...

Da, sîntem în preajma unui eveniment epocal: inaugurarea

noului sediu al Teatrului Național — o mare realizare a vieții

noastre socialiste. Această clădire dictează oarecum și pro-

filul noii noastre activități. Arhitectura variabilă — prin

mișcarea celor 3 pereți — a sălii mari ne împinge la spec-

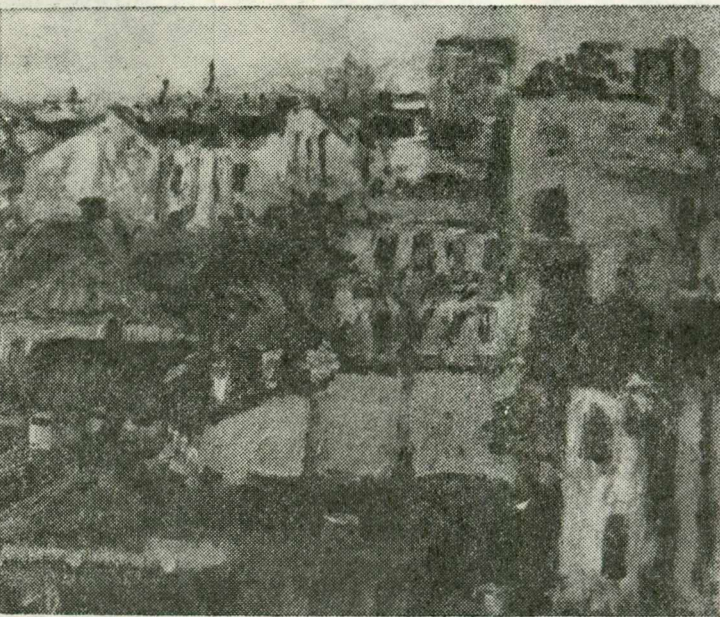
tacole mai grandioase. Cea de a doua sală — la spectacole

cutezătoare, iar a treia — la spectacole experimentale, pen-

tru că viitorul îl dorim cît mai deschis tuturor inovațiilor

creatoare. La „casă nouă“ fi invităm de pe acum pe toți iubii-

torii Thaliei.

LUCIAN GRIGORESCU

Peisaj cu case

În cadrul unei suite de evocări organizate de Secția de popularizare, studii și documentare a Muzeului de artă al Republicii Socialiste România, menite să aducă în conștiința publicului creația artistică a unor reprezentanți de seamă ai artei plastice românești, a fost evocat pictorul dobrogean Lucian Grigorescu.

S-a făcut apel la critici de artă, artiști, colecționari, persoane care l-au cunoscut, pentru a se putea preciza profilul său spiritual, geneza unor lucrări, mesajul artei sale și locul pe care acesta îl ocupă în creația artistică românească.

Lucian Grigorescu s-a născut la 1 februarie 1894, la Medgidia. Între 1912—1915 frecventează cursurile Școlii de arte frumoase din București, iar în 1918 organizează la Iași prima sa expoziție personală. În 1920, proaspăt căsătorit, pleacă la Roma împreună cu soția, unde se înscrie la Institutul superior de arte plastice. Prezent cu mai multe expoziții în țară, membru fondator al asociației „Salonul de toamnă“, Lucian Grigorescu devine o figură din ce în ce mai proeminentă pe tărîmul artelor plastice românești. Obținînd în 1924 premiul I la un concurs de pictură, pleacă la Paris, unde ajunge în perioada în care tendințele novatoare își făceau din ce în ce mai mult loc în arta vremii. Contactul direct cu mișcarea artistică europeană îl determină să-și adîncească cunoștințele, îi permite să-și dea seama că pictura sa era cam învechită și îl face să fi dea mai multă culoare, mai multă vioiciune, prospețime și violență, atribute care erau în perfectă concordanță cu temperamentul său meridional. Mărește și numărul subiectelor tratate și numărul tablourilor, expozițiile fiind mărturie cea mai grăitoare în acest sens. În căutarea soarelui Mediteranei se stabilește în 1927 la Cassis, unde pictează cu mult optimism și spontaneitate. Pentru el peisajul rămînea o inepuizabilă sursă de inspirație. Este prezent cu cîteva expoziții în țară, iar în 1938 i se organizează în sala Dalles din București o expoziție personală cu lucrările din ul-

mii 10 ani. Reîntors în țară după izbucnirea celui de al doilea război mondial, participă la cele cîteva manifestări artistice organizate în București în acea vreme și se face remarcat prin calitatea pinzelor sale. În peisajele sale, locul Cassisului îl ia Bucureștiul. Compoziția sa continuă să fie dominată de culoare, dar arhitectura ei constructivă îi imprimă un caracter de monumentalitate. După 23 August trece la alt gen de pictură, alegîndu-și subiectele din mediul înconjurător, în cadrul căruia oamenii munciau pentru construirea unei vieți noi. Peisajele sale din această perioadă respiră o mare frum-

pictorul dobrogean LUCIAN GRIGORESCU

sețe și poezie. Artist al Poporului, Maestru Emerit al Artei, membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România, premiat cu Premiul de stat clasa I și decorat cu Ordinul Muncii clasa a II-a, Lucian Grigorescu își vede înconjurată o creație artistică cu care țara noastră se mîndrește. Din ce în ce mai bolnav, pictează foarte puțin și se stinge din viață la 28 octombrie 1965. Așa cum spunea regretatul Eugen Schilleru, Lucian Grigorescu „rămîne un dobrogean atît în comportamentul cotidian cît și în pictura lui, un meridional complet și fără impurități“. Pictura lui Lucian Grigorescu continuă experiențele impresionismului și neoimpresionismului, tratîndu-le într-un mod cu totul personal în spiritul tradițiilor și specificului românesc. Influențat de marele Nicolae Grigorescu, Lucian Grigorescu s-a format ca pictor al naturii. Preluînd experiența impresionistilor, el ajunge la o pictură cu un bogat cromatism. Preocupat de constructivism, de arhitectura formelor, tinzînd

spre o geometrizare și organizare constructivă a volumelor, pictorul cotaț de mulți printre cei mai de seamă postimpresioniști atît pe plan național cît și pe plan mondial, rămîne un mare colorist, un poet al picturii. După 1930, influența lui Cézanne și Derain dispare în creația sa, stilul său cristalizîndu-se la forma postimpresionistă. Calitatea plastică, lirismul, rafinamentul sînt atributele principale ale operei sale. Ambianța de la Cassis, pictorul o regăsește și la Balic unde pictează peisaje de o neasemuită frumusețe. Peisajele din București sau de pe Valea Argeșului, ca și portretele sau naturile moarte alcătuiesc, de asemenea, o parte importantă a creației sale.

Evocînd creația artistică a marelui nostru pictor, criticul de artă Nicolae Argintescu-Amza a evidențiat rolul ei în cadrul picturii românești. Ca și E. nescu care era posesorul unei inteligențe muzicale deosebite, Lucian Grigorescu era de o inteligență plastică rar întîlnită. European și autohton în același timp, pictorul a fost înțeles în diferite feluri. A rămas una dintre inteligențele cele mai puțin convenționale și avea una dintre culturile cele mai specifice picturale.

Colecționarii de artă și prietenii lui Lucică, dr. Ion Constantin Garoiu, Octavian Moșescu și dr. Mircea Iliescu, au rostit primii prin intermediul benzii de magnetofon, iar ultimul prin intermediul vocii muzeografului principal Marcela Săndulescu (care a citit cu patosul unei adevărate actrițe), gînduri despre marea dispărut, care a pus atît de mult suflet între el și oameni. Pentru el bunurile materiale nu au fost scopuri, ci au constituit doar mijloace pentru menținerea tonicului artistic. În fața șevaletului, omul din el dispărea, lăsînd loc numai artistului. Sperăm că, Casa memorială Lucian Grigorescu, care se va deschide la Medgidia, va fi un pios omagiu adus creației artistice a acestui mare pictor dobrogean.

NICOLAE N. RĂDULESCU

SCENA

ansamblul folcloric din india

La sfîrșitul lunii iulie, în sala Teatrului liric din Constanța, o trupă de dansuri folclorice din India ne-a oferit un spectacol atractiv prin inedit și culoare, prin autenticitatea sa. Grupele de dansatori proveneau din ținuturile muntoase din nordul și nord-estul Indiei, de pe valea Manipur și din Kinaur. Erau simpli locuitori ai unor sate învecinate cu cei mai înalți munți ai lumii, păstrători ai unor străvechi tradiții descrise încă în Mahabharata. Am aflat că veniseră în țara noastră după un turneu în Spania și că s-au bucurat de succes la Festivalul internațional de folclor din Tunis. Ceea ce ne-a impresionat de la început a fost simplitatea, naturalitatea lor cuceritoare. O „invocație“ ne-a introdus în atmosfera un zice rituală a unei vînători în munții veșnic înzăpeziți ai Himalaei. Au urmat dansurile maga, interpretate de dansatori din satul Khullen, urmași ai acelor „oameni ai colinelor“ pomeniți în Mahabharata și care trăiau în Himalaya răsăriteană. Cu toate că în prezent nagași nu mai sînt vînători, dansurile lor perpetuează amintirea acestei ocupații. Ele se remarcă prin sobrietate și vigoare. I-am urmărit cu vie curiozitate în dansurile semnificînd bucuria Leang Khokhen și Singteo, ca și în Chongwuin, dans jucat la sfîrșitul anului în memoria celor decedați. Aceleași mișcări precise ritmate, de o anume încordare, cu aplecări și răsuciri de o semnificație ascunsă dar penetrantă prin repetare, contrapunctate de chiote în dansurile bucuriei, însoțite de un murmur obsesiv, pîrînd leit-

motivul unui bocet în dansul pentru cei decedați. Costumația în culori tari, diferind de la un dans la altul prin poadoabe simbolice, de un efect teribil, ne-a înlesnit, desigur, înțelegerea. Interesante au fost, apoi, dansurile populare din Manipur, interpretate cu grație și, putem afirma, cu virtuozitate de trei dansatoare de la Academia de dansuri din Manipur. În dansul Leitai Nangdai Jagoi, tinerele dansatoare ne-au oferit imaginea de un farmec deosebit a unui dans ritual în care, prin delicate mișcări ale corpului și mai ales ale mînilor, prin caligrafii suave, mereu nuanțate, ale degetelor, au sugerat procesul complicat al nașterii lumii, înainte ca viața să se fi ivit, fabulație care ne-a amintit de Vede și Upanișade. Am fost curioși să aflăm numele uneia dintre interprete, însoțită de cîntec și dans deopotrivă, care a parcurs neobosită aproape întregul spectacol. Tombinou Devi este numele ei și ne închipuim că în dialectul din Manipur „devi“ ar putea să însemne privighetoare. Dansatorii din Kinaur ne-au apărut deosebiți de cei din Manipur prin umor și o vioiciune specifică. Deși locuiesc într-o regiune izolată, în munți ce depășesc trei mii de metri, în preajma virfurilor Kimmer Kailash (de circa 21 mii de picioare), acești urmași ai Kimerilor îndrăgesc mult cîntecul și dansul. În Kinaur se desfășoară anual 150 de serbări populare. Femeile poartă doru (sari de lînă format din fustă și bluză), bărbații poartă chup-ta (haină lungă de lînă) și

îțari care se numesc churidar. Dansurile lor sînt vesele, cu pași și mișcări variate, femeile cîntă dansînd în acompaniament de siflante Nagaras și Shenai, în bătaia de dhal. Sînt instrumente specifice, de o sonoritate puternică. Bakayang este un dans al bucuriei, al recoltei, dansat după seceriș. Un alt dans se numește Bumper și este un dans de perechi, singurul de acest fel din spectacol. Ca ornamente, femeile purtau dhaghi, brățări masive de argint, și un pandantiv de argint în formă de ghirlandă numit khanti. Nu putem încheia această succintă relatare fără să descriem ansamblul instrumental din Kerala (sudul Indiei). Un pan-chvadyam, adică un „taraf“ format din 5 instrumente dintre care patru de percuție (thim-mala, maddalam, edakka și elathalam) și unul de suflat (kompu). Interpreții au dovedit o virtuozitate deosebită în mînuirea tobelor, primele trei instrumente fiind tobe cilindrice de dimensiuni diferite, ca niște clepsidre sonore, ritmurile lor aveau desigur semnificații varii, i-am urmărit încercînd să ne imaginăm scene de vînătoare, sărbători ale recoltei, dansuri rituale al căror miez s-a păstrat prin volbură vremii. Interesant ni s-a părut, de asemenea, acel cîntăreț care mînuia singurul instrument de suflat numit kompu, ca un mag al vînătorilor, cu ciudatul său corn de vînătoare ca o sabie încovoiată...

VASILE POENARU

brăduț covaliu

Deschiderea, în Constanța, la Galerile de artă, a expoziției pictorului Brăduț Covaliu, constituie un eveniment artistic cu valoare de act de cultură, atît pentru că prezintă una dintre personalitățile marcante ale vieții artistice românești, cît și pentru calitatea pregnantă a operelor de artă expuse.

Pe simeza expoziției, lucrările se grupează în șase cicluri și anume: Satul, Cele patru anotimpuri, Căii, Oamenii, Marea, Lăvada. În interiorul acestor cicluri, lucrările aparținătoare nu se constituie în variante ale seriilor picturale, ci încheagă opere structurale individualizate, recompun un univers pictural cu coordonate ferme, atît ale stilului, cît și ale gândirii plastice care își subsumează actul creației.

Există în opera pictorului o permanentă cenzurare intelectuală a sentimentului, o pondere și o măsură care echilibrează lirismul contemplării. Sensibilitatea acestui artist este acut riguroasă, întrunind caracteristicile acelei „admirabile rigori” despre care vorbea Valery.

În peisajele sale — și Brăduț Covaliu este un mare peisagist, în aleasa suită de pictori de natură ai școlii românești —, profunzimea culorii, temperată de gândirea ordonatoare amintită, transformă porțiunea de natură aleasă în stenogramă a realului, dar și în stenogramă a gândurilor pictorului asupra realului contemplat.

Pictura sa aparține realismului în sensul în care o atare pictură decantează esențialul, elementarul care caracterizează nu numai fizic, dar și moral o atmosferă. Universul său este selectiv și reflectat.

Motivul naturii întrunește calitățile unei naturi morale, este pătruns de prezența umană și de sensul acestuia. Omul împlinește peisajul, este măsura locului, chiar și în peisajele în care nu este figurat. Prezența sa aluzivă este însă pregnantă. Natura lui Brăduț Covaliu este o natură umană consubstanțială omului. Prezența umană împărtășește cu peisajul nu numai tonalitatea afectivă, ci și durată interioară. Gesturile personajelor par rituale în sensul folclorului românesc, reduse la câteva atitudini simbol. Omul se naște simplu în aceste locuri, așa cum aceste locuri nasc firesc, și la noi, oameni înzestrați cu măsura locului și istoriei lor. Așa, de pildă, Avram Iancu, pe care pictorul îl numește, anonim și totuși pregnant, „Om din sat”.

Ciclul Oamenii apare, așadar, legat ca gândire plastică de ciclul Satului. Cele câteva portrete ale seriei conțin, în afara generalității prezenței morale a

omului, și particularitatea caracterizată psihologică a personajului ales.

Ciclul celor patru anotimpuri, pe care-l putem asocia cu tradiția medievală care insera prin acest motiv în pictura religioasă primele elemente de peisaj și de pictură laică, se referă la aceeași redare a elementarului și a riturilor fundamentale ale naturii, cenzurate cu aceeași nobilă măsură. La fel ciclul Lăvada.

Pictura lui Brăduț Covaliu se referă constant la un element esențial pentru arta sa, și anume pămîntul. Teluricul reprezintă intenționalitatea majoră a artei sale manifestată atît în preferința pentru acest motiv, în ponderea pe care o are între elementele naturale în tablou, (lucrările sale sînt executate, în general, în perspectivă panoramică, permițînd astfel peisajului să se desfășoare vast, împingînd, deci, linia orizontului în treimea superioară a compoziției sau chiar suprimînd-o), cît și în sensul densității materiale, în atracția exercitată de către valorile tactile. Spațiul picturii sale stabilește primatul tactilității asupra vizualității.

Artistul se folosește și de perspectiva spațiului topologic, uneori prezent efectiv, alteori subînțeles. Culorile acoperișurilor, de pildă, văzute în perspectivă panoramică, nu sînt uniforme, ci sînt formate din juxtapuneri ale localităților de culoare și din juxtapuneri de semne. Aceste spații colorate par să corespundă compartimentării interioare a casei țărănești.

Ciclul Marea conține, în cele patru tablouri ale sale, o pictură densă și puternică. Marea este compactă, asemeni pămîntului, iar singurătatea omului în imensitatea mării este, de fapt, un dialog.

Ciclul Căii proiectează în spațiu, centrifug, energia elementară conținută în traseele dinamice ale compoziției. Este de remarcă, de altfel, în întreaga expoziție, această putere de iradiere a nucleelor energetice ale tablourilor care intră astfel în rezonanță cu sentimentul nostru profund de existență spațială. Energia acestor iradiere aparține spațiului total al operei, și nu particularității liniilor, culorii sau luminii.

Pictura acestei expoziții întrunește caracteristicile unui ansamblu, iar acest ansamblu integrează coordonate de viziune și stil ale unui mare pictor român, reprezentativ pentru generația sa și reprezentativ pentru arta românească contemporană.

DIONA PAULEANU

Nu de mult, vestea neașteptată a dispariției acad. prof. C. Daicoviciu a produs în țară impresia unei prăbușiri de stîncă. Fiindcă într-adevăr, chipul său dur părea tăiat din granitul munților noștri, în vreme ce în sufletul său bun, își găsisse loc întreaga omenie străbună. Dacă în alcătuirea marilor existențe însușirile contradictorii constituie nota lor caracteristică, apoi duritatea aparenței și sensibilitatea lăuntrică, înțelepciunea matură și entuziasmul juvenil, munca titanică și rarele clipe de reverie romantică — adică toată această suită de stări antinomice — îl așează pe dispărut în rîndul marilor personalități.

Impresionanta sa formație intelectuală i-ar fi permis să-și facă specialitatea de bază din orice domeniu științific; dar, deoarece a trebuit să asculte de irezistibilă chemare ancestrală, Constantin Daicoviciu a devenit istoric — ilustrul istoric al daco-romanilor. Suprimați imaginari timpul și-l veți afla în chip de continuator al lui Herodot — cel care cu două milenii și jumătate în urmă a scris admirativ despre dacii ce se cred „nemuritori”. Nu știm ce-i va fi spus sentința cronicarului „Nu vremile-s sub om, ci bietul om sub vreme”, dar sîntem siguri astăzi că biografia marelui savant a înfirmat sentința pesimistă, neacționînd sub vreme, ci deasupra lor. Într-adevăr, viața istoricului de la Cluj a dat sens nou timpului parcurs în ultimele trei sferturi de secol, ocolind vicisitudinile, denunțînd pseudo-istoria, servind cu probitate profesională adevărul. De asemenea, sufletul său încălzit pînă la incandescență de pasiunea pentru muncă, a scos la iveală avatarele devenirii noastre istorice, pe care apoi le-a urmărit cu afecție paternă, pînă în zilele admirabilei împliniri contemporane. A schița conturul personalității sale uriașe cu ajutorul citorva pagini omagiale, seamănă a trudă zadarnică; dar nădăjduind să înlocuiască zădărnicia cu pietatea ucenicului pentru maestrul său, mă încumet să-i evoc pe scurt viața și activitatea, ca pe o pildă demnă de imitat.

S-a născut la 1 martie 1898, din părinții Damaschin, învățătorul, și Sofia Daicoviciu, la Căvâran-Caransebeș. După absolvirea claselor primare în satul natal, urmează liceul la Lugoj și Caransebeș, iar studiile universitare la Cluj (1918—1922), obținînd licența în filologie clasică cu magna cum laudae. În 1924 i se încredințează conducerea săpăturilor arheologice de la Sarmizegetusa — activitate pe care o va continua pînă în ultimii ani ai vieții. Menționăm că între anii 1925—27 studiază la Școala română din Roma, unde-și desăvîrșește specialitatea în arheologia clasică. Aici elaborează studiile: „Castrimonium in Latium” și „Italianii în Dalmatia romană” pe care

le va publica în *Ephemeris daco romane*. În 1928 revine în țară și este numit asistent la catedra de istorie antică de la Universitatea din Cluj; își ia doctoratul cu magna cum laudae, în specialitatea „arheologia și istoria antică”, iar în 1932 își obține docența. Între 1929—1932 întreprinde călătorii de studii în Austria, Germania, Franța, Grecia și Ungaria, însușindu-și metode noi în cercetările arheologice, pe care apoi le va folosi în propriile-i căutări. Între 1932—1938 este conferențiar de anticități și epigrafie la Cluj, iar între 1938—1948 funcționează ca profesor titular la catedra de arheologie și preistorie în cadrul aceleiași universități clujene. După 1949 este numit șef al catedrei la Facultatea de istorie și filozofie, pentru ca din 1959 să ocupe treapta cea mai înaltă în ierarhia universitară — rector al universității unificate Babeș-Bolyai. Dar cărturarul acesta n-a făcut parte din categoria

Daicoviciu. Răsfoind Studiul topografic nr. 80, ne vom minuna de mulțimea localităților sub care a întreprins săpături arheologice acest om, urmînd o țintă unică și anume că, locuind pe vatra Daciei, poporul român se află la el acasă de două milenii. Pentru a izbuti să demonstreze acest adevăr, neobositul savant a scotocit subsoiul Transilvaniei, la Sarmizegetusa, Căpîlna, Grădiștea, Orăștie, Cetățuia de la Costești, Porolissum etc., dînd la iveală dovezi despre traiul dacilor, ca și despre înaltul lor nivel de cultură materială, cu nimic mai prejos de cel al principalelor neamuri europene. În 1949 reia obositorul travaliu și scoate la lumină monumentalele ruine de la Piatra Roșie, Grădiștea de Munte și Fețele Albe. Rezultatele acestor mai noi cercetări le publică într-o suită de rapoarte, dintre care demn de amintit este cel care pe comunică inscripția de pe un vas dacic: *Decebalus per Scorilo*. Publicate în mai multe limbi, aceste rapoarte trezesc interesul străinătății pentru lămurirea fenomenului dacic, risipește îndoielele asupra descendenței noastre daco-romane și alungă din aria cuceririlor științifice istorice, aserțiuni tendențioase și denigratoare, ca de exemplu aceea că după retragerea aureliană la nordul Dunării ar fi rămas o terra deserta. Deci meritul prioritar al marelui dispărut rezidă în dovada continuității noastre în Dacia, iar dovada s-a făcut prin mărturiile aduse din subsoiul Patriei, grație muncii sale istovitoare. Acest merit necontestat de nimeni, i-a fost recunoscut de forum-ul celui mai înalt așezămînt de știință și cultură românească, prin acordarea premiului de stat și mai ales, prin coop-rea savantului transilvan ca membru al Academiei Republicii Socialiste România, în 1955. Dar schița personalității sale complexe n-ar putea fi încheiată dacă n-am adăuga și citeva date în legătură cu activitatea sa cetățenească.

CONSTANTIN DAICOVICIU

celor ce-și claustrează existența într-o bibliotecă plină de cărți și deșartă de viață. Dimpotrivă, neastîmpărul ce-l stăpînea îl împingea necontenit acolo unde viața se învîrtește mai tare, astfel încît biograful său de mine va putea spune că el se odihnea alergînd oriunde era nevoie de impunătoare sa prezență. Astfel, paralel cu cariera sa de profesor universitar, a mai îndeplinit o multitudine de sarcini, fie în legătură cu specialitatea sa, fie decurgînd din demnitatea sa de cetățean.

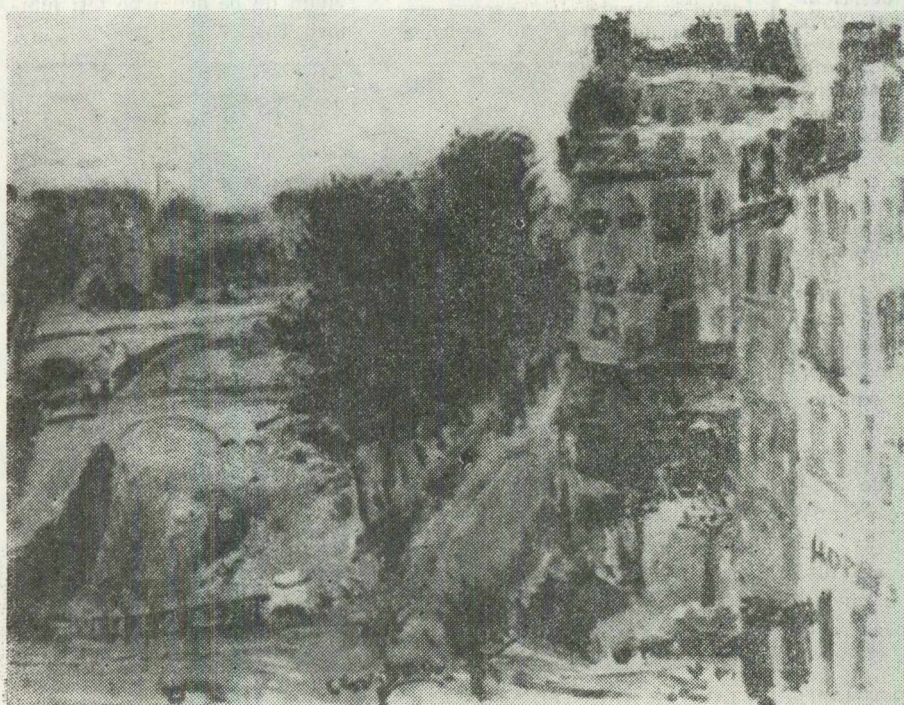
În succesiunea cronologică, ocupă posturile de secretar al Comisiei monumentelor istorice, apoi de președinte și de director al Institutului de studii clasice creat la Cluj de către Vasile Pârvan și V. Bogrea. Participă apoi la organizarea bogatei biblioteci, precum și a Muzeului de anticități din Cluj, acesta numărîndu-se astăzi printre cele mai bune muzee istorice din țară.

În perioada 1928—1947 se îngrijește de publicarea a 5 volume din Anuarul Institutului de studii clasice, în afară de ne-număratele publicații proprii. Dar opera sa de mare răsunet științific, elaborată cu minuție de savant, o aflăm în lucrarea „La Transylvanie dans l'antiquité” apărută în 1945 și tradusă apoi în mai multe limbi de largă circulație. Ea cuprinde atît datele mai vechi despre Dacia cît și rezultatele cercetărilor sale arheologice, care-l ajută să facă lumină în trecutul ei, începînd cu epoca paleolitică, continuînd cu cea slavagistă daco-romană și ajungînd în pragul evului-mediu, cînd apare încheiat poporul român. Lucrarea aceasta socotită de recenzenții străini drept un model de monografie daco-romană, poate fi citită cu folos chiar și acum, cînd cercetători mai noi au continuat să caute cu fervoare continuitatea filonului român sub solul Daciei străvechi. Sîntem dator să recunoaștem că drumul către cunoașterea obîrșiei noastre daco-romane în ultimele cinci decenii a fost străbătut, mai mult decît oricine, de profesorul C.

Încă din tinerețe, Constantin Daicoviciu apare în viața publică ca un democrat autentic. Dovada atitudinii sale de patriot se face în 1944, cînd loialtă cu mai mulți profesori universitari semnează memoriul pentru ieșirea României din războiul antisovietic. Intră apoi în rîndurile partidului celor ce muncesc, manifestînd public convingerile sale intime. Conducerea de partid, apreciînd calitățile excepționale ale lui C. Daicoviciu, îl încredințează mai multe sarcini de răspundere. Între anii 1947—1949 a fost numit subsecretar de stat la Ministerul Muncii, la Ministerul Economiei Naționale și apoi adjunct la cel al Instrucțiunii Publice. În anii 1943—1952 este ales deputat în Marea Adunare Națională și ocupă ulterior postul de președinte al Comitetului de luptă pentru pace și de deputat al Sfatului popular al regiunii Cluj. Ca o recunoaștere a activității sale cetățenești a fost declarat Erou al Muncii Socialiste, titlu de mare onoare meritat numai de cei intrați în Panteonul Național pe calea devotamentului civic față de partid și patrie. Acesta a fost academicianul C. Daicoviciu: mare om de știință și cultură, mare cetățean, devotat membru de partid. A dat patriei generații de tineri purtători de lumină, o multitudine de opere scrise, un certificat de naștere poporului român, precum și un mare exemplu, neoprindu-și pentru sine decît dreptul de-a nu fi uitat vreodată de posteritate. De aceea, acum cînd după trudă sa fără pereche, se odihnește sub țărîna patriei pe care a iubit-o pînă la idolatrie, socot potrivită încheierea cu orația limbii sale îndrăgite: „sit sibi terra levis et aeterna memoriae sua”.

ADRIAN RĂDULESCU

LUCIAN GRIGORESCU

Peisaj din Paris

Formațiuni carstice coralifere

PRINTRE STÎNCILE DE CORALI ALE MĂRII THETYS

Despărțindu-se, în mijlocul localității Mihail Kogălniceanu, din șoseaua internațională București — Constanța, o panglică de asfalt se îndreaptă spre Tirgușor și mai departe spre Grădina.

La început, cimpia acoperită de semănături se întinde netedă. Apoi, câteva coline joase, presărate, ici, colo, de pâlcuri de arbuști îi strică monotonia. Dar cu cât înaintăm, pantele devin mai înclinate. Șoseaua face câteva curbe, ca un preludiu la serpentinele în care se angajează brusc. Sintem aici tocmai la limita până unde bătrînii munți Hercinici își întind rădăcinile de piatră. Le vedem cum apar sub forma unor colțuri de stîncă contonșionate care ies din pămînt asemenea rădăcinilor arborilor seculari; ca apoi să trecem pe lângă pante pietroase pe care o iarbă rară abia reușește să le ascundă.

După ce am depășit comuna Tirgușor, temelia de piatră a Dobrogei se dezvăluie și mai pregnant. Stîncile, care abia își arătau spinările timid, izbucnesc acum spre cer. Șoseaua de asfalt se strecoară chinuit printre ele. Constructorii drumului au fost obligați să-i adauge parapete de beton pentru ca imprudenții volanului să nu se prăvale în albia adînc săpată a pîrîiașului „Vistorna”. Pîrîul curge vesel, cu ape limpezi, peste prund și pietre, la fel ca un pîrîu de munte. E cu adevărat o raritate acest firșor de apă în peisajul arid dobrogean.

O legendă spune că pe aici ar fi trecut apele Dunării. Făuritorii legendei au socotit probabil că numai un fluviu mare ca Dunărea ar fi putut săpa atît în masivul de piatră. Dar de data aceasta legenda nu este adevărată. Acest pîrîiaș, care își duce unda limpede peste prundiș în timpul verii, primăvara cînd ploile sînt abundente, sau toamna cînd revărsarea apei din țaria cerului nu mai conține, vine umflat, turbure, rupînd totul în calea lui și în miile de ani de cînd curge pe aici „el” a reușit să creeze cheile pe care le vedem. Chiar de lîngă șosea se înalță pereți stîncoși, drepti, pe care se catără arbuști ce-și împlinesc cu multă dibăcie rădăcinile în crăpăturile verticale fixîndu-se în cele mai incredibile poziții.

Lăsînd mașina sub abrupt, ne furișăm printre stînci și cercăm să urcăm panta înclinată. Uneori ne oprim și căutăm cu grijă drumul care trebuie să-l urmăm ca să ciștigăm înălțime. Trecem pe sub surplombe de spaimă, cu impresia că în orice moment stîncă s-ar putea prăvăli peste noi. Dar... pînă la sfîrșit, mai punînd un genunchi, mai cățărîndu-ne de cîte un colț de piatră sau de cîte un arbust, reușim să ajungem pe creastă lîngă o pădure scundă compusă din copaci chircoți, așa cum le-a îndrumat creșterea te-

renul pietros și vîntul, care aici, sus, suflă deseori violent. Un peisaj fantastic și straniu se întinde în fața ochilor: dale mari de piatră, care fac goluri largi în pădurea rară și bolovani uriași răsturnați unui peste alții amintesc imagini din munții Retezat; mai la vale babe și sfînci se adună la sfat, enorme, gheboase, inaccesibile, asemenea cu acelea de pe platoul Bucegilor; stînci ascuțite se înalță ca cele de pe crestele Făgărașului; domuri zvelte, cu talia rotunjită, ca niște colonade, nemaiîntîlnite nicăieri, așa cum numai celebrul sculptor care se cheamă „natura” a putut făuri, își aruncă umbrele pe terenul frămîntat. Localnicii le-au denumit „baba”, „moșu”, iar noi am putea completa „fata babei”, „fata moșului”, „pădurea fermecată”. Pornind mai departe ca să explorăm masivul, întîlnim din loc în loc canioane adînci și umbroase în care privirea alunecă înfiorîndu-ne.

O bogată faună mișună peste tot. Un iepure speriat ne taie calea. O nălucă roșcată dispăre după un arbust — e o pisică sălbatică. Vedem numai o clipă, coada lungă și stufoasă a unei vulpi. Foarte frecvent întîlnim pașnica broască țestoasă, ce continuă să se miște încet, ignorîndu-ne. Un popor de păsări se ascunde în golurile stîncilor și în desigur; stolurile lor făcînd o larmă caraghioasă cînd trecem.

Un botanist ne atrage atenția asupra florei caracteristice, care prezintă multe rarități, și este supărat că priceperea noastră este sub așteptările lui.

Spre terminarea cheilor găsim o grotă a cărei intrare boltită seamănă cu aceea a unei catedrale. E adîncă de cîteva zeci de metri. Urmele care au fost descoperite aici atestă că omul primitiv s-a adăpostit în

peșteră cu multe milenii în urmă. Puținele picături de apă calcaroasă, care s-au scurs pe tavanul peșterii, au lăsat misterioase nervuri de calcită, ca niște heroglifice.

Ieșind din chei, peisajul continuă să ne dezvăluie o interesantă istorie geologică. Un drumeag de pămînt care merge spre dreapta, pe lîngă malul sudic al riului Casimcea (după ce acesta a primit apa pîrîului Vistorna) marchează poala coastei împădurite a dealului de piatră. Dintre copaci și din poienii se ridică turnuri sure ca niște statui de zeiță. Unele au aspectul de babe, altele sînt cleanțuri ascuțite care împung albastrul cerului.

După indicațiile unui localnic, cam în dreptul satului Casianu urcăm panta luncii. Panta este abruptă și ne cățărăm cu mare greutate, simțînd nevoia frîngiei și a pitoanelor; dar efortul este recompensat: o întunecoasă gură de peșteră se deschide între cleanțurile de piatră. Intrăm într-o galerie largă. Apoi tunelul se bifurcă. Înaintăm între pereții foarte apropiați ai unei hrube pînă la o grotă ale cărei secrete sînt ascunse de întuneric. Părăsim peștera cu gîndul că ne vom întoarce.

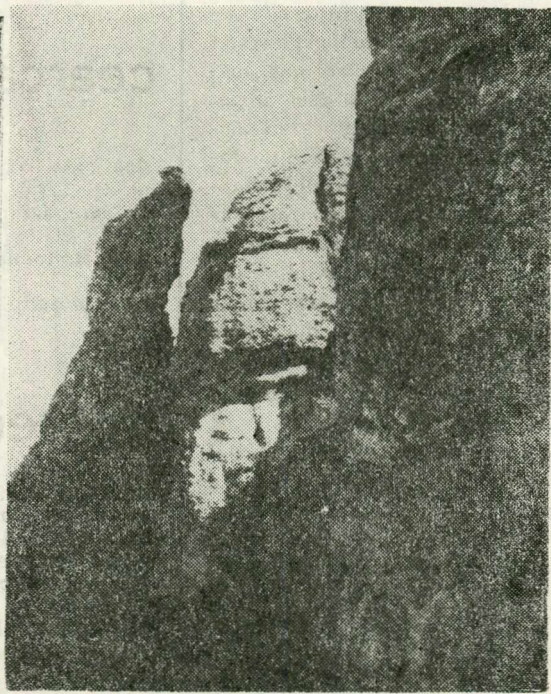
Lumina de afară ne orbește o clipă și stăm nedumeriți. Apoi deodată am observat „geologul”!

Stătea la poalele unei stînci înalte și o cerceta, lovea cu ciocanul turnul de piatră care scotea un sunet muzical; cu greu desprinsese o fărîmă mică din roca dură și o luă în mînă, ca apoi să se întoarcă spre noi, ca și cum știa de mult că sintem în spatele lui. Avea fața tînără, ochii verzi, luminoși, dar părul era cărunț, cu fire rare; parcă luase ceva din atmosfera locului. Ne întinse mîna cu palma deschisă și ne arătă fărîma de piatră ce o desprinsese din stîncă.

— E coral, spuse el, apoi se ridică pe un dîmb și întinse brațul ca un predicator. Vedeți stîncile care se ridică deasupra copacilor? Sînt stînci create de corali. La fel sînt și cele crescute pe pantele dealurilor de piatră ale cheilor Vistornei. Știați, oare, că ați mers pe urmele undelor unei mări calde?; că v-ați strecurat printre stîncile de corali la fel ca și puzderia de pești colorați ce mișunau atunci pe aici, și că pădurea subacvatică de alge se întindea acum cîteva sute de mii de ani, prin aceleași locuri ce sînt acoperite acum de crînguri?

O clipă am avut senzația că sintem sub undele calde ale mării Thetys, iar în jurul nostru se întindea imaginea halucinantă ce o descriesese geologul. Iar „EL”, proiectat pe cerul albastru ce sclipa printre stîncile abrupte ca o apă limpede marină, ne-a dat impresia unui „Demiurg”... și poate chiar așa era.

RADU HOLBAN

Stîncile de corali de deasupra peșterii Casianu

călătorie în timp

baia de soare

Înainte de primul război mondial, amatorii de băi de mare și de soare stăteau pe plajă și intrau în apă îmbrăcați. O ilustrată care, după cum arată ștampila poștei, a fost expediată din Constanța în 15 august 1911, ne păstrează aspectul de acum 62 de ani al plajei de la Mamaia, cu construcția de scinduri a Cazinoului și a umbrelor. „Pleziristi” stau așezați pe bănci, ca în parc. Unii au reușit să ocupe loc pe canapelele cu umbrelă. După îmbrăcămintea se vede că ocupanții fac parte din... „lumea bună” a Constanței, a Capitalei, sau a cîineșilor alor localități din țară. De altfel, o însemnare pe o imagine a por-

cerea să se între tot îmbrăcat. De obicei, bărbații se îmbăiau în cămașă și izmene — din cele lungi, legate jos cu șnur —, iar femeile, în pantalonși cu franjuri — la modă atunci, în cămași și, unele chiar și în bluze. Adesea capul rămînea acoperit cu pălării cu boruri mari.

Iată cum descrie Ion Adam, principalul nostru martor, o baie de soare, de nisip și de apă de mare, la Mamaia: „Cînd vezi învelșul acesta neașteptat, nu poți să te opui dorinței de-a te rostogoli leneș măcînd în mîini prăfuirea aurului risipit. Cum dam cu ochii de un deluș de nisip, o luam fuga pe întrecute și-l urcam mai mult

tului Constanța, expediată tot din 1911, o Cecilie trimitea unui membru al „Clubului Liberat” din Slatina, aceste rînduri semnificative pentru categoria ocupanților de atunci ai plajei — mai ales ai celei de la Mamaia: „Noi aici ne îngheșuim cu nobilii, nu cu mitocanii ca voi... Salutări dulci și sîrate”.

Iată o... „vedere” din aceeași epocă — expediată însă în 1920 — în care, în fața aceluiași Cazinou, pe plajă, sezoniștii „stau sub razele soarelui cu capul acoperit, îmbrăcați așa cum au venit din oraș. O fotografie de familie ne prezintă părinții așezați pe șezlong; tata are în mînă o gazetă, mama ține pe genunchi pe cel mai mic dintre cei patru copii. Ținuta de... plajă nu mai are nevoie de comentarii. Se pare că totuși, pentru copii începuseră să se confecționeze costume speciale: pantalonși scurți, bluză de tricot, pălărioară. Desigur, o asemenea îmbrăcămintă îi permite să-și vîre în apă picioarele, fără să-și ude hainele. Pentru că și în apă, prea dezvoltatul simț al pudoarei

pe brînci. Picioarele lunecau, degetele noastre se-nfîneau în coama făinoasă și-nghesuindu-ne la deal mulți se rostogoleau în urmă strîngînd în pumni nisipul de care se agățase ca de-o mărturie... În urmă, departe, rămînea însăllarea fericită a băilor, cu mișunarea furnicarului de scăldători... Nebuniile și bucuria covîrșesc împrejurimea. Năsipul spălat și uscat curge de pe noi la cea mai ușoară atingere. Ne scuturăm hainele și pîrul, mai strînutăm și adunîndu-ne pălăriile aruncate, pornim tot mai înainte, pe cînd trăsura în pasul cailor vine după noi”.

Se pare că moda bronzării încă nu apăruse. După război, plaja își va schimba aspectul. Sezoniștii, mai ales cei tineri, își vor descoperi treptat corpul, expunîndu-l tot mai mult razelor soarelui. Totuși, pînă aproape de cel de-al doilea război, se mai vedeau, printre trupurile din ce în ce mai nude, și vîrstnici care nu îndrăzneau să renunțe la vechiul obicei, de a intra în apă și a se arăta soarelui îmbrăcați.

ION BĂDICĂ

DIN TRECUTUL SPORTULUI DOBROGEAN (VI)

Încă din anul 1921 aflăm despre o susținută activitate a două „centre fotbalistice”, să le numim astfel, din Dobrogea, datorită echipelor „Călugăreni” din Medgidia și „Axiopolis” din Cernavodă. O primă întâlnire a acestor „reprezentative” avuse loc în ziua de 31 iulie la Cernavodă în cadrul unui „mare match mare”, care s-a încheiat cu victoria echipei gazde, „Axiopolis”. Aceasta, la numai o săptămână, pe ziua de 7 august, a evoluat în deplasare susținând, cum ar veni azi, returul confruntării; sau, potrivit uzanțelor de atunci, a acordat revanșa sau un contra-meci, celor din Medgidia.

„Jucătorii din Medgidia și-au putut arăta munca depusă la antrenament prin faptul că mingea a fost ținută în mai tot timpul jocului pe terenul advers, și prin rezultatul jocului, 2-0...”

Bineînțeles că a urmat un alt contra-meci — sau o revanșă a revanșei — la Cernavodă, chiar în acel sezon. Și astfel, în fiecare sezon se făcea o intensă navetă între Medgidia și Cernavodă; se pleca cu trenul de dimineață, înapoieră făcându-se cu cel de seară. Adică, se juca fotbal „între două trenuri”, un fel de du-te-vino care nu putea fi decât util propășirii sportului nr. 1 în Dobrogea... Printre disciplinele care începeau să prindă viață în Constanța se număra și boxul. Adeptii „nobilei arte”, din ce în ce mai numeroși, căutau să-și stringă rindurile în vederea desfășurării unei activități organizate și mai rodnice. Citim că „un grup de tineri din înalta societate constănțeană (!!! — n.n.), pasionați sportsmani, au înființat un club de box. Pentru încurajarea acestui sport și la noi, noul club va angaja un profesionist al boxului, ca profesor...”

Presa locală s-a arătat tare zgîrcită cu informațiile asupra activității acestui club și a boxului în genere. Va fi, însă, nevoită — doar peste doi ani — să consemneze o serie de isprăvi meritorii ale constănțenilor, realizate în „careul magic”. Astfel, se poate spune că, odată cu anul 1923, a început o adevărată „eră” a boxului în Constanța. La „Arena Grand” (ridicată pe locul unde se află acum Baia comunală), galele se țineau lanț. „Arena” devenea neîncăpătoare la reuniunile în al căror program figurau nume ilustre în box — sport în mare ascensiune pe atunci, la Bucu-

rești — pentru care constănțenii pasionați ai sportului cu mănuși se buluceau nevoie mare! Și proprietarul „arenei” — Trănuș — se pricepea să pună pe picioare spectacole pugilistice care să umple până la refuz „Arena Grand” și punga organizatorului. De pildă, în primăvara anului 1924, „Grandul” a găzduit o gală — un mare succes, „regizoral”, la vremea aceea — organizată de „Societatea de Arme și Gimnastică Tirul”, în cadrul căreia au evoluat o serie de vedete ale ringului din București, Galați și Constanța, în frunte cu Dumitru Teică, campion al României „la greutate jumătate grea”; C. Dir-lău, campion al României „la greutate jumătate mijlocie”; Dumitrescu-Virtej, campion al României „la greutate mijlocie” și alții, printre care și valorosul Jean Dezideriu (un tânăr în plină ascensiune). Afișe enorme (cu programul complet) împinziseră orașul anunțând „Mari lupte de box la Arena Grand”. Din Constanța boxau Stăvru Mira, C. Gavrilăscu, „tânără speranță” Vasile Baci (care va face apoi o frumoasă carieră) și alți pugiliști capabili să dea replica valoroșilor oaspeți de mai sus. „La sfîrșitul luptelor va fi o interesantă parodie executată de către 4 boxeri” — citeai în ziare, pe afișe, cit și în programul care se vindea la casă, o dată cu biletul de intrare.

Aici, la „Arena Grand”, societatea sportivă „Boxing-Club Constanța”, un puternic nucleu pugilistic, va organiza în vara anului 1924 o reuniune cu caracter internațional intitulată: „Mare gală mare”, în cadrul căreia va boxa și Constantin Nour (actualul antrenor emerit la clubul Dinamo din București), stabilit de un timp în Constanța, unde funcționa ca profesor la societatea de mai sus. În legătură cu acea gală, un confrate localnic scria: „Cel mai interesant meci a fost cel dintre Vasile Baci și Minur, fost campion al Turciei, la semigrea. Deși handicapat de greutate, Baci a dovedit o inițiativă și un curaj puțin obișnuit, și l-a trimis la podea pe Minur”. După un meci de 3 reprize a trei minute, V. Baci a obținut o victorie aplaudată. „Minur a cerut revanșa și Baci — gentil — i-a acordat-o”. își termina relatarea cronicarului de box.

EMIL IENCEC

filatelie

ziua minerului

În fiecare an, în luna august, se sărbătorește în țara noastră munca celor ce recoltează „aurul negru”, una din marile bogății ale subsolului patriei noastre. Stabilită în această lună, Ziua minerului este un omagiu închinat eroice greve a muncitorilor mineri de la Lupeni din 1929.

Poșta română a emis pentru prima dată o serie de mărci poștale pentru sărbătorirea acestei zile în august 1951 (2 valori, de 5 și 11 lei). Au apărut apoi serile de 20 și 55 bani,

în august 1952, înfățișând un miner în fața intrării în mină, de 1,55 lei în 1953 — un miner lucrând, de 1,75 lei în 1954 reprezentând un aspect al muncii mecanizate în mină.

Figuri de mineri au fost reprezentate și în seriile Ziua muncii din 1 Mai 1946, pe valoarea de 20 lei, precum și pe valoarea de 2 lei din seria

Planul cincinal 1951—1955, din august 1951. * O intrare în mină a fost reprezentată pe valoarea de 1.000+1.000 lei din seria Ziua muncii, din 1 Mai 1947.

Cu ocazia apariției seriilor de mai sus au fost emise și plicuri — prima zi a emisiunii. De asemenea, în 1968 au fost puse în circulație trei plicuri poștale semilustrate cu ocazia Centenarului exploatarei industriale a cărbunelui din Valea Jiului. La fel, cu ocazia celui de-al VII-lea Congres internațional miner — București 1972, au apărut trei plicuri poștale semilustrate reprezentând, unul, un turn de extracție, altul, un front de lucru în subteran și al treilea — o floare de mină.

Toate aceste mărci poștale și piese filatelice, avînd o execuție grafică și artistică atrăgătoare, se încadrează perfect în tematica „Realizările economiei socialiste ale Republicii Socialiste România” realizată de mulți filателиști.

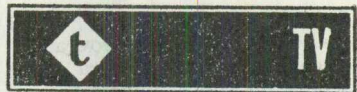
*) În seria „Uzule 1960”, valoarea de 20 bani reprezintă un miner spărgînd un filon de cărbune într-un abataj.

T. PETRILLA

O relativ recentă emisiune literară mă îndeamnă să revin asupra unei mai vechi și nemulțumitoare istorii.

De bună seamă, o invocare poetică a Dobrogei și încă pe mai multe voci lirice dintre cele cunoscute nu poate fi decît binevenită; dar de la lăudabila intenție pînă la reușită se deschide un drum anevoios pe care simpla ambiție turistică nu-l poate străbate decît cu riscul evaziunii și al superficialității.

Poemele în chestiune imi slujesc pe deplin afirmația — nu mi-ar mai fi slujit-o — și, o dată cu ele, imaginile chemate să le susțină. Pentru că s-a instaurat, nu de ieri, un gen evocator aparte pentru Dobrogea în care călătorul-poet — fiindcă, nu știu de ce, creatorii de prin partea locului sînt evitați —, în iureșul său spre scaldă estivală face un popas în care zărește vapoarele portului sau noile construcții cu mai mult sau mai puțin gust

de foarte puține ori dobrogea ...

arhitectural ale Tulcei; cheamă un colac de salvare să rotonjească inefabilul, mobilizează un cîrd de pescăruși în numele atmosferei; apoi mai dă iama prin bagajul său clasic de unde-l smulge pe Ovidiu sau mitul argonauților, adaugă puțină retorică optimistă și ceva metafore cu calcar sarmatic dintr-un manual elementar de geografie și gata poemul. Dincolo de investigația sentimentală despre care să spunem că e o chestiune privată, se instalează o perspectivă deformantă asupra unei realități locale, reduse la virtuțile ei ospitaliere sau exotice. Firescul unei deveniri istorice este privit cu candoare de explorator picat pe meleaguri inedite, oferind prilejul unor zgomotoase mirări pe care condiția artistului implicat acestei realități n-o aprobă, nici măcar n-o justifică. Și dacă ar păgubi numai reputația rapsodului absent, între verile litoralului, de pe meleagurile dobrogene, n-ar fi cine știe ce. Păgubește însă, cum spuneam, obiectul derizoriilor avînturi patetice care nu este un simplu spațiu de agrement după cum se încearcă să se insinueze.

Astfel fiind, De trei ori Dobrogea nu este nici măcar o dată ceea ce și-a propus să fie și dacă verdictul subsemnatului e susceptibil de oarecare subiectivitate de localnic, adevărul se află cel mult la jumătatea distanței dintre opiniile sale și opiniile contrarii.

CONSTANTIN NOVAC

VICTOR PETRESCU MĂRGEAN. — În ciuda exceselor calofie în cizeliarea detaliului și a unei înclinări spre retorism, vizibilă mai ales în Dăruire, imi place să cred că sintezi pe un drum bun și să constat că glasul dv. se adaugă distinct acelor care ar avea ceva de spus în poezie. Pentru a nu aștepta prea mult pînă v-ar veni rîndul la rubrica Manuscrise, unde prioritatea acordată lucrărilor prezentate în cenaclu face să întîrzie mult publicarea a ceea ce selectez în mod obișnuit din corespondență, reproduc aici integral una din poeziile dv., cu invitația de a mai trimite:

„Neobosită goliciune
ce-mi bîntuie livezile,
în închisorile tale fragile
păstrez crinii mei de
pulberi,
tu ești marea
din care se ridică nopțile
mele,
ești răpitoarea cuvintelor
mele —
cit de mult te urăsc
o, tăcere,
suda nebulă a pietrei
cînd știu că ochiul tău
enorm
în care ard tainele
ca un soare nopțatic
poate fi stins
de pîrîiașul meu tînr de
sînge”.

DOINA POPA. — Proze cam inconsistente, apăsate nemotivat de tristețe și neliniște, cu personaje stranii nu din necesitatea impusă de structura caracterologică, ci prin insuficiență, parțială determinare, trăind experiențe lipsite de semnificație.

EUGEN TIC. — Nimic nou.

PASĂRE MIHAI. — Ultimul meu răspuns vi s-a părut a fi „de un temperament mai puțin salutar” (!) — ceea ce nu vă împiedică, după cum singur afirmați, să luptați pînă la „decisivă victorie”, „stăpîn pe propriami (sic) forță de gîndire scormonind pe drumul scolii ideii” etc. Cred că m-ați înțeles greșit. Cînd, răspunzînd unei întrebări în legătură cu drumul de urmat în stadiul actual, vi l-am recomandat pe acela care duce la școală, nu făcusem deloc o figură de stil, ci mă gîndeam efectiv la școală — fie și cea medie, dacă nu ați urmat-o. (Iar dacă da, sînt obligat să observ că ați trecut prin ea oarecum distrat, alegîndu-vă cu un dispreț suveran pentru logica și corectitudinea cuvîntului scris.) Dacă stăruîți atît asupra acestei ches-

tiuni, o fac cu gîndul sincer de a vă ajuta, pe dv. și pe alți cîțiva corespondenți realmente înzestrați, a căror vocație se vede însă grav primejduită de lipsa de studii.

MENAGACHE CONSTANTIN. — Se pot nota imagini care se remarcă prin îndrăzneala și insolitul asociațiilor, prin tonul detașat și neutru cu care se debitează enormități aparente. (Cum ar fi — printre altele — cea cu păsările care „se-ascund în miezul furtunii și cîntă de-acolo scuturîndu-se de poigheța veacului”) În întregul lor însă, nici una din aceste poezii nu rezistă la un examen mai serios. Biblică începe cu constatarea că zeii, dacă au murit, „nu au făcut-o din recunoștință”, ceea ce se poate admite în definitiv. Dar să vedem ce spune poezia mai departe:

„Se zice că Peggas (!)
era orhidee
și bărbății
îl purtau la centuri
ca pe un scalp
de iubită...”

Strofa, — ca să-i zic așa — în cel mai bun caz contrariază, căci nu pornește de la nimic și nu vizează nimic. Există poate intenția unei dezvoltări a aserțiunii inițiale, dar în fuga condeiului apelați nu la un zeu ci la un celebru cal investit cu funcții speciale (al cărui nume îl mai și transcrieți după propriul capriciu). Despre imaginea cu scalpul iubitei prefer să nu mă pronunț. Și ce se mai întîmplă la moartea zeilor?

„Și tot atunci, au apărut
ochelarii și hățurile
și maceta și savantul
purta cîte un pic
de vultur”.

Primele trei elemente evocate pot simboliza (într-un mod cam facil însă) fiecare cîte ceva, și anume: ochelarii — clarviziunea, sporul de cunoaștere, hățurile și maceta — legea și posibilitatea de stăpînire a naturii, dar povestea cu savantul „purta cîte un pic de vultur” e pur și simplu aberantă. Sau e o ironie stîngace la adresa științei pozitive care numai rar atinge înălțimea ideilor generale și a poeziei? Dacă e așa, avem de-a face cu o șaradă banală care trebuia trimisă unei reviste specializate în acest gen de recreații intelectuale.

IOANICHIE OLTEANU

LIVIA RADU

cearcăne

Așa muri o noapte în palma
unei file
și ochii se topiră în negurile
dese,
doar cumpăna de stele rămasă
în pupile
trădase rodnicia cuvintelor
culese

împreună

Aș da poeziei un ritm nou
să ți-l transmit prietene,
inima ta să-i fie ecou
și să-i semene.
Am adunat cîteva flori de
dimineată
ca să-ți umplu brațele curate
și să te bucuri mai mult de
viață,

și să-mi fii frate.
Străzile, casele, copiii, părinții
nu-s plămîni ale minții.
Pentru ele, pentru tine am
cîte-o îmbrățișare
dacă mă prinzi de mină
vom pași împreună
spre soare.

să afle omul

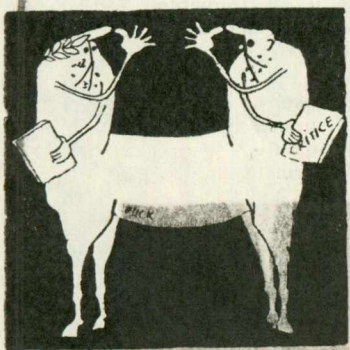
Nu vine timpul înapoi,
ci urcă trepte de granit
ca să ne afle și pe noi
în rădăcinile de mit.

Să urce timpul peste timp
ca să confirme veșnicia
și-n pasul noului Olimp
să ardă-n focuri hărnicia.

Să afle omul un timp nou
din nesfîrșirea lumii noastre
și-n timbrul vechiului ecou
podoaba unor alte astre.

CITEVA REFLECȚII

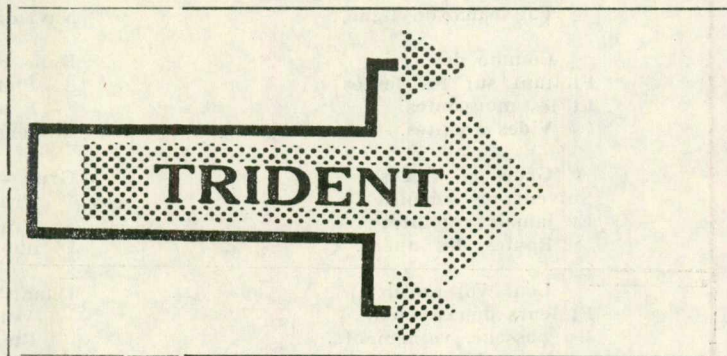
Eseistul foarte subtil care este poetul Ștefan Aug. Doinaș trezește la viață una din cele 32 de pagini ale săptămânalului „România literară” cu câteva reflecții, demne de reținut, despre Orfeu și tentația realului (nr. 2 din august). Ne place claritatea și precizia cu care idei vechi sunt prezentate într-o haină nouă: „Orice poet adevărat se simte mereu pus la încercare atât de solicitarea fără răgaz a lumii, de asediul neîntrerupt al faptelor și lucrurilor din jur, de nemilosul raport pe care eul său îl contractează cu infinita metamorfoză a vieții; cît și de lupta acerbă cu cuvintele care, tocmai pentru că-i stau la îndemînă, pentru că sînt mijlocul esențial al cunoașterii și al expresiei în care se traduce cunoașterea și sensibilitatea, sînt nespuse de rebarbative poetice”. Ne încintă calitatea, foarte rară, pe care o au textele sale de a formula plastic idei grave, esențiale: „Orice cuvînt, oricît de virgin, este gravid de realitate. Marea problemă a poeziei constă în necesitatea ca limbajul, saturat și bîrboș de real, să și nască — în expresia specifică a textului — o realitate vie de ordin artistic”.

TIMPUL NARAȚIUNII?

Ce crede despre roman Radu Măreș, prozator lansat la Cluj ieri-astăzi? Crede că „romanul reprezintă... și o sumă de fraze (ce „sumă”, R.M. uită să ne spună) organizate într-o anume structură după anume principii și care scontează anume efecte”. Anume — adverb care în loc să concretizeze despre ce e vorba, despre ce anume, ne lasă neajutorată în „pustia” generalității... Dar, mă rog, poate se lămuresc lucrurile mai departe: „Un roman, ca și un ceas, (aici cititorul este rugat să facă rost de un ceas, fie el și cu cuc. Am intrat în domeniul exemplificațiilor...) poate fi demontat (evident, ne trebuie și-o șurubelniță...) pe subansamble (care o fi „cadranul” romanului?), poate fi înțeles, am impresia, — ca și timpul care capătă o cu totul altă valoare în fața pieselor de ceas (ce ne-o spune arcul de ceas despre timp sau despre roman, nu prea se înțelege...) dispuse pe masă — mult mai bine atunci cînd e divulgat rostul fiecărei piese în parte (aici rămîne de văzut dacă e cazul să apelăm la un ceasornicar...)”.
Și M.R. continuă pe același ton

egal să ne împărtășească din experiența lui de demontator de ceasuri (Lucașăruș nr. 29): „Ideea de timp rămîne aceeași și în cazul unui ceas cu pendulă și în cazul ceasului electronic (și noi care credeam că lucrurile stau altfel...), dar cel care desface sau asistă (ați chemat ceasornicarul?) la desfacerea în bucăți a celor două ceasuri va avea probabil o imagine mai acută și poate, mai autentică a timpului...”

(Asta e: vreți să aveți „o imagine” a timpului? Demontați-vă ceasurile...) în tot cazul, nu va confunda timpul cu ceasul — mecanism (piesele ne dau „o imagine” a timpului, dar nu trebuie confundate cu timpul...) și va renunța să aduleze necondiționat mecanismul producerii timpului... (Mecanismul ceasului ne dă o imagine a timpului care nu trebuie confundată cu timpul, deși produce timpul... Și noi care îl adulăm necondiționat...) Cu astfel de precizări, de o subtilitate care ne scapă, R.M. care vroia să ne vorbească despre timpul narațiunii și mecanismul romanului este îndreptățit să constate pînă la urmă: „intenția mea inițială s-a transformat pe parcurs în contrariul ei”.

INTERVIU RECIPROC

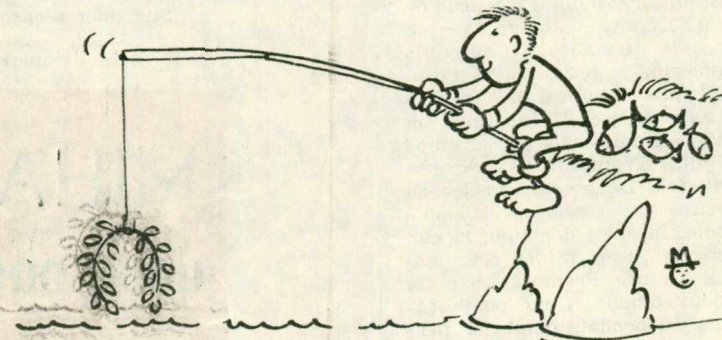
Un excelent dialog publică Astra (nr. 7) între Tudor Gheorghe și Romulus Vulpesu. De fapt, un interviu reciproc: întrucît, ca într-un spectacol, cei

doi, deși se cunosc foarte bine, își interpretează rolurile de reporteri care nu știu mare lucru unul despre altul. Unele „replici”, pe alocuri adevărate confesiuni, au calitatea de a contribui la întregirea profilului lor artistic, de a ne familiariza cu felul lor de a gândi, de a înțelege, de a promova poezia. Tudor Gheorghe: „Dar am acum certitudinea că, în primul rînd pentru un actor, poezia este exercițiul zilnic de

revigorare, cel care menține sensibilitatea... Am început nu numai să citesc sau să-nțeleg poezia, am început s-o și ascult... Așa am devenit ce sînt azi: un bun rostitor în cîntec al poeziei”. Romulus Vulpesu: „Să public și lucrurile proaste numai de dragul de-a îngroșa stratul de frunze moarte în pădurea poeziei române? Mai cîstit și mai util pentru

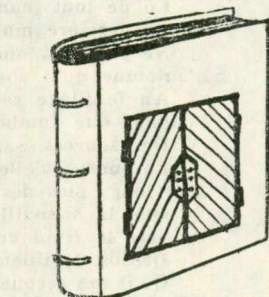
cultură mi se pare să fac traduceri onorabile din scriitorii cu adevărat mari ai altor literaturi. Știu că destinul nostru, al majorității celor care scriem, asta este: să... fim îngrășă-

mintul de sub care, din cînd în cînd, rar, să se ridice un copac superb ca Eminescu sau ca Blaga sau ca Barbu...”

REPORTAJE SAU POEZII

Alți doi „reporteri” ne vorbesc, tot în Astra (nr. 7), în 16 așa-zise poezii, despre ultimele evenimente, mai mult sau mai puțin interesante la care au luat parte. Unul dintre ei ne relatează că „peste lumina zilei înmuguresc cuvinte, cire-

zile au înflorit pe obcini, roțile urcă mereu și coboară, clorofila se varsă în lumină și a-pele trec în flux, unda izvorului caută verbul solar”, chipul lui, al reporterului, „dobindește nuanțe”, el își vede „drumul statornic de propria-i îndrăzneală” (George Boitor). Celălalt reporter ne povestește cum răsare „în locul soarelui un gălbenuș”, despre un tînut „năpădit de urzici și de nălbă” unde se întoarce, își strigă numele de copil, dar nimeni nu-i mai răspunde, despre faptul că „în stele și lăceferi este ger și noapte”, despre femeile care „traversează în zori cîmpia” ș.a.m.d. (Nicolae Stoe). Texte care nu știm dacă ar merita denumirea de reportaje și care în nici un caz nu sunt poezii, așa cum cred autorii lor.

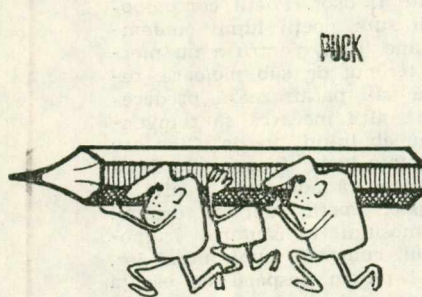
LITERATURA

Sub genericul „literatură” (Tribuna din 26 iulie 1973) citim o microscenetă, „Învălmășag”, cu două personaje: Ea și Tipul. Faptul că „acțiunea se petrece pe bulevard” după cum ține să precizeze autorul,

Iosif Naghiu, ne sugerează despre ce fel de „literatură” e vorba. În fața unui cinematograful, Ea așteaptă o persoană cunoscută „întimplător la o braserie”. El e tipul care acostează persoanele naive și neajutorate pentru a le descotorosi de cițiva lei. Gen: Tipul: — Nu v-am văzut pe undeva? Ea — Poate ne-am mai văzut la un film.

Cîștigîndu-i încrederea, tipul pune mîna pe banii pentru două bilete cu care dispore „în vălmășagul străzii”. Asta e tot.

LIVIU ERGAN

Unui bulevardist:

Toată ziua, el, se știe,
Stă în colț la librărie!...
Stă așa că poate, poate,
Apare vreo... „noutate”...

Unui umorist slab:

L-am urmărit pe autor
Jucîndu-și noua comedie,
Spunîndu-mi c-a avut umor...
Atunci... cînd s-a gîndit să scrie...

Unui student spilcuit:

El cu fierul de călcat,
Toată ziua-i ocupat...
Călcat tot ce are, doar
Pe la școală... „călcat rar”!...

TAISIA PUȘCAȘU

Unui cronicar cinematografic:

Un lucru nu pricepe-anume
Și îl frămîntă, nu-i dă pace...
Cum de-a venit atîta lume
Cînd a scris clar că lui nu-i place?

Lui Nicolae Nasta,
pentru volumul „Amfore”:

De vrei în suflet rezonanță
Ca să trezești la fiecare,
Tu adu-le de circumstanță
Pe toate pline cu licoare!

epigrame

MIRCEA POPESCU

Unui medic navetist:

Vineri pleacă, marți revine...
Astfel — spune — nu se poate!...
În spital... zile puține,
Și în restul... Sănătate!...

Unui poet:

Volumul va fi scos la vară,
Luă el ultima măsură...
Deci critici, cînd o s-apară,
Au să-l primească cu... căldură!...

Unui inter ineficace:

— Zici că-i inter? — Inter parcă!
Inter! Toți așa i-au zis!
— Păi atunci de ce nu marcă?
— Pentru că e... inter-zis!...

Epitaf unui revizor contabil:

Închise ochii revizorul.
Ușor de tot cînd a murit...
În jurul lui șoptea poporul:
De fapt — era obișnuit...

NEPREVĂZUTUL

Peste câteva zile, la San Francisco, se vor afla din nou față în față marile echipe de tenis ale României și S.U.A. Pentru a treia oară în decurs de numai cițiva ani, de cînd istoria Cupei Davis se scrie în absolută dependență de genul lui Ilie Năstase. Și totuși această a treia confruntare se deosebește profund de precedentele prin câteva amănunte deloc derizorii.

Mai întîi, meciul care va începe la 17 august peste Ocean, nu va fi o finală cum au fost celelalte întîlniri dintre tenismanii români și americani, ci o semifinală. Prin urmare, rezultatul ei nu va mai fi înscris pe pedestalul Salatiei rămasă de curînd orfană prin moartea ultimului Mr. Davis jr., care se va fi dus cu sufletul împăcat fiindcă anul trecut a izbutit să întoarcă bijuteria de familie din Bărağan în America. Faptul apare ca urmare firească a intrării în arenă a unor forțe noi pe care vechiul regulament al competiției le ținea (nejustificat) în afara acestei grandioase întreceri.

În ceea ce ne privește, noi ne înfățișăm la start cu o altă echipă, necunoscută americanilor, o echipă foarte complicată, aparent inferioară cuplului Năstase-Tîriac, dar cu atît mai surprinzătoare. Aparent, noua noastră echipă acordă oricărui adversar șanse pe hîrtie, pentru a i le spulbera pe zgură. Așa se explică de ce victoriile românești în campania Davis din acest an nu au mai fost atît de nete nici de lesnicioase ca în trecutul apropiat. Am cîștigat de două ori cu 3-2 și o dată cu 4-1 E clar, în momentul de față nu mai putem cîștiga cu 5-0.

Dar este oare acesta un simptom chiar așa de alarmant? Pe vremea lui Tîriac știam exact pe cine vom învinge cu 5-0 și de cine nu vom putea trece nici în rîsul capului. (Adică de americani). Azi, cînd e vremea lui Ovi și Santei, aproape nimic nu se poate calcula dinainte. Ovi poate pierde la Parun, dar tot așa de bine îl poate aduce în impas pe Okker, Farlie sau Metreveli. Dublul Năstase-Santei e în stare să ridiculizeze un cuplu savant ca cel al neozelandezilor și poate, inexplicabil, să cedeze unei echipe în care Lihaciov nu nicidecum o forță. Ce-ar fi dacă această nestatornicie căreia cred că nici computerele americane nu i-ar putea pune capăt, va deveni chiar prima noastră armă în semifinale care se apropie? Ce-ar fi dacă această imprevizibilitate care s-a instaurat în destinul echipei noastre de tenis ar deveni cel mai dificil adversar al echipei lui Stan Smith? Fîm că nu mi se pare un risc s-o spun că Toma Ovi îl poate învinge pe Tom Gorman. Și iarăși, nu-mi pare deloc că dublul Orantes-Tîriac ar fi mai puternic decît suma Năstase-Santei. Or, în zilele cînd Năstase și Santei mai cedau îngrîjorător un punct echipei sovietice, formată din Metreveli și Lihaciov, cuplul Orantes-Tîriac învingea perechea Ashe-Tanner calificîndu-se în finala turneului de la Louisville unde aveau să înfrîngă și pe nu mai puțin celebri Newcombe-Graebner. Iată un rezultat care ne poate face să tînjim după aproape invincibila echipă Năstase-Tîriac, dar care ne dă și dreptul de a gândi cu optimism la confruntarea tenismenilor americani cu „necunoscuții” Ovi și Santei, de par-tea cărora stă în întregime neprevăzutul.

GOLGETER

de vorbă cu DOUGLAS MUECKE (Australia)

FRUMOSUL — LIMBAJ UNIVERSAL

Domnul profesor DOUGLAS MUECKE este un interlocutor extrem de agreabil din două motive: primul, domnia sa este australian (Monash University Clayton, Victoria); al doilea, principala domniei sale ocupație este ironia; dovadă, cea mai cunoscută lucrare a sa — **The compas of irony**. Ca oaspete al țării noastre, domnia sa a avut amabilitatea să ne accepte câteva întrebări. Bineînțeles, prima întrebare a ținut să și-o pună însuși domnul profesor:

— De ce m-am dedicat ironiei? Nu este ușor să-mi răspund, l-aș invita pe Voltaire să-mi răspundă, dar cum acest lucru nu este posibil, o să deduc că ironia mi s-a dedicat mie, ironia este de fapt o artă, un fel de artă, fiindcă n-o putem contabiliza, arta care ne împiedică printre altele să renunțăm la artă, arta care ne oprește să trăim fără artă, arta de a afirma volubil ceva insolubil. Ironia este terenul de joc, terenul problemelor umane, sensul imediat al semnificațiilor profunde, la suprafață omul aparține științelor naturale, în adânc el este însă înăscut pentru estetică, pentru pendulul lui Hamlet: a fi sau a nu fi; la **Hywood Gallery** din Londra am văzut recent o expoziție de „artă nouă”; n-ar trebui să renunțăm cu atita ușurință la structurile fundamentale ale culturii oricât de creatoare ni s-ar părea frământările noastre, ale contemporanilor.

— Mă invitați indirect să vă întreb dacă sunteți un tradiționalist?

— Estetica este aceeași și la antipozi, aceeași. Și va rămâne probabil mereu o știință canonică făcută de oameni subiecțivi. La noi se potrivește acest lucru cu eclectismul continentului, artiștii noștri călătoresc mult și deseori copiază modernismul de ultimă oră, cind foarte bine l-ar putea copia pe Homer. Există mituri care trebuie distruse, ironia este o armă reconfortantă, dar valorile fundamentale rămân valori fundamentale, temelia culturii. În acest sens, ca estet, nu pot să iau parte la toate crizele artei contemporane; nu pot să renunț la toate criteriile de distincție valorică.

— Mergeți atât de departe încât să întrevedeți o regenerare apropiată a principiilor clasice care să coopteze, evident, creațiile redutabile din ultimul timp?

— Acest proces se petrece deja, frumosul este o categorie universală, în timp și în spațiu. Frumosul este un limbaj pe care omul nu-l poate epuiza. Dacă admitem acest lucru, putem oricând și oricât discuta despre modificarea structurilor învechite, putem rediscuta în întregime cultura.

— Estetica este o știință socială?

— În expoziția la care m-am referit mai înainte, am văzut printre altele, în chip de operă de artă, o fotografie reprezentând perdelele galeriei. Mi-am spus că artiștii sunt dezorientați sau bolnavi de orgoliu. Aici intervin problemele sociale. Lumea s-a complicat prin civilizație, estetica este o știință socială nu numai fiindcă artiștii sunt ființe sociale, ci mai ales pentru înfrunțarea lor asupra societății.

— Artă poate fi o morală?

— Artă poate fi o morală, în multe sensuri; și în toate sensurile artă este morală frumosului. Dar artă nu va fi niciodată o morală dacă nu este o artă morală, ceea ce înseamnă să fie artă. Mi se pare uneori curios să aud esteți discutând

despre moartea artei fără să discute despre moartea moralei, dar dacă i-aș auzi discutând despre așa ceva m-aș îndepărta, așa încât această întrebare, modernă de o sută de ani, să nu mi-o puneți.

— Ce credeți despre moartea artei, stimate domnule profesor?

— Cred că este o problemă reală, născută de confruntarea dintre doi coloși istorici: mitul scientismului și mitul umanismului. Dar nu este o problemă a esteticii, esteticii își pot permite în acest timp să cerceteze ce este ironia în sine. Moartea artei este o problemă a științelor sociale nemijlocite, ele trebuie să găsească soluțiile momentane ale concilierii între cei doi coloși extremiști, ele trebuie să găsească metodele de translație ale creațiilor tehnice în creații artistice și invers. Anatole France spunea cam așa: dacă pământul ar fi un glob de gheață și tot ar mai naviga pe el poemele homerice.

— Deosebiți între frumosul practic și frumosul estetic?

— Cunoșc și eu dictonul: să îmbinăm frumosul cu utilul, care pare să treacă drept o descoperire a timpurilor noastre, deși nu e. Viziunile oamenilor despre frumos diferă, dar estetica nu este o optică a frumosului. Estetica studiază și se consacră frumosului autentic, frumosului absolut. Frumosul este util ca frumos. Mișcarea se petrece univoc. Utilul tinde să devină frumos, iar nu frumosul util. Frumosul și-a dovedit utilitatea. De aceea apreciez ca pozitive progresele artei ambientale. În acest domeniu, la noi, lucrează unii dintre cei mai buni pictori. Frumosul este un produs uman, el nu poate rămâne suspendat, omul își perfecționează și extinde metodele de a-și însuși frumosul.

— Exclueți frumusețile pure ale naturii?

— Le includ. Omul își însușește natura și nu este întimplătoare campania mondială contemporană menită să stăvilească excesele de dizarmonie ale tehnicii. Inginerul poate fi și inginer și poet. Natura în orice caz este.

— Mi-ați vorbit despre Homer ca despre un poet contemporan. Ce impresie vă fac poezii din zilele noastre?

— Poezii sunt poezii întotdeauna. Nu am prejudecăți în materie de poezie. Cînd nu înțeleg, încerc pur și simplu să ghicesc intențiile poetului.

— Și reușiți?

— De cele mai multe ori, pentru a înțelege poezia este suficient să înțelegi omul în general, adică umanitatea, ceea ce nu poate fi simplu, ceea ce nu poate fi ușor. Poezii contemporane sunt poezii lumii contemporane. Unii, pentru a nu pierde terenul de sub picioare, repetă sau parafrazează predecesorii, alții încearcă să reinventeze, ab initio, poezia. Cine are dreptate? Ar fi prea facil să spunem că adevărul se află la mijloc. Poezii sunt pe drumul frumosului, în căutarea frumosului, cum am numi lucrul lor, nu-l putem despărți de esența umană, de limbajul uman. Și așa cum spun esteticii și nu numai ei, poezii creează limbajul uman. Așa cum omul are în substanța sa apa, tot așa poezii au în substanța lor frumosul. De aceea nu mă grăbesc să nu-i înțeleg. Valorile sunt mai greu de stabilit, dar putem crede în valori dacă nu am încetat să credem în om și în frumusețea omului.

convorbire consemnată de
MARIANA FILIMON

etoiles au ciel

D'étoiles se mirent
Au ciel, sur des mers
Brillant aux lointains claire,
Jusqu'à périr.

Selon un signe,
Leurs grands mâts en mouvant
Nagent, en tremblant, les grands
Vaisseaux de ligne,

Comme des cités,
Flottant sur les lentes
Et les mouvantes
Vides vastités.

Grues en volées
Suivent les béantes
Et jamais rejointes
Routes des nuées.

Leur vol est dru
Et leurs dépassements
Un passage, vainement...
Cela c'est tout.

Fleurs de bocage,
Comme nos vies, sans cesse,
Et comme les jeunesses,
Meurent en passage.

Toute chance labile,
De son aile, elle tente,
Tout chassée par l'instant
De l'immobile!

Penche — toi, toujours,
Avant ma mort, ange,
Sur mon pleur, triste
louange,
Tout plein d'amour!

stelle brillan

Stelle brillan
In cielo, sul mar,
All'ontano chiamar,
Fin che spiran':

Dopo un segno
Alzand' i alberi,
Tremano i neri
Navi din legno,

Delle città
Flottando sull' grande
E le tremolande
Immensità.

Grue — in sciame
Prendon' i confini,
Fra i voragini
Di nubi — in fiamme.

Quant' si può,
Volano in alta,
Eterna passata...
E tutt' è ciò.

Fiori di buoscolli,
Cosi la piacenza
E la giovinezza,
Spegnonosi soli.

Sorte fragile
Tendon le ali, inquanto,
Cacciate pel istanto
Del immobile.

Fin che non spiro,
Chinati, angelo santo,
Al mio pianto,
Pien' di sospiro.

MIHAI EMINESCU

două poeme în franceză și italiană

de PETRU P. IONESCU

C'est san pardon
Jeter vite, au vide,
Cet instant rapide
Qui est notre don?

Non c'è peccato
Slanciar il futile,
Istanto agile
Che ci fu dato?

je n'ai qu'un seul désir

Je n'ai qu'un seul désir,
Le soir, en quietude,
Prés de la mer mourir,
Dans ma solitude.
Que mon sommeil soit doux,
Tout prés, le bois vieux,
Et sur les vastes eaux,
Ciel serein, dessus.
N'avoir aucuns flambeaux
Et point de riche cercueil,
Tressez-moi un linceul
En de tout jeunes rameaux.
Aucun derrière moi,
Ne pleure à mon chevet,
L'automne qu'il donne sa voix
Au feuillage séché;
Pendant que tombent en vain
Des sources, sans cesse,
La lune, qu'elle se dresse
Aux longs pics des sapins.
Que la sonnaile tranchée
Du soir le froid vent;
Dessus, le tilleul saint
Qu'il me secoue sa branche.
Comme ne serais-je errant
Depuis, à l'avenir,
Vont m'agonir doucement
Les souvenirs.
Étoiles qui renaissent
De l'ombre des buis,
Tout en m'étant amies,
Me souriront sans cesse.
Sanglôtera ses airs
Le chant des mers, rude,
Mais moi je serai terre,
Dans ma solitude.

ho mai un solo duol'...

Ho mai un solo duol'
In quiete restar:
Lasciatemi che muor
Al bordo del mar.
Abbia dormir pien'
Il bosso presso, anche
E sú le vaste acque
Aver-un ciel'seren.
Basta di orifame,
Né un ricco feretro;
Tessetemi un letto
Di dresco fogliame,
Che'n orma nessun sti
Pianger al capezzale,
Ai rami voce di
Il vento, autunnale!
Mentre cadono quiete
Le fonti, ciascuna,
Scivoli la luna
Trai rami di abete.
Penetri il sonaglio
Pei venti-in notte calme
E sopra, il sant'igilio
Scuota sue palme.
Essendo piu errante
Da ora, innanzi,
Coprirannomi tante
Amare rimmembranze.
Dei astri che brillano
Dall'ombra nascenti,
A me sorideranno.
Gemera in fulmine
Il mar in fremere,
Ma io saro polvere
In solitudine.

Colegiul de redacție: ION BĂDICĂ (redactor-șef), NICOLAE MOTOC (redactor-șef adj.),

ȘTEFAN CAREJA, GH. DUMITRAȘCU, MARIN PORUMBESCU, FLORICA POSTOLACHE, ADRIAN RĂDULESCU, EM. ȘTEFĂNESCU

Tomis, revistă bilunară editată de Comitetul pentru cultură și educație socialistă al județului Constanța, B-dul Republicii nr. 28, telefon 13416 — 21368. Căsuța poștală nr. 112

Rugăm să ni se trimită manuscrisele dactilografiate. Cele nepublicate nu se restituie.

Tiparul: I. P. „Dobrogea”, Constanța